

Melidonium

REVISTĂ FONDATĂ DE SOCIETATEA CULTURALĂ

George Radu Melidon, Roman

Anul 2, nr.3, ianuarie-iulie 2011

Artă

Credință

Istorie

Cultură

Educație

Tradiții

Melidonium

REVISTĂ FONDATĂ DE
SOCIETATEA CULTURALĂ
„George Radu Melidon“
Roman

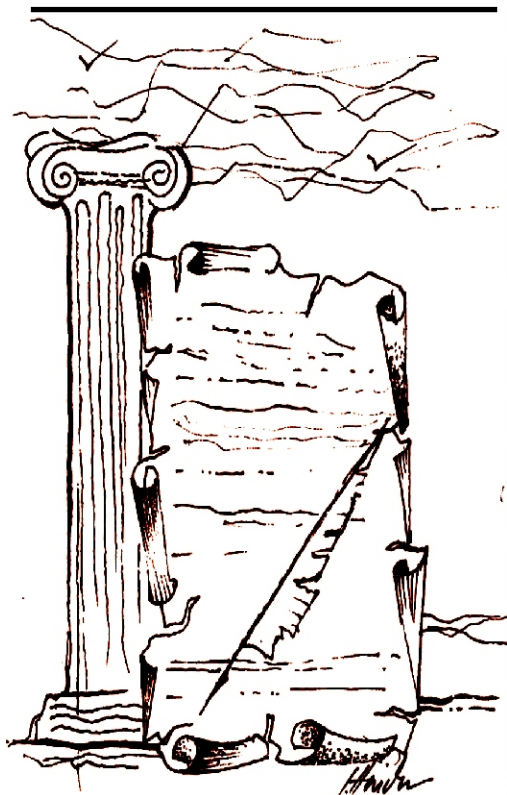

Director
fondator-realizator

Emilia Țuțuianu DOSPINESCU

Colectiv redacțional:

Cecilia Bănică Pal
Elena Băltoi
Mihaela Tihon
Cristina Panaite
Marin Toma
Gheorghe A.M.Ciobanu
Tudor Ghideanu
Doru Măndășescu
Dorin Dospinescu

Grafică: **Iosif Haidu**
Constantin Bârjoveanu

Secretariat tehnic:
Doina ENEA
Silvia MAYERHOFFER

ISSN 2066-0585

EVOCĂRI:

In memoriam: Dana VEGA...p.3
Mioara Vîrtosu, Afost...va rămâne...p.4
Traudi SÂRGHI, Gânduri răzlețe, profunde sentimente...p.5
In memoriam: preotul Ciprian ZAHARIA
Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Romanului și Bacăului Ioachim BĂCAUANUL, Părintele Ciprian de la Bistrița restaurator al unui leagăn de civilizație medievală ...p.6
Dr. Artur SILVESTRI ... p.7
Mariana GURZA, Ciprian Zaharia, un ctitor voievodal ... p.7
Arhimandrit Timotei AIOANEI, Arhimandritul Ciprian Zaharia un străjer în vremuri de restriște ... p.8
Dan CIACHIR, „fără durere...în pace” ... p.9

Laurențiu Dan LEOREANU, Teorema Tetractis și aplicațiile ei cibernetice ... P.10

EDITORIAL:

Emilia Ț. DOSPINESCU, O lume eterogenă...sub microscop ... p.12
Sergiu GĂBUREAC, După 20 de ani ... P.12

MUNICIPIUM CETAȚE ȘI URBANITATE:

Marius NECULAI, Opledoarie pentru turismul ecumenic ... p.14
Dorin DOSPINESCU, Periplu romășcan ... p.16
Minodora URSACHI, Mișcarea artistică romășcană ... p.22
Vasile URSACHI, Haralambie Mihăescu
Viața și opera unui mare savant ... p.24
Mihaela CIOBANU, Donația Constantin Bârjoveanu
în patrimoniul Muzeului de Artă Roman...p.28
Ovidiu TRIFAN, Mileniul trei pe portativ... p.29
Hora, arc peste timp și spațiu ...p.30
Constantin TOMȘA, La Jubileu ... p.32
Marin TOMA, Despre frumusețea oamenilor și faptele lor -
punte între doruri Emilia Țuțuianu Dospinescu 50 ... p.33
Emilia Țuțuianu DOSPINESCU Poezii ... P.35

LITERATURĂ ȘI CRITICĂ LITERARĂ:

Petruș ANDREI, Ceasul nostalgic al amintirilor ... p.36
Cecilia Bănică PAL, Tăcutul și discretul dr. Epifanie Cozărescu...p.38
Constantin TOMȘA, Melchisedec Lumina ortodoxiei românești...p.39
Constantin TOMȘA, Toate ofurile transpuse în vers ... p.40
Gheorghe A.M.CIOBANU, Creația eminesciană la confluența artelor ...p.40
Emilia Țuțuianu DOSPINESCU, O poetă romășcană ...p.41
Constantin ENIANU, Conversia ...Frumosului ... p.44
Tudor Ghideanu, Romancierul Cezar Petrescu ... p.45
Mihaela BĂLTOI, Avatarurile feminității ... p.46
Doina ENEA, Eternul feminin în literatură ...p.47
Andrei PETRUȘ, IPOTEȘTI - Mecca spiritualității românești ...p.49
Cristina PANAIT, Mihai Eminescu bibliotecar ...p.51
Elena DRĂGHICEANU, Marginalii la volumul Plumb ...p.52
Gheorghe A.M.CIOBANU, „Când pe sus și când pe jos” ...p.54

CARTEA UN UNIVERS BIBLIOMENTAL:

Iulia STOLERIU, Culoarea lecturii în Bibliotecă (1) ... p.55
Doina Enea & Emilia Țuțuianu,
Povești din viața de bibliotecar ...p.56
Iulia Stoleriu, Decupaje ... P.57

ȘCOALA TRADIȚIE ȘI CONTINUITATE:

Cristina SORLESCU, Meseria de părinte ...p.58

POESIS ȘI CREAȚIE:

Iosif HAIDU, Ipostaze antinomice ale artisticității ... p.59
Cornel PAIU, Poezii ...p.60
Paul Nicolae DRAMU, Pasteluri ... p.61
Daniel CORBU, Poeme ... p.63
Irina Brândușa IRIMESCU, Poezii...p.65

Un Om, un destin... DANA VEGA!

Zidurile ascund glasul cristalin al copiilor și plânsul neputincios al bătrânilor... Existența lor se racordează cu imperceptibilitatea acestor trăiri... Cum se împletesc firele destinelor, celor care dau viață acestor ziduri, cu cel al zidurilor care înving moartea?

Câteodată, cele două fire duc atât de ușor, de nedrept... în **NECUNOSCUȚ!**

Cum poate fi readus la lumină?

Simplu... Printr-un exercițiu de memorie!

Datoria este a celui ce iubește și lasă să i se citească IUBIREA, consemnând-o pe răboj... Pe 30 martie 2011, tăcut și discret, fără să își ia rămas bun, inima doamnei **Dana Vega** a încetat să mai bată... Plecarea ei a lăsat un imens gol în sufletele celor care au prețuit-o cu adevărat... Dumnezeu pune în noi însă, nădejdea revederii... când vom întâlni o altă Dana Vega, căreia, Dumnezeu i-a șters orice durere, orice mahnire...

Emilia Țuțuianu DOSPINESCU

Lansare de carte: **În amurg**, autor Emilia Țuțuianu

Pictor Iosif Haidu, prof.univ.dr.Tudor Ghidreanu,
editor Marius Chelaru, dir.Dana Vega - 30 aprilie 2004

Un om... Un destin... Un om al cărții, al cuvântului scris, prezență vie și pregnantă în peisajul cultural al Romanului. Un om cu suflet nobil, de mare sensibilitate, cu conștiința datoriei, a ocrotirii și grijii pentru ceilalți - **Dana Vega**, pentru care timpul nu a mai avut răbdare și a decis să o despartă de noi, înveșnicind-o prea devreme.

Bibliotecii, acestui templu al culturii și civilizației i s-a dedicat cu devoțiune și pricepere profesională. Aici a studiat, a organizat evenimente culturale de excepție, aici a scris, a depus efort și dăruire pentru optimizarea misiunii educative, pentru instituirea unui spațiu atrăgător al informației, documentării și cercetării, a îndrumării celor ce doreau să comunice cu cartea. A făcut-o cu rigoare și cu conștiința că drumul spre tainele lumii, a universului cunoașterii ține de datoria unui bun specialist în domeniu, prin utilizarea celor mai variate modalități de activare specifice, în funcție de interesele și așteptările publicului, de punerea în lumină a comorilor autentice ale inteligenței și creativității umane, lăsate de înaintași și de cei ai zilelor noastre.

De fiecare dată, te întâmpina cu blândețea privirii, cu zâmbetul ei frumos și cu căldura unui suflet mare și bun. Te captiva de la început cu inepuizabila energie organizatorică și tenacitatea sa, prin vocația omului de acțiune, cu fapte mari, cu înțelepciunea, onestitatea și dragostea de viață, calități ce i-au înnobilit profesia și funcția de conducător de instituție deosebit de apreciat de întreaga comunitate.

A iubit tot ce era frumos în jur.. S-a bucurat de copiii ei minunați și de nepoți, de iubirea și respectul distinsului soț, prof. Ioan Vega, care nu s-a împăcat cu singurătatea și s-a grăbit să-i țină companie, acolo sus, într-un spațiu sacru, al liniștii eterne.

Prețuită și iubită pentru tot ceea ce reprezenta, Omul Dana Vega, a cunoscut din plin Fericirea și Succesul.

Umbra de tristețe stărnită în suflete prin pierderea ei fulgerătoare, ne este alungată de siguranța că imaginea unui Om deosebit, exemplu de demnitate și profesionalism, care a înscris o pagină luminoasă în activitatea Bibliotecii Municipale Roman - **Dana Vega** se va înscrie adânc și definitiv în memoria noastră.

Un Om, un destin, o vocație....

Minodora URSACHI

Oamenii nu mor cu adevărat când sunt coborâți în mormânt, ci când sunt uitați de către noi, când îi îngropăm nu în pământ, ci în uitare.

(Nicolae Iorga)

Sunt mii de gânduri care-mi vin în minte, nu știu căruia dintre ele să-i dau glas. Mi-a fost prietenă, mi-a fost confidentă. Mi-a fost alături la bine și la greu, am împărtășit bucurii, dar și necazuri. Am râs împreună, am plâns împreună. Și când a plecat, prea devreme, dintre noi, mi-am dat seama cât de multe au rămas de spus, de zămbit și de plâns împreună.

Cristina PANAITE

Fărâma de timp...

Adunăm cât trăim amintiri, sentimente, cunoștințe... Ne legăm sufletește de multe, banale pentru unii, importante pentru noi. Ne străduim să fim verticali, să nu greșim prea mult, să facem totul „ca la carte”... Suntem aspri cu noi înșine mai tot timpul, renunțăm la multe pentru cei dragi nouă, oferim fărâme de suflet gratuit pentru că așa simțim... și totuși... într-o zi... alegem *eternitatea*.

Lăsăm în urmă amintiri... Amintirea omului care am fost: cu bunele și relele noastre, cu realizări, cu lucruri importante și mai puțin importante. Doar atât... amintiri! Și golul locului nostru!

Se spune că OAMENII nu mor niciodată.

Vreme de 20 de ani am avut prilejul să-mi fie coleg un OM care a știut să privească în sufletul nostru, să dea un sfat, să spună o vorbă bună, să ofere un sprijin la nevoie, să... Într-o zi însă, a ales *eternitatea*!

A lăsat în schimb amintirile și bucuria de a fi fost împreună vreme de 20 de ani. Cât de puțin par 20 de ani dintr-o eternitate!

Pentru fărâma asta de timp vă mulțumesc!

Și nu numai...

Doina ENEA

Colectivul Bibliotecii Municipale

“a fost... va rămâne”

Dacă francezul Bufon spunea că: *Partir c'est mourir un peu*, românul cu siguranță gândește că: *A muri înseamnă a pleca de tot*.

Gânduri confuze și triste întretaie respirația, iar mintea îngreunată și rece adună concluzii iraționale.

Ce vrea să spună Haralamb Zincă în romanul său că: fiecare om cu clepsidra lui? Ce clepsidră a ales încât totul să fi scăpat de sub control pe axa sinuoasă a vieții? Ce taină ascunde acest adevăr absolut?

Deși ne naștem egali în fața bunului Dumnezeu, fiecare dintre noi își are clepsidra lui... Cine hotărăște pe care dintre ele o merităm și când: *vine o vreme, vine o vază...* mottoul romanului lui Haralamb Zincă?!

Nu știm dacă singuri ne-o alegem sau suntem hărăziți s-o purtăm ca pe o cruce până într-o zi... când totul se va sfârși.

Se pare că toate darurile cu care a fost înzestrată Dana Vega, cea care a ajuns să citească mottoul scriitorului, n-a reușit să parcurgă filele mai departe. N-a avut puterea să înțeleagă infernul anormalului devenit normal, n-a reușit să vadă că scara valorilor s-a răsturnat sau a crezut în poezia vieții, cea care o determinase să-și aleagă studiul literaturii?

S-a născut în 22 iunie 1949, într-un sat frumos (Solonț, Bacău n.r.) apropiat sufletului ei și a crezut că va dezlega enigmatul vieții citind. S-a înșelat! Cine i-a oprit timpul prea devreme, fără să înțeleagă de ce clepsidra ei s-a întors prea iute?

Pentru a-i spori puterea de a pătrunde în tainele vieții și-a realizat o pregătire superioară, oficializată prin studii de specialitate, după care zi de zi s-a lansat în lungul drum al culturii, pentru a se dăruia celor din jur și pentru a-i ridica la puterea de a-și proiecta viitorul.

Zămislită din noblețe și pasiune, a ars puternic lăuntric la tot ce se întâmpla în jur, fără să se gândească vreodată la sine. Punea mai presus de toate marea ei dorință de a se autodepăși, de a se dăruia cu tot ce mintea ei a putut acumula în timp.

De o sensibilitate extremă, vibra la tot ce însemna nou și frumos, viața pentru ea având un singur nume: *iubire*.

Și-a iubit casa părintească și pe toți ai ei mai mult decât pe ea, și-a educat cei doi copii (Oana și Nicu) dându-le aceleași lecții de viață pe care ea însăși le-a primit de la familia ei simplă dar pură și cu principiile sănatoase ale neamului de la țară.

Și-a construit un ideal al ei, care de multe ori nu se aseamăna cu al celor din jur, pentru că ea purta în legile nescrise ale bunului simț principii care nu pot fi încălcate.

Cariera didactică, de început, a fost cea care a determinat formația ei afectivă și intelectuală, care i-au permis să intre în *hățișul lumii urbane* cu greu. A crezut în sinceritatea ei și în puritatea sufletelor din jur, dar nu de puține ori s-a înșelat.

Sentimente străine ei, de ură, mândrie și lașitate i-au demontat credința și au dezamăgit-o. Să nu fi fost oare acestea motivele pentru care clepsidra ei s-a golit prea repede, neașteptat de repede?

Toate aceste neîmpliniri au făcut-o mai puternică, impunându-se prin profesională, conștiinciozitatea și dăruirea cu care făcea fiecare lucru. S-a aruncat în marele iureș al culturii, singurul care-i dădea liniștea și pacea de care avea

Mioara VÎRTOSU prof. Bacău

nevoie. A colaborat cu organele locale, cu toți factorii culturali, la nivel local și național. Îi alăturăm ei nume ca: Nicolae Gr. Stețcu, Răzvan Teodorescu, Constantin Bârjoveanu, Silviu N. Dragomir, Mihai Andone, Valentin Ciucă, Gh.A.M. Ciobanu, Prințul Paul de România și mulți alții, cu care a colaborat și a realizat proiecte mari, cu impact pozitiv asupra comunității românești.

A încheiat parteneriate de activități culturale cu instituțiile de stat, întreținând și dezvoltând relații interconfesionale, cu credința legitimă că indiferent de convingerile religioase, etnice sau politice, în fața lui Dumnezeu suntem egali.

S-a preocupat de informatizarea serviciilor bibliotecii, de informarea comunitară, de proiectul *Lex expert* și alte multe proiecte interne și externe pentru a ridica comunitatea românească la valorile elitei naționale. Pentru ca toate acestea să devină istorie au fost consemnate într-un document de căpătâi *Monografia Bibliotecii Municipale*, care a dobândit prin eforturi personale numele de George Radu Melidon. Ca directoră a Bibliotecii Municipale, din 1990, a fost adesea apreciată, atribuindu-i-se diverse medalii, consfințind transformarea bibliotecii într-un nucleu de cultură, în jurul căruia se adunau toate instituțiile locale.

Evenimentele istorice și sociale ale națiunii au fost o constantă a activității desfășurate, atrăgând sponsori și resurse extrabugetare pentru dotarea bibliotecii cu fondul de carte.

Gestionând cu o mare responsabilitate zestrea culturală a bibliotecii, sporind-o ca pe propria-i avere, a demonstrat o disciplină și o rigoare deosebită în a concepe și a realiza proiectele culturale.

Ca un bun strateg s-a orientat spre activitatea politică pentru că din experiența pe care o căpătase și-a dat seama că are nevoie de o susținere politică pentru realizarea proiectelor sale. Astfel a devenit consilier municipal în anul 2000 și consilier județean în 2008, realizând deschiderea către problemele politice, sociale și culturale ale Romanului.

Această nouă preocupare i-a deschis noi orizonturi pentru proiecte interne și internaționale, legând relații de înfrățire cu Franța și Anglia, oferind noi perspective comunității pe care o reprezenta și pe care o sluzea. În toate aceste demersuri i-a fost alături soțul ei, profesorul Vega Ioan, director adjunct la Liceul *Roman-Vodă*, care s-a constituit într-un colaborator fidel, contribuind prin fapte și idei la problemele urbei, ca la propria casă. Familia a contribuit la realizarea acestora, demonstrând o viziune de elită în abordarea lor.

Cu sânge latin au crezut cu sfințenie în dictonul *Ubi bene, ibi patria* și s-au străduit să le fie mai bine celor cu care se identificau.

Marele învingător, Dana Vega, a fost învinsă...

Îmi revin în minte versurile unui poet italian care spunea:

M-am luptat cu minciuna și-a învins adevărul

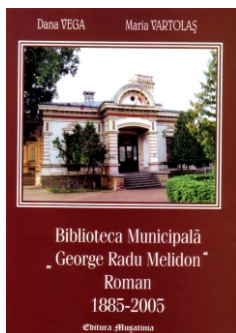
M-am luptat cu deznădejdea și-a învins speranța,

M-am luptat cu ura și-a învins iubirea

M-am luptat cu moartea și-a învins ea.

Moartea a învins de data aceasta și-a luat-o pe Dana dintre noi. Dar vor învinge proiectele ei, visurile scrise cu stoicism în cartea vremii, va surâde a primăvară biblioteca, pe care a consolidat-o și a restaurat-o sfidând moartea, va rămâne în memoria urmașilor ca un deschizător de drumuri pentru generațiile ce vor veni.

Noi, cei prezenți cu o lacrimă și o floare s-o slăvim pe cea care a fost și va rămâne un nume: **DANA VEGA**.

Mușatinia, 2005.

Ochii mari și negri cuprindeau cu privirea lor universul cărților în care așezase, ca în rafturile unei biblioteci, felii de viață încrustate cu frânturi din ornamentele clădirii pe care o socotise „cuib de înțelepciune, de cunoaștere și de frumos”.

Darul oferit româșcanilor de această vestală, ce a întreținut focul culturii- ca o ofrandă adusă pe altarul nemuritor al cărților, a fost **Monografia Bibliotecii George Radu Melidon**, lucrare alcătuită împreună cu doamna Maria Vartolaș, apărută la Editura

➤ **Cecilia Bănică-PAL**

Gânduri răzlețe, profunde sentimente

Ce neorânduială și ce zăpăceală în toate!... În urmă cu zece, cincisprezece ani, în peisajul citadin româșcan, privirea mi-a fost atrasă, nu de puține ori, de o doamnă cu prestanță, distincție, eleganță, zâmbet încântător. Se distingea printr-o ținută sigură, îndrăzneată, armonie remarcabilă.

Cu timpul, destinul sau soarta m-a luat de mână și a făcut din mine prietena de suflet ce eram sortită să devin.

Ne-am cunoscut în primăvara anului 2000, după alegerile locale, care ne-au desemnat pe amândouă consilieri locali, în Consiliul Municipal Roman.

...La aceeași masă stând, într-un climat efervescent, de multe ori contradictoriu, nesigur, având însă întotdeauna dorința unui numitor comun, privirile ni se intersectau, de multe ori, înțelegându-ne chiar de la distanță. Fiindcă ochii mari și negri, scormonitori și neastâmpărați ai doamnei Vega iradiau o lumină intensă și strălucitoare, plini de viață, idei, înțelegere, de frumos și dragoste. Era un temperament iubitor de prieteni, volubil și spiritual.

...În timp, încetul cu încetul, ne-am apropiat. Un magnetism ne-a atras. Ne-am împrietenit. Cred cu tărie că prietenii spirituale ca și cele dintre inimi, se leagă după cum se potrivesc oamenii între ei și se plac prin trăsături care le sunt comune.

Doamna Vega, draga mea prietenă, avea un suflet minunat de frumos, generos și iubitor, o inteligență și o cultură de elită, o viață plină de bucurii și necazuri. Nu de puține ori, în clipele de relaxare și liniște, cu o atitudine calmă, cu o voce blândă plină de însuflețire și încărcătură emoțională, dădea curs povestirilor de suflet care i-au alcătuit destinul, încât rămâneam fascinată... N-am întâlnit o ființă mai bună, mai iubitoare, entuziasmată, plină de spirit, de bun simț, simplu, fără pretenție, modest, simțitor, înflăcărat, plângând din te miri ce. De aceea am iubit-o, o iubesc și o respect. Îi datorez nesfârșite mulțumiri că a binevoit să-și deschidă sufletul, să-mi povestească amintirile, trăirile și sentimentele sale. Mi-a permis cu o prietenească generozitate să mă apropii de cel mai mic colțisor al sufletului său. Îți mulțumesc, draga mea prietenă, fiindcă continui să faci parte și astăzi din viața mea, indiferent unde ești.

Vestea intrării pentru vecie în obșteasca liniște a Doamnei Vega ne-a îndurerat pe toți - dispăruta, cu aventurile sale sufletești și acuratețea dragostei, a cugetărilor sale s-a legat de noi, făcându-ne rând pe rând admiratorii săi, pentru care avem nu numai păreri de rău, dar și lacrimi, trăiri dureroase. Fiindcă doamna Dana Vega, demult încă, de pe când trăia se cuibărise în sufletul meu, în sufletele multora, ea lăsând prin pulbere scântei și acele scântei, sunt faptele sale, dragostea sa, înțelegerea, grija față de micile nevoi zilnice ale fiecăruia din colectivul în care își desfășura activitatea, a dragilor săi copii, Oana și Nicușor (Nucu n.r.), pentru nepoți, și o imensă revărsare de iubire a soțului iubit și adorat, ca și participarea activă la frământările sociale ale urbei noastre, peste care timpul și-a lăsat încetul cu încetul noaptea și liniștea.

Nimic mai simplu și nimic mai cumplit decât să scrii cuvântul despărțire, cuvânt care trăiește în noi și dincolo de noi, într-o unitate pură, cuvânt tabu, care înseamnă moarte și viață laolaltă, eternitate și nimicnicie, sinceritate totală, dăruire absolută. Cuvânt sinteză a unor puternice și tulburătoare contraste.

....Am încercat cât am putut să redau așa cum se cuvine, tot ce m-a legat de Doamna Vega, tot ce am știut și se știe azi despre această mare Doamnă a comunității noastre...Dar, cercetările rezervă întotdeauna surprize. Se poate ca mâine, cineva, să găsească izvoare care mi-au scăpat...

Aduc aici, omagii de adâncă admirație celei mai duioase, mai dulci, mai sensibile și senine dintre prietenele mele, omagii de adâncă admirație memoriei sale.

Adio! Draga mea prietenă și fie ca Domnul să te fi primit în împărăția sa, cu întreaga revărsare de lumină și iertare. Florile iubirii și dragostea noastră, să-ți înprospăteze mereu mormântul și lumina cea veșnică să strălucească de-a pururi.

➤ **Traudi SĂRGHI**

Mai aproape de cer

Îmi place să cred că de prietenii dragi sufletului nu te desparți niciodată. Nu mi-au plăcut despărțirile, de aceea le-am evitat cât am putut. Așa s-a întâmplat și cu o veche prietenă, care într-o zi, de 8 martie, anul acesta, m-a anunțat că va pleca, se va muta din acest oraș. La început am crezut că e o glumă, dar vocea ei îmi sublinia că tot ce spune e adevărat...

Prietenă mea, Dana Vega, avea un suflet nobil, dar trist. Îi plăceau casele frumoase și luminoase, de aceea își făcuse o casă la munte, mai aproape de cer, dar nu a mai reușit să se bucure de ea...Auzisem de la alții că începuse să iubească din ce în ce mai mult cerul și chiar își făcuse niște aripi ca să poată zbura...Mi părea ireal...până când, într-o zi, am auzit că Dana a reușit să zboare și atunci am înțeles că s-a mutat într-o altă casă, mai luminoasă, mai aproape de cer...în ETERNITATE.

➤ **Iulia STOLERIU**

DANA VEGA, după efemera-i existența terestră, plecată pe calea veșniciei, a lăsat în amintirile celor care au cunoscut-o și apreciat-o la adevărata-i valoare, o chintesență a omeniei, bunului simț și perseverenței în profesie, a echilibrului deplin în familie și societate.

Atât cât a putut și-a dăruit întreaga-i capacitate de muncă în activitatea Bibliotecii municipale- a cărei conducătoare a fost mulți ani, în organizarea și derularea unor multiple acțiuni cultural-artistice educative, în creșterea numerică și calitativă a cititorilor cărții, pentru emanciparea locuitorilor urbei noastre și în închegarea unui colectiv valoros împreună cu colaboratorii săi.

Familistă convinsă și devotată- ca soție, mamă și bunică- era forța gravitațională care-i capta pe toți dragi și apropiați sufletului ei. Hotărâtă și încrezătoare în Partidul Renașterii Județelor Abuziv Desființate- pe care l-a reprezentat în două legislaturi în calitate de consilier județean și apoi municipal, mi-a fost unul dintre cei mai devotați și implicați membri ai acestei formațiuni politice pe care am condus-o.

Singura „greșeală” a Doamnei Dana Vega a fost aceea că l-a chemat mult prea devreme și pe soțul ei, Domnul Ioan Vega- director adjunct al Colegiului Național „Roman Vodă” alături de ea... sau poate el s-a grăbit s-o ajungă din urmă, chiar înaintea praznicului creștinesc de pomenire al acesteia de după 40 de zile. Dumnezeu să-i aibă în pază și pe noi să ne ajute să nu-i trecem în uitare.

➤ **prof. Mihai ANDONE**

Părintele Ciprian de la Bistrița - restaurator al unui leagăn de civilizație medievală

† Ioachim BĂCĂUANUL

Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Romanului și Bacăului

Pentru monahismul românesc, în general, și pentru obștea mănăstirii Bistrița, în special, sărbătoarea Crăciunului din decembrie 2007 a fost cernită de trecerea în odihnă veșnică a părintelui proin-stareț, arhim. Ciprian Zaharia.

Fristețea și doliul au coborât ca un vâl peste necropola domnească a lui Alexandru cel Bun, dar și peste noi, mulțimea ucenicilor și prietenilor care am stat în prejmă-i și pentru care el a avut mandatul de la Dumnezeu și Biserica să ne acorde paternitate spirituală. Mă număr printre aceștia și-mi exprim compasiunea și recunoștința față de starețul și părintele meu, lângă care am petrecut un anume timp pentru a împlini lucrarea misionară la care am fost chemat de Dumnezeu.

Numire providențială în vremuri de restriște

Pentru mine, părintele Ciprian a fost un călugăr complex, atipic. A intrat în osteneala mănăstirească de tânăr, acum 60 de ani. Cunoștea viața monahală sub toate aspectele și ungherele ei cele mai profunde. Deși se contopea cu obștea mănăstirii Secu, unde și-a început viața călugărească, personalitatea sa și-a creionat-o în mănăstirea Bistrița.

Pe la jumătatea anului 1979, după trecerea în veșnicie a arhim. Dionisie Velea, patriarhul Teoctist, pe atunci mitropolit al Moldovei și Sucevei, l-a numit stareț al acestei vetre monahale. În urma decretului 410 doar câțiva călugări bătrâni, alături de starețul arhim. Dionisie, mai întrețineau o brumă de pravilă în biserica voievodală a lui Alexandru cel Bun. Numirea părintelui Ciprian ca stareț a fost providențială pentru Mănăstirea Bistrița.

Pe atunci mă consideram viețuitor al acestei mănăstiri, deși aveam ascultarea la Schitul Tarcău, așezământ monahal dependent de Bistrița. În iunie 1980, terminam studiile de teologie la Institutul Teologic „Sf. Ecaterina” din București, și ca de obicei, veneam acasă, adică la schit. După tradiție, treceam pe la Bistrița să mă închin la icoana Sfintei Ana și să cer, cum se cuvine, binecuvântare starețului mănăstirii pentru a pleca mai departe, la schit. N-a mai fost așa. Părintele Ciprian plănuise altceva pentru mine. Îmi amintesc, parcă era mai ieri, că m-a primit cu bucurie și mi-a zis: „Drăguțule, de acum nu mai pleci la schit. Rămâi aici, că avem multă treabă!”

Ocotitor și paravan împotriva comuniștilor

Pe atunci, trăiau aici câțiva părinți deosebiți, trimiși la Mănăstirea Bistrița cu domiciliul forțat de autoritățile comuniste. Se pare că starețul Ciprian avea obligația să-i supravegheze.

Alăturându-mă și eu acestora, la foarte scurt timp mi-am dat seama că părintele Ciprian nu era un supraveghetor pus de comuniști, ci, mai curând, un ocrotitor al nostru, căci toate privirile brațului secular care ne urmăreau la orișicare pas se loveau de paravanul protector al personalității părintelui stareț Ciprian. Astfel, la adăpostul starețului Ciprian Zaharia

- să nu uităm - părintele Ioanichie Bălan scria lucrarea, de pionierat în spiritualitatea românească, „Patericul Românesc”, „Vetrele de sihăstrie românească”, „Convorbirile duhovnicești”; apoi, părintele Iustin Pârnu, zi și noapte, primea credincioși din toate categoriile sociale, cărora le ogoia suferințele; părintele Martinean Conuț, Isichie Basarabeanul, Hrisostom, Modest, spovedeau credincioșii, iar părintele Marchian, de trei ori pe zi și o dată la miezul nopții citea, în fața icoanei Sfintei Ana, Moliftele Sfântului Vasile cel Mare.

A zidit mănăstire în piatră și în suflete

Încă de la sosirea mea în această obște, părintele Ciprian m-a tuns în călugărie și mi-a rânduit multiple ascultări. Eram primul călugăr după o întrerupere de 30 de ani la această mănăstire.

Pentru cei care nu știu, complexul arhitectural al acestei mănăstiri, în anul 1980, era aproape o ruină. Părintele stareț Ciprian, fără să deznădăduiască, cu răbdarea care-l caracteriza, cu tact și pricepere, a început munca de a restaura, rând pe rând, edificiile mănăstirești de valoare istorică, și anume: Casa voievodală a lui Alexandru cel Bun, Casa Petru Rareș unde, cu ajutorul soților arheologi Bătrâna, a organizat un frumos muzeu. S-a continuat cu ridicarea din temelie a corpului administrativ din spatele bisericii și corpul de chilii din incinta mănăstirii. După ce a terminat incinta, a trecut la construirea clădirilor și a acareturilor gospodărești din afara zidurilor mănăstirii. Nimic nu făcea la întâmplare și fără consultarea personalităților celor mai competente ale timpului. Arhitecții medievști Ștefan Balș și Ion Antonescu veneau și urmăreau lucrările de la Bistrița, ca acestea să se execute potrivit exigențelor cerute de normele în vigoare.

Mare stareț nonconformist

Din 1959 până în anul 1980 în biserica voievodală de la Bistrița se oficia doar puțină slujbă, ca la o parohie. Cu venirea părintelui Ciprian s-a reînceput oficierea slujbelor religioase, după toată regula monahală și tipiconară. Apoi, dacă eu am fost primul călugăr de la Bistrița după 30 de ani, tuns de părintele Ciprian, după mine s-au închinoviat aici câteva zeci de tineri, care s-au angajat, sub tutela părintelui Ciprian, să dea viabilitate acestei ctitorii voievodale. Pe toți ne-a ocrotit acest mare stareț nonconformist, cum era supranumit adesea în acea epocă. După anul 1990, numărul viețuitorilor de la Bistrița a sporit și mai mult, încât părintele Ciprian a fost nevoit să înființeze un număr impresionat de schituri, dintre care o parte au ajuns, acum, mănăstiri de renume. Așadar, la acest moment al bilanțului, putem afirma că părintele stareț, arhim. Ciprian, se poate număra printre cei mai mari stareți care s-au perindat, de-a lungul celor mai bine de 600 ani de existență, la această mănăstire. El poate fi considerat și un adevărat ctitor, alături de marii voievozitori, care și-au pus amprenta de-a lungul istoriei asupra acestei mănăstiri: Alexandru cel Bun, Ștefan cel Mare și Sfânt, Petru Rareș, Alexandru Lăpușneanu și alții.

Dr. Artur SILVESTRI
scriitor, istoric - București

Corespondente

12.02.2008

Astă-seară am aflat că s-a prăpădit părintele Ciprian Zaharia, în a doua zi de Crăciun. De-atunci sunt tulburat, n-am mai vorbit cu el tot anul trecut și acum aflu că nu mai este. I-am fost aproape în anii de plumb când se chinuia să restaureze mănăstirea și a reușit; a refăcut, mai apoi, mulțimi de schituri și de mănăstiri pe toată Valea Bistriței, purtându-se ca un *episcop* și, la drept vorbind, ca un *voevod*. Despre Mănăstire, am scris o carte în 1988, o monografie de aproape 1000 de pagini până azi inedită, dar o să trebuiască s-o public cât de curând; într-un fel este chiar dedicată lui.

„Fii credincios lui Dumnezeu și Bisericii Sale, cât vei trăi; și vei avea în viața aceasta tot binele, iar în cealaltă vei dobândi cununa de mărire” (Arhimandrit Ciprian Zaharia)

Mariana GURZA
scriitor, Timișoara

Ciprian Zaharia, un ctitor voievodal

Una dintre cele mai importante ctitorii mușatine din Moldova este **Mănăstirea Bistrița**, situată la 8 km de Piatra-Neamț, cu hramul "Adormirea Maicii Domnului". Un loc care vorbește de la sine despre istoria neamului, având un trecut spiritual și cultural incontestabil. După tradiție, primul ctitor este considerat a fi Petru I Mușat (1375-1391), dar adevăratul ctitor al Mănăstirii Bistrița este voievodul Alexandru cel Bun al Moldovei (1400-1432). Icoana Sfintei Ana, dăruită de Alexandru cel Bun, prezentă și acum în mănăstire, are o importanță deosebită din punct de vedere artistic, istoric și spiritual. Sfântul Voievod Ștefan cel Mare, Petru Rareș, Alexandru Lăpușneanu și-au înscris numele în rândul ctitorilor prin daniile făcute.

În perioada când Mănăstirea Bistrița s-a aflat sub administrația bisericii Sfântului Mormânt din Ierusalim, numeroase icoane, manuscrise au fost înstrăinate. Răscoala Țării din 1821 a afectat mănăstirea, fiind devastate mormintele ctitorilor și pierzându-se din nou obiecte prețioase.

În perioada *Primului Război Mondial*, mănăstirea a adăpostit răniți, copii orfani ce au fost crescuți și educați sub zidurile sale.

Un document de mare preț scris în limba slavonă se regăsește și acum la Mănăstirea Bistrița, *Pomelnicul Mănăstirii Bistrița*, din anul 1407, un document de referință privind trecutul medieval al Moldovei. Începând din anul 1967 și mai ales sub stăreția Arhimandritului Ciprian Zaharia, Mănăstirea Bistrița, dintr-o ruină a devenit astăzi un lăcaș al frumuseții și al istoriei Neamului Românesc. S-a consolidat turnul de intrare al lui Petru Rareș și turnul clopotniță al Sf. Voievod Ștefan cel Mare, zidul de incintă, biserica voievodală, *Casa Domneasca*, *Școala Domnească*, chiliile călugărilor.

Ciprian Zaharia, care intrase în rândul monahilor când avea 18 ani a fost „salvat ca prin minune de Patriarhul Iustinian de avatarurile Decretului din 1959”. A fost adus în anul 1979 la Mănăstirea Bistrița, de vrednicul de pomenire Părintele nostru Teoctist, având cea mai lungă stăreție din veacul al XX-lea, în care își desăvârșise lucrarea. A reușit să reînvie tradiția monastică, oficiind prima călugărie după 30 de ani de interdicție, și anume cea a actualului

Arhiereu-vicar al Episcopiei Romanului, PS Ioachim Băcăuanul. A fost și un harnic restaurator al ctitoriei lui Alexandru cel Bun, la finalizarea lucrărilor primind și rangul de arhimandrit.

Părintele Iustin Pârnu, ca și alți mulți părinți ce au făcut mulți ani de pușcărie politică, și-a găsit adăpost la Mănăstirea Bistrița, sub oblăduirea părintelui stareț, **arhimandrit Ciprian Zaharia**. După 1990, în cimitirul Mănăstirii Bistrița a construit o biserică din lemn în stil tradițional și a inițiat înființarea unor schituri noi. O prezență benefică acestui colt de rai, pentru care s-a străduit și a păstorit 26 de ani ca stareț.

Deținuse și funcția de exarh al mănăstirilor din Neamț, în perioada când mănăstirile aveau nevoie de oameni destoinici. Tot el a ajutat la redeschiderea unor vechi mănăstiri. A rămas și în amintirea scriitorilor care i-au închinat câteva pagini sau rânduri, între ei amintindu-l pe poetul Ioan Alexandru care i-a dedicat câteva poezii. În ultimii ani ai vieții a fost încercat de o boală grea, pregătindu-se astfel de întâlnirea cu „împăratul cel fără de moarte”.

Dintr-un loc răvășit de vremuri, Arhimandritul Ciprian Zaharia a reușit să ridice mănăstirea maiestros. Și-a dedicat întreaga viață acestui loc încărcat de istorie și evlavie ortodoxă. A făcut ca Mănăstirea Bistrița să-și păstreze comoara cea mai de preț a Ortodoxiei, credința statornică, tradiția patristică filocalică și rugăciunea neîntreruptă, dăruindu-ne prin harnicie și jertfă, valori de patrimoniu, „oglinzi ale împărăției cerurilor”.

Mănăstirea Bistrița, așa cum arată ea astăzi, este și o creație a starețului Arhimandrit Ciprian Zaharia. Lăcaș luminat, unde florile și verdele vieții mai păstrează amintirea înțeleptului stareț

În data de 26 decembrie 2007, la ZI MARE, Ieromonahul CIPRIAN ZAHARIA plecase printre îngeri. Se pregătise pentru marea „plecare”. Își pregătise singur „locul”. Vrednicul de pomenire Părintele nostru Teoctist, îl aștepta... Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist era legat de acest loc amintindu-și „cu dragoste și plăcere” de locurile unde a îmbrăcat prima dată haina de călugăr în anul 1935, unde a primit numele de Teoctist. Vorbeau săptămânal la telefon. „Plecarea” Patriarhului în lumea veșniciei l-a marcat pe Arhimandritul Ciprian Zaharia.

Arhimandritul Ciprian Zaharia, aparținând unei mari generații de duhovnici și stareți, se îmbolnăvise încetul cu încetul în urma schimbării sale de la stăreție. Fusese pensionat, deși își propusese să mai facă multe pentru locul său, unde și-a dedicat anii în slujba Neamului și a lui Dumnezeu.

O decizie pripită, o decizie care i-a grăbit „plecarea” printre Cei Drepti. „Doamne, iartă-i, ca nu știu ce fac!”

Frumusețea locului și înnoirile aduse de-a lungul anilor de arhimandritul Ciprian Zaharia au rămas. Dar parcă lipsește ceva... Acel suflet viu ce anima odată obștea mănăstirii... S-au schimbat multe în mănăstirile din Moldova... Am întrebat de locul de veci al bunului stareț. Un monah, cu

ochii plini de lacrimi ne-a indicat locul...” *A fost pentru mine tată, părinte, duhovnic, m-a certat, m-a învățat, m-a iubit”.*

A călugărit pe mulți frați, azi unii stareți...dar l-au uitat pe bunul arhimandrit Ciprian Zaharia, un om drept, cu frica de Dumnezeu, care acum și-a găsit liniștea. Mai oftează în curtea umbrită, după schitul pierdut, după risipirea binelui sădit în curtea plină de flori.

Aprindem o lumânare, din partea unui vechi prieten. Ardea frumos ca și cum mi-ar fi mulțumit....

O floare a ortodoxiei! Arhimandritul **CIPRIAN ZAHARIA** poate fi trecut în rândul ctitorilor Mănăstirii Bistrița! Un ctitor ce a adus lumina pentru Neamul Românesc! Credincios lui Dumnezeu și Bisericii Sale cât a trăit, Ciprian Zaharia și-a „dobândit cununa de mărire”!

Arhimandritul Ciprian Zaharia

- un străjer în vremuri de restriște

Arhim. Timotei AIOANEI

Exarh cultural al Arhiepiscopiei Bucureștilor

În anii '80, când l-am întâlnit pentru prima dată, arhimandritul Ciprian Zaharia părea un om închis, sobru, preocupat de lumea lui și mai puțin deschis către cei din preajmă. Stărețea la Bistrița, voievodala ctitorie a lui Alexandru cel Bun, mănăstire care și-a scris, multă vreme, istoria pe aceeași pagină cu Neamul. Ce a însemnat stăreția lui la Bistrița a spus-o clar unul dintre ucenicii săi de altădată, Prea Sfințitul Ioachim Băcăuanul: „*una dintre cele mai rodnice și mai lungi stăreții din întreaga istorie a mănăstirii*”. Și asta nu doar din pricina anilor mulți (1979-2005), cât mai ales a realizărilor din timpul acela de răscruce.

Ciprian Zaharia a venit la Bistrița când avea vreo 50 de ani. Până atunci fusese, timp de 35 de ani, unul dintre diriguitorii vieții călugărești de la Secu. Mi-a vorbit în multe rânduri despre viața unor monahi adevărați care viețuiau la Secu înaintea decretului comunist, care i-a expulzat din mănăstire. Nu i-a uitat niciodată. La slujbele pe care le săvârșea, îi pomenea într-un lung șir de nume desprinse parcă dintr-un calendar aghioritic și, o dată pe an, ori mai des, le făcea câte un praznic după rânduiala pământului românesc.

Prin ce s-a caracterizat perioada de stăreție a părintelui Ciprian

În primul rând prin abilitate în vremuri de încercare și presiune puternică față de Biserică, în general, și monahism, în special. Datorită acestei abilități, contestată uneori în mediile eclesiale, Bistrița a devenit o mănăstire cunoscută și cercetată de credincioșii zonei, dar și de pelerinii veniți de departe pentru a-i întâlni pe duhovnicii vestiți care se nevoiau acolo: Marchian Ciubotaru, Martinian Conuț, Hrisostom Asavei, Ioanichie Bălan, Iustin Pârvu și alții. Unii dintre ei, urmăriți de serviciile secrete, au mărturisit până la urmă că s-au aflat atunci într-o oarecare siguranță între zidurile mănăstirii. Aceștia, împreună cu alți călugări mai tineri, au pus umărul la refacerea vieții

duhovnicești din vechea chinovie. În miez de noapte, când prin mănăstire nu mai mișunau ochii iscoditori, slujbele își urmau cursul de veacuri, reînnoind tradiții bătrâne și predând mai departe, celor tineri, dorul după înălțimile Taborului. Tot la o slujbă de priveghere s-a făcut prima călugărie, după 30 de ani de interdicție. Și apoi, tunderile în monahism au fost multe, la fel și hirotoniile. O parte dintre monahii de atunci au rosturi înalte în Biserică și duc mai departe, acolo unde se află, tradiția acestei mănăstiri istorice și sfinte. În mănăstirea Bistrița, pe lângă înprospătarea duhovnicească s-a lucrat mult și din punct de vedere edilitar - gospodăresc. Ridicarea caselor monahale din incintă, renovarea palatului domnesc, a gospodăriei, construirea unei biserici în stil tradițional în cimitirul mănăstirii și alte lucrări importante, au însemnat toate la un loc ani de trudă, jertfă, cheltuieli și timp prețios. S-a spus în zilele înmormântării starețului Ciprian că mănăstirea a fost vizitată în anii aceia de oameni importanți, cu nume sonore și cu poziții înalte. Unii dintre ei au ajutat, chiar dacă formal aparțineau ideologiei potrivnice, la finalizarea lucrărilor amintite. Tot atunci, mănăstirea a fost gazdă bună pentru numeroși oameni de cultură, scriitori, pictori, artiști.

Milostiv și primitor de Străini

Arhimandritul Ciprian a făcut și pentru ei numeroase fapte bune, a fost milostiv și primitor de străini. Unii scriitori, așa cum a fost Ioan Alexandru, i-au închinat câteva poezii, precum cele din „Imnele Iubirii” și „Imnele Moldovei”, rămase ca un testament al poetului pentru Țara Mușatinilor. Părintele Ciprian a ajutat mulți tineri să urmeze școli teologice, le-a cumpărat haine și cărți, le-a dăruit primul veșmânt și primul liturghier. Mulți oameni ai Bisericii, astăzi cu diferite slujiri, păstrează imaginea unui monah milostiv, rugător, veghetor pentru mănăstire și pentru bunul ei mers. Pe de altă parte, el s-a confruntat și cu neîmpliniri, cu omenеști eșecuri, cu neliniști și împotriviri. Se vorbea uneori de vigilența nestăpănită a unor demnitari zonali care aduceau mereu în discuție „problema mănăstirii Bistrița și a oamenilor ei”. Probabil că pentru a rezista în anii cei mai înverșunați ai regimului comunist a trebuit să se plătească un tribut. Cu toate acestea, tributul amintit a salvat esențialul. Mănăstirea Bistrița a înfruntat vijelia și a ieșit la liman cu nădejde în vremuri mai bune.

Un stareț în vreme de încercare

În ultimii ani ai vieții, arhimandritul Ciprian Zaharia s-a schimbat foarte mult. Nu mai era străjerul neadormit, nici ochiul de vultur care scruta întreaga așezare.

Dan CIACHIR
publicist, critic literar, București

Pe 26 decembrie, în a doua zi de Crăciun, a trecut către Domnul părintele arhimandrit Ciprian Zaharia, proinstarețul mănăstirii Bistrița, pe care a condus-o mai bine de un sfert de veac - din 1979 până în 2005. A murit călugărește, implicit creștinește, „fără durere... în pace”, în zi de mare sărbătoare... Îl auzisem de două ori, în ultimii ani, spunând fără nici un fel de emfază: „Dacă m-aș mai naște o dată, tot călugăr m-aș face.”

Părintele Ciprian a fost unul dintre cei mai autentici călugări pe care mi-a fost dat să-i cunosc. Asta s-a întâmplat în urmă cu aproape 25 de ani și consider faptul un mare noroc spiritual. Poate că și din aceasta ipostază de fiu duhovnicesc al părintelui Ciprian decurge mărturisita mea reținere față de aspectele „științifice” ori școlastice ale Ortodoxiei, că să nu mai vorbesc de cele ale Dohologiei. Un om poate să învețe să sofeze luând 40 de ore de condus cu un instructor, sau să aibă șansa unui tată sau a unui unchi proprietar de atelier de reparații auto, astfel încât să poată cunoaște multe tipuri de motoare și de vehicule. Am avut acest noroc pe lângă părintele Ciprian.

Nu uit, de pildă, simplitatea și precizia cu care mi-a explicat diferența dintre schima mare și schima mica. O făcea din interior - altfel decât teologii universitari. Nu uit prima călugărire sau tundere în monahism la care părintele Ciprian a ținut să iau parte, în toamna lui 1984, cântarea „Brațele părintești” răsunând în biserică Mănăstirii Bistrița în care toate luminile fuseseră stinse și șoapta unei femei simple: „Maică, dacă cineva a fost de față la o

S-a retras într-o lume a lui, nepăsător parcă la multe probleme care se întâlneau la tot pasul. În această perioadă l-am mai întâlnit de câteva ori. Între momentele de amnezie avea și unele în care-și amintea de oameni și locuri prin care trecuse în viață. I-am ascultat așadar amintirile și am reținut câte ceva din fiecare. Nu mai era Ciprian de altădată, pe lângă care treceai tremurând. Ciprian de acum era ca și un „prunc fără răutate”, fără resentimente, fără griji și orgolii. Era, așa zice, pregătit pentru Judecata din urmă. De ce oare s-a petrecut trecerea lui în lumea veșniciei tocmai în ziua pomenirii Sfântului Nicodim de la Tismana? Va fi avut evlavie monahul nemțean pentru marele avă care a zidit atâtea mănăstiri? Ori poate că așa a fost hotărât pentru arhimandritul Ciprian, care a încercat și el să întemeieze mănăstiri și schituri noi, multe la număr, după modelul marilor părinți îndrumători de obști și ctitori de lăcașuri Sfinte. Oare s-a întâmplat aceasta pentru multe privegheri de la miezul nopții la care părintele Ciprian era nelipsit?

A fost arhimandritul Ciprian un monah cu lungă slujire, un stareț în vreme de încercare, un suflet bun, ascuns într-un veșmânt învechit.

Un om sub vremi, care și-a dus crucea printre spini și mărarci în vremuri pe care noi nu le înțelegem pe deplin.

„fără durere... în pace”

călugărire și nu are lumânare pe patul de moarte - i se socotește ca și cum ar fi avut...”. Un om care devine călugăr își schimbă nu atât numele, cât statutul ontologic. Devine un virtual „înger în trup”. Poate că lucrul acesta l-a făcut pe Nae Ionescu să-i spună odată lui Mircea Eliade - potrivit lui Andrei Scrima: „Băi băiete, vine o vreme când fiecare dintre noi duce un mort în spălare: călugărul care am fi putut fi”.

Nu există călugărie „tradițională” și călugărie „modernă” decât în mințile intelectualilor care nu pot trăi fără dihotomii și „alternative”. Călugăria, ideal și realitate, este de un singur fel. Unică. Părintele Ciprian Zaharia nu a fost numai monah adevărat, adică om care trăiește teologhisirea, ci și stareț. Unul de o popularitate discretă: la antipodul tenorului duhovnicesc. Un stareț de vremuri grele, care smulgea Ocărmuirii încuviințarea de a face miezonoptica pe motiv că are în mănăstire obiecte de patrimoniu și se teme de hoți. De locurile unde este lumină și zgomot, răufăcătorii nu se apropie... Un stareț care întindea masa oamenilor Stăpânirii pentru ca în timp ce aceștia duceau paharul de vin sau pulpa de gâscă la gură părintele Justin Pirvu să aibă liniște în chilie - după 14 ani de închisoare - iar părintele Ioanichie Balan să își poată transcrie în pace dialogurile sale ecleziiale... Moldovean născut în anul 1931 în comuna Boroaia, intrat de tânăr în monahism și salvat ca prin minune de Patriarhul Justinian de avatarurile Decretului din 1959, părintele Ciprian Zaharia aparține unei mari generații de duhovnici și stareți. Una care ne-a luminat tare cu lumina credinței.

Fiul Eleonorei și al lui Vasile Zaharia, fiind al patrulea copil din cei nouă frați (două fete și șapte băieți). A urmat cursurile primare în Boroaia și Școala normală din Roman, intenționând să devină învățător, dar credința puternică în Dumnezeu l-a făcut să urmeze calea călugăriei, astfel a intrat în viața monahală de la Mănăstirea Secu pe când avea doar 17 ani (1950-1953). Urmează apoi *Seminarul Teologic* de la Mănăstirea Neamț (1953-1958), *Facultatea de Teologie București* (1958-1963). În anul 1963 susține licența în teologie, în cadrul catedrei de Istoria Bisericii Universale, cu teza: *Patriarhia din Ierusalim*. În anul 1974 este stareț al Mănăstirii Bistrița, iar din 1984 este arhimandrit. Din anul 1992 este exarh al așezămintelor din Neamț. A publicat numeroase articole (peste 300) atât în reviste din țară, cât și din străinătate, printre care și în publicația Mănăstirii *Shefton* din Japonia, despre Mitropolitul Iosif I Mușat. În anul 1990 fondează revista de spiritualitate ortodoxă *Credința Neamului*, care a atras un număr considerabil de colaboratori de marcă. A reconferit autoritate Sf. Mănăstiri Bistrița, modernizând-o și atrăgând atenția asupra ctitorului ei, Alexandru cel Bun. Organizator de excepție a amenajat în incinta mănăstirii un *Muzeu* foarte bine documentat. (n.r.)

Teorema Tetractis și aplicațiile ei cibernetice

profesor Laurențiu Dan LEOREANU
primarul municipiului Roman

Îmi este deosebit de plăcut să prezint, în puține cuvinte, rodul cel mai strălucit al unei opere științifico-filosofice de o viață, așa cum este lucrarea de îndelungă răvnă și strădanie necontenită a prof. univ. dr. emerit **Tudor Ghideanu**, fiu al Străvechii noastre cetăți culturale: *Roman*.

Pentru toți cei care nu cunosc, sau n-au auzit chiar despre persoana profesorului, vom reaminti că s-a născut la Cordon, a urmat școala la Roman, absolvind *Liceul Tehnic de Mecanică și Siderurgie*, promoția 1955 și a făcut matematicile cu profesorul Aurel Panaite, căruia i-a purtat mereu o vie recunoștință pentru cele învățate - în primul rând matematicile superioare.

În 1958 a intrat primul la *Facultatea de Istorie și Filosofie*, secția filosofie, și a terminat în 1963 cu diploma de merit, șef de promoție pe țară. A primit repartiția ministerială în învățământul superior pentru disciplinele: **Istoria filosofiei contemporane și Istoria filosofiei românești**.

Pentru cele ce voi releva, merită să amintim faptul semnificativ că în planul de învățământ al *Facultății de Filosofie*, alături de logică, istoria filosofiei, psihologie, etică, estetică, se aflau și disciplinele științifice: bazele matematicii, bazele fizicii relativiste și cuantice, bazele biologiei și geneticii, bazele chimiei, discipline ce erau predate de mari profesori precum: Al.Triandaf, Dan Papuc, Adolf Haimovici, Izu Waisman, Ioan Gottlieb, G. Ioniță, Corneliu Zolyneak etc.

Profesorul Tudor Ghideanu a urcat toate treptele ierarhiei universitare, cercetarea sa științifică, filosofică și didactică desfășurându-se sub veghea și influența directă a unor dascăli de excepție precum: Petre Botezatu (logică), Theofil Simenschi (latină și greacă), Ernest Stere (istoria filosofiei), Vasile Pavelcu (psihologie), Isac Davidsohn (sociologie și cultură), Al. Hussar (estetică) etc.

Merită subliniat, în chip deosebit, faptul că opera științifică a profesorului nostru s-a conturat și printr-o corespondență importantă cu mari filosofi și oameni de știință ai sfârșitului de secol al-XX-lea, gânditori de rezonanță internațională ca: **Octav Onicescu, Anton Dumitriu, Constantin Noica, Alexandru Boboc**, dar și cu tinerii: **Petru Ioan și Andrei Marga**. Nu pot (și nu trebuie) să fie lăsate de o parte prezențele la congresele de filosofie din străinătate (Milano, Jena, Freiburg im Breisgau) și din țară (Cluj, Timișoara, Iași, București) la care temele de predilecție erau: **raporturile critice dintre filosofie și știință**.

Desigur, opera științifico-filosofică a lui Tudor Ghideanu este reprezentativă pentru epoca actuală, pe care o parcurge creator gândirea contemporană. Amintim volumele cele mai importante, dintr-o strădanie de-o viață:

-**Percepție și morală în fenomenologia franceză** - Ed. Științifică și Enciclopedică București, 1979;

-**Conștiința filosofică de la Husserl la Teilhard de Chardin** - Ed. Junimea, Iași, 1981;

-**Istoria filozofiei românești** (Tratat), Ed. Academiei, 1985 (Colaborare);

-**Anamnesis sau Treptele aducerii aminte** - Ed. Junimea, Iași, 1987;

-**Temeiuri critice ale creației - Filosofia lui Jean-Paul Sartre**, Ed. Științifică și Enciclopedică, București 1988 care a abținut Premiul Academiei Române 1990;

-**Terra Genitrix, Spiritualitate românească** Ed. Institutului Național

*“**Quadrilema sau tetralema** reprezintă un procedeu logic de combatere a tuturor posibilităților unei probleme. Prezentă și în gândirea antică a Indiei, la un Nagarjuna (*Madhyamika-sutra*), la Gaudapada sau la Vasubandhu, iar în gândirea greacă la Pyrrhon din Elis sau, mai târziu, la Sextus Empiricus, tetralema se caracterizează prin aceea că afirmă un fapt, îl afirmă și îl neagă în același timp și, în fine, neagă afirmația și negația aceluiași fapt în același timp.”*

Tudor Ghideanu

pentru Societatea și Cultura Română, Iași, 1998;

-**Ekpirosis sau Poesia focului** Ed. Institutului Național pentru Societatea și Cultura Română, Iași, 1999;

-**Odiseea conștiinței filosofice moderne de la Kant la Nietzsche** - Ed. Junimea, Iași, 1999;

-**Odiseea conștiinței filosofice moderne și contemporane de la Pragmatism la Postmodernism**, Ed. Junimea, Iași, 1999;

-**Existențialismul. Comedia umanistă a secolului XX** Ed. Vasiliana'98, Iași, 1999;

-**Filosofia criteriului**, Ed. Axis, Iași, 2004;

-**Filosofia lui Eminescu**, Ed. Cronica, 2004;

În ultimul deceniu, creația filosofică a lui Tudor Ghideanu, asumând problematica religiei creștine, în ipostaza de conducător al *Masterului de Filosofie Creștină și dialog cultural*, de la Universitatea Al. I. Cuza din Iași, a determinat, firesc, apariția lucrărilor:

-**Sensul teandric al iubirii**, Ed. Lumen, Iași 2005;

-**Splendoarea bucuriei în ontologia Trinității**, Ed. Lumen, Iași 2007;

-**Cronica Romanului și a Episcopiei de Roman**, lucrare aparținând episcopului Melchidesc, retranscrisă de filosoful Tudor Ghideanu, apărută la editura Mușatinia, în anul 2008;

-**Melchisedec, lumina Ortodoxiei**, Ed. Mușatinia, Roman 2009;

-**Patriarhie și Autocefalie**, Ed. Mușatinia, Roman 2010.

Coordonata științifico-filosofică a operei profesorului este ilustrată sintetic și de cartea pe care o prezentăm, intitulată caracteristic - pentru că este o lucrare despre cei 4 funtori ai Logicii universale: *Chivotul syncategoremelor și Infinitul*. Ea constituie contribuția originală a autorului în domeniul teoretic și aplicativ al Informaticii.

Structurată în două părți, lucrarea prezintă în 3 limbi (germană, engleză, română) **metoda** celor 4 funtori (conectori) logici invarianți (constante logice), fenomenologia istorico-filosofică în întreaga desfășurare temporal-istorică a gândirii umane. Cei 4 funtori sunt: *negația-afirmația, disjuncția, conjuncția și rejecția*. Profesorul Ghideanu a formulat clar și distinct **Teorema Tetractis**, corelând organic *Argumentele*:

1. **Logic formalizat**;

2. **Șahul** (64);

3. **Legile fizicii relativiste și cuantice** (4);

4. A.D.N-ul genetic (64);**5. Sistemul periodic al elementelor ($4^4=256$);**

6. Istoria filosofiei: Parmenide-Gorgias; Kierkegaard-Kant; Heraklit-Hegel; Dionisie Areopagitul - *Scepticism-Nietzsche-Postmodern*;

7. Transistoria: 1).Comuna Primitivă 2). Sclavagism, Ev mediu. Capitalism- 3).Comunism (socialismul) 4).Globalism- (New Age). Această teoremă - axul teoretic al întregii cărți - se deschide către realizarea Ordinatorului cu 4 „soluții”, visul de aur al informaticii mondiale contemporane - pentru dimensiunea aplicativă, în „soft” a teoremei sale, autorul lucrării intuind profund necesitatea identificării și altor Argumente-Exemplarități. Astfel:

Arg. 7 - *Teorema topografică a celor 4 culori*;

Arg. 8 - *Teorema serialismului muzical*;

Arg. 9 - *Ars Magna (Raimundus Lullus)*;

Arg. 10 - *Sistemul ontic modal*.

Lucrarea profesorului Ghideanu a găsit că este necesar - pentru ca întreprinderea sa profund originală să nu fie taxată drept hazardată, de către posibili sceptici - să aducă în sprijin teoria: logica dinamică a contradictoriului și a terțiului inclus (Ștefan Lupașcu); logica modală a lui Grigore C. Moisil.

Autorul acestei mirabile cărți, probabil unică pe mapamond, aduce și confirmări certe ale Teoremei Tetractis, alte 3 teoreme proprii: *Teorema Quadratura cercului*; *Teorema taina piramidei și Teorema finitului*.

Partea I a cărții se completează, probatoriu, cu un capitol caracteristic: *Numărul natural și pătratele magice*.

În mod definitoriu, partea I se finalizează prin capitolul *The Psihological problem of the Great Constants of the Quantic and Relativist physics*, comunicată în 1980 la Congresul *General Relativity and Gravitation Proceeding*, Bucharest.

Partea a II-a a cărții: *Chivotul syncategoremelor* își are completarea firească în problema profund semnificativă *A gândi Infinitul*, problemă ce favorizează distincțiile ontologice dintre „infinitul potențial” și „infinitul actual”, distincții clarificate de marii filosofi Hegel și Schelling, readuse în discuție de Georg Cantor, Louis Couturat, Pavel A. Florenski, Basarab Nicolesco etc. După un preambul edificator, *Capitolul 1* analizează *Problema infinitului în spațiu și timp: Dialectica noțiunilor de finit și infinit în istoria filosofiei universale; Cosmologia contemporană confirmă tezele filosofiei dialectice; Paradoxele infinitului; Deplasarea spre roșu; Expansiunea metagalaxiei; Critica interpretărilor idealiste ale fenomenelor cosmologice; Infinitul în matematică*.

În *Capitolul al-II-lea* este abordată tema *infinitului în microcosmos*. Luăm cunoștință cu: ontologie dialectică a continuității și discontinuității.

Analizând, în special, problema infinitului în microcosmos, profesorul Ghideanu dezvăluie *dificultățile teoretice cu înfiniții în microfizică*, având în analiză și particulele elementare (posibile) *tahionii* - particule aflate „dincolo de bariera luminii”.

În decursul anilor, temele acestei lucrări deschis enciclopedice au stârnit multe neînțelegeri din partea celor mai puțin avizați în aceste varii domenii, care se subordonează, teoretic, drept *Chivotul syncategoremelor*.

Efortul prelungit și răbdător al autorului a primit însă încurajările dezinteresate ale personalităților, savanților:

acad. Mihai Drăgănescu (fostul președinte al *Academiei Române*), acad. Alexandru Surdu (*Institutul de filozofie*), academicianul Ionel Haiduc (președintele Academiei), academicianul Teodorescu (Univ. Tehnica Gh. Asachi), prof. univ. dr. Vitalie Belousov (Univ. Tehnică Gh. Asachi, președintele As. Inventatorilor din România), prof.univ. dr. Ioan Tofan (decanul Facultății de Informatică. Univ. A. I. Cuza).

În cei 40 de ani de când a fost editată în diverse publicații: *Revista de filozofie*, *Revue roumaine des sciences sociales*, *Noesis*, *Cronica*, *Convorbiri literare*, *Metoda functorială și Teorema Tetractis*, profesorul Ghideanu a fost apreciat laudativ de personalități academice internaționale precum: prof. Wolfgang Höwing (Universitatea Fr.Schiller, Jena), prof. Johann Mittelstrass (Universitatea din Konstanz), Iosif Constantin Drăgan (Milano), Theodor Geraets (Ottawa), W. Sprengardt (Maenz), Basarab Nicolesco (Paris), prof.dr. Cezar Buda (fostul Președinte al Senatului României), prof. dr. Joan Gottlieb (Univ. Al. I. Cuza Iași), prof.dr.J.Mohanty (Universitatea din Calcutta, India) etc.

Cel mai important logician român contemporan, prof. univ.dr. Petru Ioan, fostul decan al Facultății de Filosofie, de la Universitatea *Al.I.Cuza*, dedica ultima sa carte fostului său profesor de istoria filosofiei Tudor Ghideanu, și scria definitoriu: „În măsura în care expresii de tipul <<se acceptă>> / <<nu se acceptă>>; <<se afirmă sau se neagă>>, <<nici nu se afirmă, nici nu se neagă>>, <<se acceptă și ...și>>, <<se acceptă...., dar nu și>> etc., sunt *conectori*, sau *functori* (de *afirmare* sau *negare*, sau *refutare*; de *disjungere*; de dublă *respingere*, sau de *rejecție*; de dublă *afirmare* sau de *conjecție* ș.a.m.d.), detectarea prezenței și evaluarea impactului unor astfel de structuri pentru economia discursului cercetat și pentru raporturile sale cu alte universuri de discurs filosofic, ține, după eminentul gânditor român, de metoda functorială. Tudor Ghideanu a teoretizat procesul la paradigma menționată, dar a și aplicat-o ori de câte ori s-a ivit prilejul.” (**Petru Ioan**, *Introducere în protologie*, Iași, 2008, p.327.)

Lucrarea pe care o prefățez cu bucurie spirituală, dar și cu responsabilitate civică, se conturează prin două valori indubitabile: prima este **valoarea intrisecă** de originală contribuție la procesul cunoașterii legităților *Rațiunii umane*, iar cealaltă este valoarea pragmatică a utilității descoperirii (și invenției).

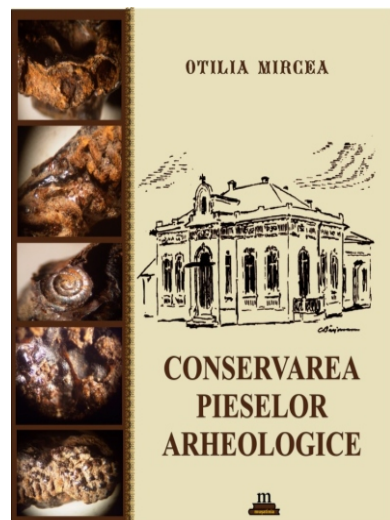
Dacă pe cea dintâi o salut ca profesor de informatică la *Liceul Roman Vodă*, fiind cu sinceritate pătruns de noutatea ei provocatoare, pe cea de-a doua trebuie să o sprijinim cu vigoare investițională ca pe o posibilă, și de ce nu, reală materializare, concretă, a unui *Soft* de succes prin autodecibilitatea internă a adevărului celor 4 soluții, într-un ordinator de proiecție microsoft autohton la Roman. S-ar împlini astfel ceea ce de la Thales rar s-a mai înfăptuit: ca un filosof obișnuit cu speculativul și abstracțiile gândirii să concretizeze în chip pragmatic un calculator (ordinator) fără „spații goale”, adică integral, **cu toate cele 4 syncategoremate**.

Pentru meritele evidente ale lucrării și ale reușitei teoretice (deocamdată), îl felicit pe prof. univ. dr. Emerit Tudor Ghideanu și îmi exprim speranța că munca sa va continua pe aceleași coordonate valorice și spirituale.

O LUME ETEROGENĂ „SUB MICROSCOP

Autoarea lucrării **Conservarea pieselor arheologice**, doctorand inginer Otilia Mircea, este recunoscută de la începutul carierei sale, la Muzeul de Istorie al oraşului Roman, ca o specialistă de prim rang şi ca o muzeografa deosebită, pregătită la superlativ, cu o documentare contemporană de excepţie şi preocupată profund în a cerceta, cu mijloace logice şi materiale,

lumea eterogenă a unui material arheologic, ce a fost supus, mai mult decât oricare altul, unor metamorfoze diacronice, aparţinând la un necunoscut istoric, extrem de larg.

Însăşi prezenta lucrare de doctorat, apărută la Editura *Muşatinia*, confirmă, din plin, aceasta şi prin ineditul tematicii ei, ca şi prin modalitatea de tratare a acesteia, utilizând evantaiul fizico-chimic al unor viziuni contemporane, o matematizare adecvată,

precum şi o apelare impresionantă la o bibliografie fără egal.

Autoarea porneşte de la analiza, diagnosticarea şi procesele de laborator arheologic, prin care se poate acţiona şi preveni acel fenomen gradual de degradare intimă a materialului muzeistic metalogen, considerându-se şi posibilele daturi în timp, care l-au trecut, la vremea lor în a căpăta valoare de *exponat*.

Lucrarea se axează, în paralel şi la procesul morfologic în sine al acestor metamorfoze, dar şi la localizarea obiectelor comentate, acestea din urmă fiind raportate la perimetrul arheologic al judeţelor Neamţ şi Bacău.

După analiza proceselor istorice, autoarea trece la fireasca şi necesara procedură praxiologică actuală, aplicată patrimoniilor muzeistice, posesoare ale unor astfel de exponate metalogene, folosibile într-un „*ieri*” îndepărtat şi devenit acum exponat peren al actului expoziţional contemporan.

Demersul cercetătoarei ne dăruieşte, cu generozitate, o picătură din comoara lăuntrică a *ştiinţei*.

 Editor, Emilia Țuțuianu DOSPINESCU

DUPĂ 20 DE ANI

Scrisoare de la un moldovean

Sergiu GĂBUREAC

Biblioteca Metropolitană Bucureşti

Odată cu ratarea drumului rapid către democraţie, în celebra *Duminică a Orbului*, România a intrat într-un lung proces de stagnare, dacă nu chiar involutiv, agrementat cu tot felul de crize. Reale sau inventate. Trăim vremuri tot mai agresive. O agresivitate promovată din toate direcţiile. Cu largul concurs al *fazanilor* şi *vulpoilor* din mass-media, au loc tot felul de atacuri mediatice, care de care mai spectaculoase. Vânzătorii de fumigene şi tiribombe, din spatele uşilor închise, fac profituri uriaşe. Păpuşarii sunt în mediul lor. De cele mai multe ori, criticile lansate sunt fără niciun rost, câtă vreme nu sunt oferite soluţiile concrete de rezolvare a diverselor crize care apar dimineaţa, la prânz şi seara. Ne aflăm în plin Kafka, în care toţi fac predicţii, promisiuni şi nimeni nu se ţine de cuvânt, realizările lăsându-se mult aşteptate.

E timpul să plecăm în analizele noastre, din orice domeniu, de la adevăruri extrem de dureroase într-o ţară unde, se pare, mama şmecherilor de şmecheri a fost şi este permanent gravidă. Ne aflăm în faţa unei Românii sleite de puteri regeneratoare şi extrem de confuză. Bietul cetăţean, privitor de canale şi canalii, consumatorul de ştiri, prost şi incapabil de a-şi reveni din acest marasm, creat de politicieni şi mass-media, se află într-o continuă spaimă faţă de ceea ce se întâmplă şi nu mai înţelege nimic. Informaţiile ajung la el distorsionat, în funcţie de oră şi de provenienţă.

Acum totul e simplu ! Au trecut de atunci 7.296 de zile din viaţa fiecăruia, precum şi a celor 30.000.000 de români de pe planetă. Acum ştim că în 1989 a expirat, de fapt, înţelegerea puternicilor zilei semnată la Ialta. Atenţie ! Acum 20 de ani **NU ŞTIAM**. Atunci, mai mulţi nemţeni, ne-am implicat în valul uriaşelor schimbări din Europa de Est. Ne-am asumat, în acele zile, responsabilităţi şi gesturi care peste atâţia ani şi după atâtea evenimente par inutile.

Am fost ultimii est-europeni care am făcut gestul lepădării de un sistem politic falimentar.

Cu toate acestea, atitudinea revoluţionarilor, a câtorva mii de indivizi la nivelul ţării, a generat furia organelor, surprinse de existenţa unor români, anonimi în cea mai mare parte, care vroiau cu adevărat *Libertate* ! şi Jos Ceauşescu !

După cum ştim, şi dovezile sunt numeroase, implicarea câtorva mii de români în *Revoluţia est-europeană*, alături de milioanele de est-europeni, a fost negată vehement de conaţionali şi este, încă, negată de unii şi de alţii. Aşa cum se mai neagă şi ceea ce s-a strigat atunci. Trist e faptul că unii au nostalgia acelei vieţi de tip lagăr. De vină suntem cu toţii pentru aceste realităţi ale României postdecembriste.

Personal am rămas, după 20 de ani, cu aceeaşi convingere a utilităţii şi justeţii implicării în asumarea preluării şi coordonării activităţii la nivel judeţean şi local începând cu 22 decembrie 1989 şi până în 31 iulie 1990.

Puţini ştiu ce program diabolic de rezistenţă a regimului ceauşist se pusese la cale. **Dacă nu ar fi existat aceste mii de oameni din câteva zeci de localităţi ale României, care să se manifeste deschis împotriva regimului ceauşist în primele 72 de ore de la începerea dezagregării regimului de dictatură, motivaţia menţinerii acestui regim ar fi fost foarte puternică. Dacă elemente din securitate, precum şi elemente din armata română nu ar fi trecut de partea revoluţionarilor, urmările ar fi fost cumplite.** Să nu uităm nici o clipă că noi am avut un comunism românesc şi nu sovietic, dezvoltat aberant.

Nu am avut situaţia ţărilor în care au fost trupe sovietice de ocupaţie până în ultima clipă, Moscova impunându-şi permanent punctul de vedere.

Să nu uităm că avem, încă, spre ruşinea noastră, elemente de influenţă de tip dictatorial cu succes în alegeri, fie că se dau de dreapta sau de stânga. Ciuruirea noastră continuă.

Să nu uităm, fapt extrem de important, că România a început să fie jefuită abia după retragerea mării majorități a revoluționarilor din structurile de conducere, la 31 iulie 1990, după celebrele alegeri din mai. Abia după această dată, a început haosul accelerat și bine dirijat. Atunci s-au elaborat legile, promulgate de regimul Iliescu, care permiteau un asemenea jaf. Astfel, în câțiva ani, am pierdut pasul economic și social cu fostele țări comuniste, fiind astăzi de răsul planetei și pe ultimul loc în Uniunea Europeană. Totul în doar 20 de ani, în ciuda faptului că suntem pe locul al șaptelea ca populație și nu o populație chiar de mână a șaptea.

În tot acest timp, noi, revoluționarii, am avut atitudini diverse: ne-am dedulcit, unii, la funcții și tot felul de privilegii oferite de guvernanți, ne-am căutat de activitatea noastră profesională, iar alții s-au retras în eternitate cu gustul amar al neputinței. Acum știm cine au fost colaboratorii securității. Așa cum bine știm și cine a contribuit din plin la distrugerea postdecembristă a țării.

Viața României s-a petrecut, din punctul nostru de vedere, al revoluționarilor, pe fondul unei atmosfere, bine întreținută, de negare a participării românilor la Revoluția est-europeană. E simplu! Cum să recunoască, zeci de mii de pietreni, că au existat câteva zeci de semeni, care au vrut cu adevărat un alt sistem politic, alte drepturi, altă viață, decât cea de până atunci? Cum să recunoască, milioane de români că au stat pe după perdele, în timp ce mureau 1.104 de români, alți 3.352 fiind răniți de cei cu alte interese. Alte zeci de mii de oameni, semeni de-ai noștri, au rămas traumatizați pe viață (părinți, copii, bunici...). Este mult, este puțin?!

Este enorm, și o spun cu având la bază argument solide, în comparație cu ceea ce s-a întâmplat în celelalte țări comuniste europene, unde participarea la Revoluția est-europeană a fost mult mai numeroasă, de ordinul a milioane de oameni care au ieșit în stradă, fără a exista crime și fărâdelești postrevoluționare ca la noi.

Ce demonstrează acest lucru? Că nu întâmplător poporul român are mari probleme după 20 de ani. Probleme de legitimitate, probleme de conștiință, probleme economice, probleme sociale.

Sigur, revoluționarii nemțeni nu au făcut mare lucru în acele zile. Au scurtat doar agonia regimului ceaușist cu câteva luni, poate ani. Au reușit să stopeze instalarea haosului. Au reușit să păstreze integritatea bunurilor materiale comune și personale. Au făcut ca instituțiile și autoritatea locală să funcționeze cât de cât: apă caldă, lumină, căldură, alimente, locuri de muncă, siguranța cetățeanului; să funcționeze școlile, spitalele, unitățile industriale, comerțul...

Sunt nimicuri pentru care, dați-mi voie să fiu mândru că am participat activ la Revoluția Română împreună cu mulți dintre cei pe care îi mai văd mai albi, mai bătrâni, dar tot cu un licăr de speranță în priviri.

În Județul Neamț a fost o "revoluție de catifea", adică **inteligentă**, așa cum ar fi trebuit să fie la nivelul întregii Români! Acesta e meritul tuturor celor care s-au implicat în acele zile la Piatra, Roman, Tg. Neamț... În București și în mai multe județe au fost excесе atât din partea celor care nu vroiau să cedeze puterea, cât și din partea revoluționarilor. De ce să nu recunoaștem. Iar oamenii au avut mult de suferit. La Neamț, nu s-au întâmplat lucruri grave pe parcursul celor 23 de zile și 6 luni, până la încetarea activității celebrelor CPUN-uri, cu toate că erau împănate, din 13 ianuarie 1990, cu persoane din afara participanților activi la revoluția nemțeană, unele de bună credință, altele...!

După 31 iulie 1990, cei mai mulți revoluționari rămași după **preselecția** din ianuarie 1990, s-au retras așteptând să vină oamenii competenți. Și au venit știm cu toții cine. Lista e lungă. Toate acestea merită o analiză amplă și obiectivă. Se va face, cu siguranță, odată și odată. Așa cum au ieșit la suprafață și cele cinci persoane civile și două cadre de specialitate, care mă urmăreau informativ înainte de 1989, care mi-au intrat pe furie în casă, care au încercat să-mi otrăvească viața prin meschinăriile lor. Același lucru s-a întâmplat cu milioane de oameni. N-au reușit pentru că există cineva care veghează. Dar de unde să știm, noi bieți pământeni, neinițiați și intoxicați permanent, ce și cum e destinul nostru?!

Pe parcursul celor 20 de ani, revoluționarii români, asociați în diverse organizații și-au exprimat, deseori, punctul de vedere cu privire la evenimentele social-politice. Au participat activ la derularea

unor programe și proiecte care să contribuie la aflarea adevărului despre evenimentele din decembrie 1989 din România. De fapt, nu de aflarea adevărului avem nevoie, căci adevărul este arhicunoscut, ci oficializarea lui. **A faptului că în România celui an, unii au vrut să înlăture regimul ceaușist printr-o lovitură de stat.**

Numai că în atmosfera est-europeană din acel an, mulți români au dat curs imboldului interior de a se implica în înlăturarea regimului ceaușist fără vreo parolă dată. Chiar dacă la Timișoara evenimentele erau tot mai dure, scânteia fiind aprinsă încă din 16 decembrie, momentul declanșării Revoluției Române, la nivel național, a fost sinuciderea sau omorârea generalului Milea, între orele nouă și zece, în dimineața zilei de 22 decembrie 1989 și nu plecarea elicopterului de pe clădirea **Comitetului Central**. Momentul **evacuării** și nu al **fugii** ceaușistilor, cum se tot vehiculează, i-a găsit pe revoluționarii din multe orașe, deja manifestând în fața sediilor comitetelor județene de partid sau în drum spre acestea. În momentul apariției la televizor a unor revoluționari bucureșteni, Comitetul Județean Neamț al PCR fusese deja invadat de cei aflați în piață. A fost un moment, pe care revoluționarii nemțeni l-au gestionat de așa manieră, încât în doar două-trei ore s-a instaurat ordinea în interiorul clădirii și a început organizarea internă, după primele momente de debandadă generală. Bineînțeles, cu stângăciile inerente și emoțiile generate de adrenalina care curgea în valuri. Nu pot uita sprijinul unor elemente din armata și miliția nemțeană, altfel nu se știe cum evolua situația.

Da, doamnelor și domnilor sunt mândru că atunci, în Piatra-Neamț nu a fost liniștea de după perdele ca în atâtea localități din România. Sunt bucuroși că mulți nemțeni au punctat prin participare directă, ca de fiecare dată, marile evenimente ale poporului român, la chemarea insistentă a revoluționarilor locali. Acea piață plină în miez de noapte a fost momentul eliberării de frică pentru mii de nemțeni.

Au urmat trei zile, pe care nu le voi înțelege niciodată, zile pe care le-am trăit în maximă tensiune, împreună cu mulți dintre cei aflați în această sală. Cum o parte a armatei și a securității române au putut să lupte împotriva propriului popor și împotriva cursului vremurilor europene? Cum lașitatea s-a manifestat din plin în nenumărate situații? Cum de sunt mai mulți revoluționari decât cei care s-au implicat responsabil în acele zile?

Repet, dacă nu ar fi existat acea uriașă presiune creată de revoluționari în centrele de județ și alte localități ale României, cu siguranță evenimentele ar fi avut un curs mult mai dramatic. **În paralel s-a declanșat și lovitura de stat.** N-aveam, atunci, de unde să știm, deși anumite întâmplări ciudate petrecute confirmă, azi, din plin acest lucru. Când s-a văzut că revoluționarii nu pot fi controlați, cei interesați de păstrarea sau de preluarea puterii, au început operații de intimidare, ajungându-se până la împușcarea în stradă a populației.

Este poate neagră care nu se va șterge niciodată de pe fruntea celor care s-au dovedit, ulterior, autorii acestor fapte. Mai ales după evacuarea lui Nicolae Ceaușescu. La scurt timp, au început **preselecțiile, selecțiile**, ademenirile sau înlăturarea celor incomozi. S-a continuat cu denigrarea revoluționarilor în ansamblu și, mai ales, mituirea lor ulterioară, sub diverse forme, oficiale și neoficiale. Pe acest fond, după 31 iulie 1990, a început procesul de prădare a României, ajungându-se în zilele noastre la corupția generalizată a tuturor structurilor politice, din administrație și justiție, la o imoralitate ce depășește orice imaginație. Ne aflăm, după 20 de ani, într-un moment extrem de delicat, când nu mai știi pe cine să mai crezi! Foarte mulți români și-au pierdut orice urmă de bun simț. Au ajuns să-și vândă conștiința pentru o găleată roșie, galbenă sau portocalie cu o ușurință de **zombie**. Se trec cu o viteză uluitoare de la un partid la altul, pușlamalele politice invocând tot felul de **interese naționale**! Principalii vinovați pentru toată această stare de lucruri în România? **Marea majoritate a celor care au avut putere de decizie politică în acești 20 de ani.**

Păcatul este al lor. Și unii au plătit, deja, pentru fărâdelegile lor, chiar dacă justiția românească a stat tot timpul îmbrobodită și cu ceară în urechi. Totul se plătește, chiar dacă nu se vede acest lucru !

Tot mai multe zone ale României se scufundă. Există puține locuri în care viața are un curs normal, unde decizia politică locală este și în favoarea comunității. Asemenea comunități se apropie încet-încet de standardele europene. Mă bucur din plin că la

Piatra-Neamț și Roman nu s-a dat de tot cîntea pe rușine în acești 20 de ani. Trebuie să fiu corect și să recunosc că mai toți primarii și consilierii locali au realizat și lucruri bune pentru semenii lor. Asta și ca urmare a opțiunii inteligente a locuitorilor, se pare cu un plus de cunoaștere față de alte zone. Să nu se culce cineva pe lauri. Mai sunt, încă, multe lucruri de făcut în Piatra-Neamț și, mai ales, în județ. Atenție, nu printr-un exces de portocaliu pot fi rezolvate problemele de zi cu zi ale oamenilor. Excesele sunt mai mult decât periculoase. E nevoie de mult echilibru. Poate mai mult decât

oricând în istoria noastră postdecembristă e nevoie de echipă ministerială cu adevărat profesionistă.

Au trecut 20 de ani și cred că a venit vremea să trecem la treabă serioasă. Riguros planificată. Să lăsăm încrâncenarea la o parte. Să ne unim ca să scoatem țara din mocirla în care am băgat-o cu bună știință și umor non-stop. Să lăsăm pe cei tineri (până în 65 de ani) să-și hotărască destinele. Să ne lepădăm de **mânie, lăcomie, invidie, lene, avarii, desfrâu, trufie și cu speranță, credință, cumpătare, tărie, milostenie, prudență și dreptate să trecem la reconstrucția țării.**

Un popor inteligent, bine condus, are nevoie de maximum zece ani să ajungă în rândul lumii. Așa spun, cel puțin, specialiștii ! Așa au demonstrat-o din plin slovenii !

Iar celor care s-au implicat în evenimentele de acum 20 de ani, mulți tineri pe atunci, li se datorează măcar o părticică din puținele bucurii avute în perioada care a trecut din decembrie 1989.

Doamne ajută !

O pledoarie pentru turismul ecumenic

Marius NECULAI
deputat de Roman, Neamț

Forum Romanorum

Există locuri care, opus acelor loca obscura, își exercită atracția magnetică, față de tot ce înseamnă: cunoaștere, iubire, curiozitate și împlinire. Tuturor le răspunde acea veche, antică imagine din zicerea: *Et in Arcadia Ego* ("Și eu am fost în Arcadia"), mirabilul Loc al tainei și frumuseții.

Turismul este desigur, ustensilul, instrumentul care materializează (sau poate concretiza toate aceste funcții și roluri descoperitoare (euristice) pentru om: individ, colectivitate, comunitate. Odată cu instituirea și constituirea lui într-o Organizație mondială, Turismul a devenit cu adevărat universal, depășind orice granițe, precum și orice izolare locală. Prin turism, omul își transcende condiția de *homo sapiens* și *homo faber*, transformându-se, prin complementaritate antică, într-un *homo*

universalis: omul total.

Pe coordonata pelerinajului ne desăvârșim nu doar instrucția, ci și educația, ethonul nostru completându-se, întregindu-se prin aceea participare la viața și cultura celorlalți. Astfel, funcția cultural-educativă a turismului nu se poate înlăptui decât prin organizare și interconexare armonioasă, printr-un necesar proiect care să pună în acțiune toate pârgurile de constituire a unei umanități de viață și a unei comunități de fericire și bucurie reciprocă.

Desigur, toate aceste perspective de generalitate umană, își capătă sensul autentic, numai printr-o abordare concret-regională, concret-locală, dintr-o țară sau alta, dintr-un conținut sau altul al mapamondului. Pentru amplul ținut al Romanului propun, drept cale de urmat (methodos) un pattern- ROMAN de ținută cultural economică, vizând *trecutul prezentul și viitorul*:

1)Turismul ecumenic vizând trecutul istoric al acestui Forum Romanorum, în noile condiții create de Europa unită. Având în vedere faptul că lăcașele de cult reprezintă patrimoniu nostru cultural, arhitectural și religios cel mai important, pentru istoria și identitatea comunităților din zona Romanului, ținând seama de multitudinea cetăților (începând din epoca daco-romană), mănăstirilor, bisericilor, schiturilor și a caselor memoriale și castelelor se impune dezvoltarea turismului ecumenic, în înțelesul dat de Hegel "universalului-concret", adică a acelei superioare "unități umane în diversitate culturală". Indubitabil, ne întemeiem opțiunea "pro-turismul ecumenic", apelând la constatarea contribuției Bisericilor creștine la constituirea Noii Europe, prin dialogul deschis, transparent și constant, cu religia (fie creștină, fie iudaică, fie musulmană).

Acest dialog are șansa de a releva fără putință de tăgadă că: integrarea europeană și cristalizarea unei unități europene în acte, comportă și alt aspect, decât cele economice, politice sau administrative.

2) turismul ecumenic actual: Uniunea Europeană, de la cele dintâi proiecte și până la materializarea lor cea mai complexă, a fost înțeleasă drept un organism, în care cele trei dimensiuni (economic, politic, administrativ) au fost, din păcate, considerate ca fiind suficiente. Însă, acum, în contextul actual, atât intelectualii creștini, cât și autoritățile religioase au nevoie de un spirit plener care poate fi întrerupt și prin religie.

Întrucât Europa se află în fața unor provocări fără precedent determinate de liberalizarea morală alături de evoluția tehnologică care trebuie luată în analiza responsabilă, probleme precum: clonarea speciilor (inclusive specia umană), euthanasia, concepția in vitro etc., sarcina religiei creștine este aceea de a potența dialogul intra și inter ecumenic din fiecare țară în parte, deci și în țara noastră.

Biserica Sf. Tereza

Prin dialog se va ajunge la reconturarea Hărții europene, în care nu vor mai funcționa vechile împărțiri confesionale și religioase.

Trebuie recunoscută necesitatea unei alianțe spirituale, ca antidot față de indiferența și ignorarea reciprocă.

Argumentul cel mai puternic, în ceea ce privește conștiința necesității „unei mărturii comune într-o Europă unită”, cum se stipulează în **Art. 7** al *Cartei Ecumenice*, în care se evidențiază faptul că „pe baza credinței noastre creștine, noi milităm pentru o Europă umană și socială, în care să fie respectate drepturile omului și principiile de bază ale păcii, dreptății, libertății, toleranței, participării și solidarității”.

3) turismul ecumenic concret în ținutul Romanului, care poate redeveni un județ de frunte al patriei;

Dacă trecutul poate fi concretizat prin reluarea cercetărilor la cetățile daco-romane de la Smirodava (în epoca medievală: Cetatea nouă”, „Novgorod”, din Dealul Mărului, zidită de Ștefan cel Mare și părăsită de Petru Rareș), Zarghidava (pe Siret, spre Bacău), „Castrul” roman de la Săbăoani, castelul *Sturdza* (de la Miclăușeni), Casa Memorială *Vasile Alecsandri* (de la Mircești) etc., prezentul turistic poate viza Biserica arhiepiscopală Cuvioasa *Parascheva*, Biserica *Precista Mare* ridicată de Doamna Ruxandra, soția domnitorului Alexandru Lăpușneanu; Casa memorială *Sergiu Celibidache*, Paraclisul „*Episcop Melchisedec Ștefănescu*”, Colegiul „*Roman Vodă*”.

Nutresc convingerea că astfel de centre culturale, pot constitui nuclee de derulare a unui turism ecumenic de valoare mondială ce ar putea potența, pentru noi, reale perspective locale.

Biserica Precista Mare

Casa memorială Vasile Alecsandri, Mircești

PERIPLU ROMĂȘCAN

Ing. Dorin DOSPINESCU
Piatra Neamț

Printr-o prezentare foarte scurtă, consemnând mai mult faptul ca atare, voi trece în revistă o parte din valorile spirituale, culturale, teaurizate în așezăminte monahale și laice din zona Romanului.

Prezentarea frumuseților naturale, valorile istorice și umane ale acestui oraș se constituie în „cartea de vizită” a acestui ținut mușatin.

Arhiepiscopia Romanului și Bacăului

Catedrala Episcopală Sf. Parascheva

A fost construită între anii 1542- 1550 de Petru Rareș și terminată de fiul său, Iliș Vodă, ctitoria ridicându-se pe locul unei vechi biserici de lemn a străbunicului Alexandru cel Bun. Catedrala Episcopală din Roman care poartă hramul “Cuvioasa Parascheva”, ridicată în secolul al XVI lea de-a lungul timpului a fost de mai multe ori restaurată, fără însă a se supune unui afect al formelor arhitecturale originale. Biserica, în prezent, captează atenția numeroșilor vizitatori prin frumusețea picturilor interioare. Aceste picturi au fost executate în trei mari etape: secolul al XVI-lea, secolul al XVIII-lea și începutul sec. al XIX-lea. Pictura din pridvor și câteva zone din pronaos păstrează încă fresca originală a bisericii, care datează de aproape 500 de ani. O parte din reprezentările pictate și icoanele unicat, cu Ocrotitoarea Moldovei pot fi admirate deasupra ușii de la intrare. Turnul-Clopotniță (construit în 1786) și *Palatul Episcopal*, construit în anul 1870, precum și zidurile înconjurătoare, întregesc monumentalitatea edificiului. În cadrul acestui așezământ monahal au funcționat vechi școli ”de chilie” cu un rol foarte important în pregătirea propriilor cadre și mai apoi a tineretului laic.

Casa Veniamin Costachi (1800)

A fost construită de Veniamin Costachi, episcop de Roman între anii 1796-1803.

În această casă a locuit până în anul 1803, când a fost numit Mitropolit al Moldovei.

Construcția se caracterizează printr-un stil autentic românesc. Ea adăpostește un remarcabil complex muzeografic de artă bisericească din sec. al XVI-XIX-lea.

Casa Veniamin Costachi

Capela Melchisedec Ștefănescu

Capela Melchisedec Ștefănescu

Capela episcopală Melchisedec Ștefănescu a fost realizată în anul 1938 de arhitectul D. Ionescu Berechet și Constantin Cobzaru, ca un omagiu adus ilustrului episcop de Roman din sec al XIX-lea.

Biserica Pogorârea Sfântului Duh

Biserica Pogorârea Sfântului Duh

A fost construită în anul 1609 de către Agopșa, unul din reprezentanții comunității armenice din oraș, ilustrează capacitatea economică a celor care au ridicat-o. Biserica a fost zidită pe locul unei vechi biserici, cumpărată de la sași în anul 1355 și are o arhitectură care frappează printr-o deosebită frumusețe și eleganță. Construită pe un plan cruciform, cu absidele laterale dreptunghiulare și absida altarului semicirculară, prevăzută cu 19 ferestre și două turle cu frizele lor sculptate în piatră, toate aceste elemente oferă eleganță și zveltețe întregului edificiu. Între anii 1830-1831, biserica a cunoscut o perioadă de înnoire, perioadă care este inscripționată și pe catapeteasma bisericii. O reparație majoră a acestui edificiu a avut loc între anii 1863-1868 sub conducerea arhitectului Brandel de Daggendorf din Bavaria. Atunci are loc construcția turnului-clopotniță, cu ceas mecanic și a anexelor, biserica din forma de navă devenind cruciformă și deosebită prin decorațiunile de influență orientală. Probabil tot în această perioadă a fost realizată și pictura iconostasului și a icoanelor de pe pereții naosului și pronaosului care reflectă influența artei armenice. Cea mai veche icoană, ale cărei origini sunt cunoscute, datează din anul 1797, dar există și icoane nedatate care pot fi mult mai vechi. Ca urmare a acordului dintre Arhiepiscopia Romanului și Bacăului și Arhiepiscopia Armeană din București, biserica a fost cedată Arhiepiscopiei Romanului și Bacăului fiind restaurată între anii 1981-1985.

Biserica Sf. Nicolae

Biserica Sf. Nicolae

Construită probabil pe la anul 1600 ca lăcaș de închinăciune al negustorilor brașoveni și lipscani. A fost atestată documentar în *mărturisirea hotarnică* din 3 septembrie 1752 și cerută voievodului Constantin Cehan Racoviță de către episcopul Ioanichie al Romanului. Construcția are plan cruciform, cu absida altarului semicirculară, dar cu cele două abside laterale de formă dreptunghiulară. Decorația fațadelor este reliefată de un brâu median, de profile liniare, o „draperie” de butoni și terminații denticulare și un alt profil denticular sub cornișă. O turlă octogonală ornată cu perechi de ocnițe se ridică deasupra naosului, cupola centrală fiind susținută în interior de arce romboidale.

Biserica Precista Mare

Biserica Precista Mare

Doamna Ruxandra, văduva lui Alexandru Lăpușneanu, a ridicat acest lăcaș de închinăciune în anul 1569, pe locul altuia mai vechi. Lucrările de construcție s-au desfășurat în prima parte a scurtei domnii a lui Bogdan Lăpușneanu (1568-1572).

În apropierea bisericii, atrage atenția silueta oarecum inedită a turnului-clopotniță, construit în 1753 din inițiativa episcopului Ioanichie. Reparat în 1816, când i s-au adăugat și cele patru contraforturi masive, turnul are o formă dreptunghiulară și două etaje, dominând zona înconjurătoare de la înălțimea celor 27 m.

Mănăstirea Giurgeni

Situată la 28 km sud-est de Roman, în comuna Valea Ursului, ctitorie a călugărului Ghedeon (1738), pe locul unui vechi așezământ monahal, a fost reconstruită în sec al XIX-lea. În prezent, mănăstirea Giurgeni este recunoscută și căutată de credincioși pentru că adăpostește o icoană veche cu o valoare inestimabilă, recunoscută pentru miracolele pe care le înfăptuiește. Icoana se află în mănăstire, în fața altarului și o înfățișează pe Preasfânta Născătoare de Dumnezeu..

Mănăstirea Giurgeni

Biserica Romano-Catolică "Sf. Mihail", Săbăoani

A fost construită între anii 1898-1902 de către părintele Cajetan Liverotti. Biserica ctitorită de părintele Liverotti imită îndeaproape marile bazine romane, care erau destinate întrunirilor publice. În biserica de la Săbăoani întâlnim elemente ale stilului romanic, și anume: numărul și forma navatelor, absida semicirculară, bolta semicilindrică de deasupra navei principale și bolțile navatelor laterale compuse din două bolți în formă de semicilindru care se încrucișează.

Biserica Romano-Catolică Sf. Mihail, Săbăoani

Muzeul Diecezan al catolicilor din Moldova

Muzeul Diecezan al Catolicilor din Moldova, situat în comuna Săbăoani, a fost inaugurat în septembrie 2002 și oferă vizitatorilor o lecție importantă de istorie privind trecutul catolicilor din Moldova. Expoziția muzeului cuprinde piese rezultate ca urmare a descoperirilor arheologice, a studiilor etnografice, istorice, antropologice și filologice. Muzeul funcționează în vechiul complex monahal din Săbăoani. Clădirea a fost restructurată, s-au amenajat spațiile interioare și s-au adunat din satele catolice obiecte reprezentative ale patrimoniului cultural catolic din Moldova. Muzeul cuprinde opt încăperi de mărimi diferite în care s-au repartizat obiectele pe domenii: arheologic, etnografic, istoric și liturgic.

**Biserica Romano-Catolică
"Sf Fecioară Maria Regina",
Tămășeni**

Biserica Romano-Catolică "Sf Fecioară Maria Regina", Tămășeni

Construită în stil gotic modern, între anii 1956-1958 de parohul Wilhelm Klain, biserica are făcută pictura de la altar în ulei, de către pictorul Bucătaru Aurel. Nava și cupola bisericii este pictată de pictor Negrescu Constantin, iar navele laterale de către maestrul Ioan Apostu. În anul 1985, preotul Ioan Simon, ca urmare a noilor norme liturgice recomandate de către Conciliul al II-lea din Vatican, a renovat biserica modificând aspectul ei exterior.

**Biserica Romano-Catolică
"Coborarea Sfântului Duh",
Adjundeni**

Biserica Romano-Catolică "Coborarea Sfântului Duh", Adjundeni

Construită între anii 1972-1986 pe locul unei vechi biserici din piatră din anul 1875. Centrul Parohial Adjundeni s-a înființat între anii 1762-1776. De atunci și până în prezent, aici au fost construite mai multe biserici.

Prima biserică de lemn a fost construită în anul 1776, iar a doua biserică din lemn a fost construită în anul 1810 și a înlocuit-o pe cea veche. În cursul anului 1875 s-a construit prima biserică din zid al carei ctitor a fost Alfons Manfredi. Acest sfânt locaș a fost modificat, lărgit și refăcut între anii 1927-1928.

Biserica din zid a existat până în anii 1972-1974, când în jurul ei s-a construit o biserică nouă, monumentală, finalizată în anul 1986. Biserica, ce a primit hramul "Coborârea Sfântului Duh" are o lungime de 68,3 m, o lățime de 32 m și o înălțime a navei centrale de 21,5 m. Este cea mai mare biserică romano-catolică din România.

Biserica "Sf. Tereza", Roman

Biserică de rit catolic este menționată aici în secolul al XVI-lea. La mijlocul secolului al XIX-lea s-a ridicat o capelă catolică, pentru ca începând din anul 1905 să înceapă construirea bisericii catolice cu hramul "Sfânta Tereza a Pruncului Isus", lucrările fiind finalizate abia în anul 1942.

Conacul de la Gâdinți

Se află la aproximativ 5 km. de municipiul Roman, pe raza comunei Sagna. Acesta a fost ridicat de către boierii Gheorghiu între anii 1905-1906, ca reședință de vară. Conacul boieresc - o bijuterie arhitectonică - a cunoscut luminile candelabrelor din cristal și a fost martor la petrecerile protipendadei acelor vremuri. Răscoala de la 1907 l-a lăsat însă neatins, fiindcă localnicii au fost ceva mai pașnici în revolta lor și nu s-au gândit să-i dea foc. După 1945, conacul boieresc a fost confiscat de comuniști, iar proprietarii, boierii Gheorghiu, au emigrat în Elveția: în prezent conacul este revendicat de urmașii acestora.

Conacul de la Gâdinți

Clădirea Vechiului Spital

Pe la mijlocul veacului al XVII-lea (1753), aici a fost înființată, de către domnitorul Constantin Cehan Racoviță, o bolniță care aparținea de Biserica "Precista Mare". Aceasta era deservită de doi preoți călugări: Veniamin și Gherasim Putneanu, ultimul dintre cei doi având cunoștințe de medicină, dobândite la bolnița din Târgu Neamț. Gândul de a transforma bolnița în spital i-a venit preotului Gherasim, slujitor al Bisericii "Precista Mare", după ce în timpul Războiului ruso-turco-austriac, austriecii au înființat la Roman un spital de campanie. Acesta a lăsat prin testament suma de cinci mii de galbeni pentru orânduirea celor de cuviință. Vartolomeu Putneanu, cel care a urmat lui Gherasim, nu putea înfăptui lucrarea cu acea sumă. Episcopul de atunci, Veniamin Costachi, care avea o experiență în tămăduirea bolilor, deprinsă în cei 12 ani petrecuți la Iași, a găsit o soluție. A adunat breslele din târg și le-a cerut ajutorul, garantând să restituie banii. S-au strâns 80 de punți cu aur, echivalentul a 40 de mii de lei, iar prin 1780 au început a se ridica primele clădiri ale spitalului. Episcopul Veniamin Costachi a fost înălțat în scaunul Mitropoliei Iașului, astfel că datoria a fost plătită de ocârmuitorii Primăriei din acea vreme. În ziua de **1 aprilie 1798**, spitalul a fost inaugurat, primul diriguitor al destinelor sale fiind **Iosef Muher**. Spitalul din Roman era considerat al doilea spital din Moldova (după Spitalul Sf. Spiridon, Iași) fiind o construcție cu două nivele în stil neoclasic-romantic, care impresiona prin decorația neobișnuită a fațadelor - decorație, alcătuit din firide și mici turnulețe crenelate, care trimit la arhitectura vechilor reședințe medievale.

Clădirea Vechiului Spital

Casa Nevruzzi

Pe strada Cuza Vodă, unde s-au păstrat mai multe clădiri vechi și impunătoare, atrage atenția *Casa Nevruzzi*, unde a fost amenajat Muzeul de Istorie al orașului Roman. Ridicată în prima jumătate a veacului al XIX-lea, această clădire îmbină opulența caselor boierești din epoca respectivă cu eleganța elementelor specifice barocului târziu. O impunătoare scară interioară face legătura între cele două nivele ale casei, realizate după principii arhitectonice diferite: dacă parterul este fragmentat prin frecvența stâlpilor de susținere și înălțimea este redusă de bolțile arcuite, etajul oferă încăperi spațioase și înalte, unele dintre ele având plafoanele împodobite cu picturi de certă valoare artistică, fiind pictate la anul 1882. Palatul a fost înconjurat de o curte impresionantă, cu livadă, în acord cu monumentalitatea ei. Printre personalitățile țării care au găsit găzduire aici se numără și regele Ferdinand și regina Maria, în timpul Primului Război Mondial. Clădirea poartă numele de *Nevruzzi* după ultima descendentă a acestei familii boierești moldave, care a donat-o municipalității, în 1923, fiind folosită drept Prefectură a fostului județ Roman. În 1988 clădirea a fost pusă la dispoziția Muzeului de Istorie, care a organizat în ea expoziția de deschidere din 1994.

Casa Nevruzzi

Casa vornicului Done

Este o construcție cu o arhitectură oarecum inedită, ce diferențiază subsolul cu două beciuri etajate și parterul cu bolți semicilindrice, de nivelul superior, conceput și realizat în stil clasic, cu fronton și coloane angajate, la exterior și bogate în decorațiuni de factură barocă, în interior. Casa datează de la sfârșitul secolului al XVIII-lea și a fost cumpărată în 1825 de către vornicul Grigore Done. Aici s-a născut, în 1912, dirijorul Sergiu Celibidache. Ca un omagiu adus acestei mari personalități, aici a funcționat mulți ani Școala de Muzică *Sergiu Celibidache*. În prezent clădirea se află într-o stare de degradare foarte avansată, încât consolidarea sa este aproape imposibilă fără cheltuirea unor sume importante.

Casa vornicului Done

Biserica Albă "Sfinții Voievozi"

A fost construită în anul 1615, de către domnitorul Ștefan II Tomșa. Din punct de vedere arhitectural, biserica este ridicată după un plan treflat, cu absidele laterale semicirculare, care sunt încadrate de contraforturi ce se ridică până sub cornișă. Zidurile bisericii sunt din piatră, au o grosime de 1,5 metri și o înălțime de 14 metri, depășind astfel toate celelalte locașe de cult din Roman. Catapeteasma bisericii, operă unică de acest gen în toată Moldova, este realizată din lemn masiv de stejar, având o lungime de 8,2 metri și o înălțime de 9 metri și a fost sculptată cu deosebită și migaloasă măiestrie, reprezentând ghirlande de flori și ciorchini încărcăți cu struguri de viță de vie. Datând din anul 1922, aceasta impresionează atât prin bogăția și varietatea ornamentelor sale sculpturale, cât și prin vivacitatea cromatică a picturilor realizate de Ludvig Braner.

Biserica Albă Sfinții Voievozi

Seminarul Sf. Gheorghe,

Seminarul "Sf. Gheorghe"

Înființat la 1 septembrie 1851, în 1887 s-a așezat piatra de temelie a noii clădiri din față, construită din cărămidă aparentă, cu o frumoasă boltă de intrare, un brâu în torsadă din cărămidă smălțuită dublat de motivul dinților de fierăstrău și friza ornamental sub cornișa de zimți, și un alt brâu sub streșină care dau clădirii un aspect măreț, cu un stil arhitectonic deosebit. O istorie zbuciumată are acest edificiu, reînființarea Seminarului "Sf. Gheorghe" în noiembrie 1990, fiind făcută din inițiativa unor preoți locali și cu sprijinul Preasfințitului Episcop Eftimie, precum și a Preasfințitului Ioachim Vasluiuanul.

Castelul Sturdza de la Miclăușeni

Cunoscut și sub denumirea de Palatul Sturdza, este un castel în stil neogotic construit între anii 1880-1904 de către Gheorghe Sturdza. În decorațiuni există influențele neogotice: turnulețe gotice, armuri medievale, sală de manej, dictoane latinești înscrise pe pereți, turn de intrare cu pod peste șanțul de apă. Castelul Sturdza avea etaj și mansardă. În exterior, clădirea avea numeroase decorațiuni (printre care și steme inspirate din blazonul familiei Sturdza: un leu cu o sabie și o ramură de măsline), realizate în anul 1898 în stilul *Art Nouveau* de către arhitectul Iulius Reinecke. Acesta a fost ajutat de Maria Sturdza, care a ilustrat, ca pictoriță, multe din poeziile lui Vasile Alecsandri, vecin și prieten apropiat al familiei Sturdza. În interior, castelul avea scări centrale din marmură de Dalmația, mobilier

din lemn de trandafir, minuțios sculptat, sobe din teracotă, porțelan sau faianță, aduse de peste hotare, parchet cu intarsii din esențe de paltin, mahon, stejar și abanos, confecționat de meșteri austrieci, iar plafoanele și pereții interiori au fost pictați în ulei. Castelul adăpostea o colecție valoroasă de cărți și documente, de costume medievale, de arme, bijuterii, tablouri, busturi din marmură de Cararra, argintărie, dar și piese arheologice, numismatice și epigrafice de mare valoare. Numai colecția de cărți număra 60.000 de exemplare, multe din ele fiind ediții princeps sau rarissime. Ecaterina Cantacuzino ultima și singura moștenitoare a castelului s-a călugărit spre sfârșitul vieții. La data de 21 aprilie 1947, ea a donat Episcopiei Romanului castelul Miclăușeni, plus parcul de 30 hectare de pădure care-l înconjoară, biserica ctitorită de părinții săi (Gheorghe Sturdza și Maria Sturdza, fiica lui Ion Ghica)

și toate dependențele, cu scopul de a fi amenajată aici o mănăstire de maici. În prezent edificiul este patronat de Mitropolia Moldovei care intenționează să organizeze aici un complex muzeistic, după refacerea și consolidarea clădirilor ce fac parte din acest edificiu.

Casa Hogăș

Vila în care a locuit Calistrat Hogas în perioada în care a fost director al Colegiului Național Roman-Voda adăpostește acum trei muzee. Subsola vilei este dedicat muzeului de etnografie și folclor *Roman metropolitan*, ce reunește obiecte și ținute care reconstruiesc atmosfera gospodăriilor țărănești din zona Romanului. Sălile de la parterul vilei gazduiesc muzeul Colegiului Național Roman-Voda.

Casa Hogăș

În vitrine sunt prezentate vizitatorilor documente legate de istoria liceului sau care atestă legătura unor nume mari din domeniul cultural artistic sau științific cu liceul romașcan. Sunt expuse manuscrise sau documente cu valoare de unicat, semnate Garabet Ibrăileanu, Cezar Petrescu, Panait Musoiu, Richard Stein, Vitalie Belousov sau Virgil Petrovici. O sală specială este dedicată activității elevilor și profesorilor care au marcat istoria recentă a colegiului. Documentele provin din arhiva primului muzeu al școlii, fondat în 1972 de profesorul Nicolae Stețcu. Mansarda vilei este destinată muzeului ecumenic al spiritualității romașcane. Colecția muzeală înmănunchiază obiecte de cult reprezentative pentru biserica ortodoxă, romano-catolică, biserica ortodoxă de rit vechi și comunitatea evreiască, reprezentând simbolic comunitățile religioase care trăiesc în această zonă.

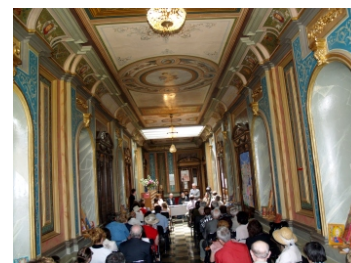
Casa Vasile Ioachim

Casa Vasile Ioachim

Construcție ce a fost realizată în 1864 în stil baroc. Această splendidă construcție a fost realizată de către meșteri francezi pentru negustorul Vasile Ioachim și pictată probabil de către meșteri venețieni. Clădirea prezintă trei fațete, cea centrală având un fronton perfect proporționat și colonade cvasicorintice. Fațeta posterioară se remarcă prin cele două fride adăpostind două statui feminine în stil renescentist. Turnul de influență florentină este unicat în Moldova. Forma perfectă și elementele decorative dau clădirii aspectul de

operă de artă. Clădirea a fost cumpărată de către Primăria orașului Roman în anul 1909 și a adăpostit *Administrația Financiară* până în anul 1946. Aici funcționează Biblioteca municipală Roman.

Sinagoga Leipziger

A fost construită în anul 1850, pe vremea când evreii constituiau peste 30 la sută din populația târgului. Între anii 1924 și 1927 s-a ridicat o nouă sinagogă, pe locul vechii sinagogi de lemn, lipită de casa rabinului ce oficia serviciile religioase. Sfințirea s-a făcut în anul 1930. Acoperișul are formă de cupolă. Interiorul este bogat decorat cu influențe baroce, de altfel și exteriorul are o decorație semnificativă barocă. La etajul sinagogii a fost inaugurat un punct muzeistic, intitulat *Din istoria evreilor româșcani*, care reunește fotografii ale Romanului de altădată, școlile și sinagogile, spitalul, azilul de bătrâni și documente legate de viața și personalitățile comunității evreiești.

Suprafața sinagogii ajunge la aproape 300 mp.

Sinagoga Leipziger

Liceul "Roman-Vodă"

În ziua de 30 septembrie 1872 s-a deschis primul gimaziu al orașului, *Roman-Vodă* care va avea ca patroni pe sfinții împărați Constantin și Elena. În anul 1899, școala se va muta în clădirea în care funcționează și astăzi. În 1919, deci după două decenii, gimnaziul se va transforma în liceu. Personalități care au studiat în Liceul Roman Vodă: Vitalie Belousov, președintele Societății de Inventică din România, Mihai Florescu, Silberg Alexandru chimiști, autori de importante lucrări, I. C. Istrate. În muzică: Richard Stein (autorul binecunoscutul slăgar *Sanie cu zurgalai*), D.D. Botez, Mihail Jora și Al. Zirra, Danielescu, autorul cunoscutei *Voința neamului*, Burada etc. Actori precum: Ludovic Antal, Nae Roman, Sandu Sticlaru au fost elevii școlii, ca și oamenii de cinema și televiziune: Jean Mihail, pionier al cinematografului și Virgil Petrovici, specialist de recunoaștere internațională în televiziune, laureat cu premiul Academiei

Liceul Roman-Vodă

Române. Literatura a fost pasiunea unor elevi roman-vodiști deveniți celebri: Max Blecher, Virgil Gheorghiu, Ioan Iliescu, autorul unor volume bibliofile din creația eminesciană. Pictura a fost reprezentată cu cinste de elevi roman-vodiști ca: Adrian Secoșanu, Tache Soroceanu, Constantin Isachie etc. Mulți dintre foștii elevi se află în universități americane sau europene ca profesori universitari, specialiști în companii celebre. Elevii roman-vodiști au editat începând cu 1889, 8 reviste școlare între care *Școala nouă* editată de Garabet Ibraileanu și Panaite Mușoiu. În anul 2002 a fost înființată editura Mușatinia de către doamna Emilia Țuțuianu, singura editură sub patronajul unui fost elev al colegiului.

Institutul Teologic Romano-Catolic Franciscan Roman

În anul 1897, s-a deschis „Seminarul Franciscan” cu sediul propriu în localitatea Hălăucești, iar în anul 1923 s-a format Academia „Sfântul Bonaventura”. În cadrul Academiei „Sfântul Bonaventura” funcționau două secții: secția Filosofie și secția Teologie. La 20 august 1991, Academia Teologică „Sfântul Bonaventura” a fost reînființată sub denumirea de Institutul Teologic Romano-Catolic Franciscan din Roman pe baza circularii nr. 50 din 15 iulie 1991, emisă de părintele provincial Iosif Sabău. Ea avea în componență trei facultăți: Facultatea de Teologie Pastorală, Facultatea de Asistență Socială și Facultatea de Teologie-Litere.

Încercarea de față se vrea un omagiu adus trecutului, purtător de valori morale și spirituale răsăritene și crescute între zidurile cetății Romanului.

Institutul Teologic Romano-Catolic Franciscan Roman

Mișcarea artistică româșcană

prof. Minodora URSACHI muzeograf, Roman, Neamț

Chiar dacă la Roman nu există o filială a UAP, cu un spațiu special de expunere și nici ateliere de lucru, există totuși o continuă și intensă mișcare artistică care urmează drumul firesc al tendințelor, orientărilor și curentelor din arta contemporană.

Cresțerea numărului și calității artiștilor în ultimele decenii a fost determinantă pentru configurarea și dezvoltarea acesteia. Artiștilor ajunși la maturitate creatoare, bine cunoscuți prin multitudinea și nivelul ridicat al activităților desfășurate, ale căror lucrări se recunosc după limbajul plastic specific: Victor Stanciu, Constantin Bârjoveanu, Iosif Haidu, Florin Zaharescu, Monica Carp, Viorica Vasilășin, Elena Antochi, Viorica Gușul, Mihai Simion, Mihai Olteanu, Constantin Adamovici, Gh. Tonița, Violeta Lăcătușu, Doina Colescu, Florin Mareș, li s-au alăturat alte nume, care au dat un impuls nou climatului artistic local ce respiră tinerețe și prospețime: tineri absolvenți ai Academiei de Artă, care prin perseverență și voință au dovedit o rapidă afirmare a propriei lor personalități, dornici de a da măsura talentului și puterii de a crea, dobândind în scurt timp statutul de profesioniști la UAP București, Iași, Bistrița-Năsăud, Piatra Neamț: Raluca Popescu, Oana Țepordei, Mihai Percă, Romică Ștefan, Claudiu Deac, Bogdan Andronic, Cătălin Băluț, Răzvan Bontaș, Cristi Prisecaru. În plină evoluție creatoare: Cornel Paiu, Viorel Maxim, Iulian Negru, Răzvan Gușul, Sabin Pal, Viorel Andreescu, Vasile Bodros, Răzvan Percă, Heliana Rotariu sunt mult apreciați pentru înprospătarea sau personalizarea limbajului plastic într-o exprimare modernă, curajoasă și de acuratețe tehnică.

Multe valori se întrevăd în noua generație de artiști/studenti și elevi, Printre care Adina Vasiliu, Alex. Burcă, Mihaela Gherghel etc.

Opțiunile conceptuale și stilistice, bogăția universului lor artistic se înscriu în forme unde se interferează respectul pentru tradiție cu multitudinea de formule și viziuni moderne și postmoderne sau în cele date de folosirea noilor mijloace artistice contemporane

Dincolo de peisagistica impresionistă în care autorii exprimă acele trăiri interioare de reculegere față de culoarea și lumina naturii, invitând la visare și meditație, la înțelegerea unor valori perene ale existenței, ei se implică în surprinderea și interpretarea aspectelor vieții zilelor noastre, în analize psihologice umane și filozofice sau trec dincolo, într-un univers special, dominat de credință și putere divină, în imagini cu accente expresioniste, abstracte și simbolistică. Prin calitățile expresive ale liniei, prin spontaneitatea petelor de culoare, a esențializării formelor, inventivitatea alcătuirii imaginilor, ei pun în valoare capacitatea de investigare cerebrală și emoțională în raport cu propria structură sufletească.

Pictori, graficieni, sculptori prezenți constant la zeci de manifestări colective, de grup sau expoziții personale în țară și străinătate (Cehia - I. Haidu, V. Bodros - Franța, M. Percă - Belgia, Franța, H. Rotariu - Viena, Hamburg, Berlin, Cătălin Băluț - Belgia etc.), posesori ai unor binemeritate premii (Iosif Haidu,

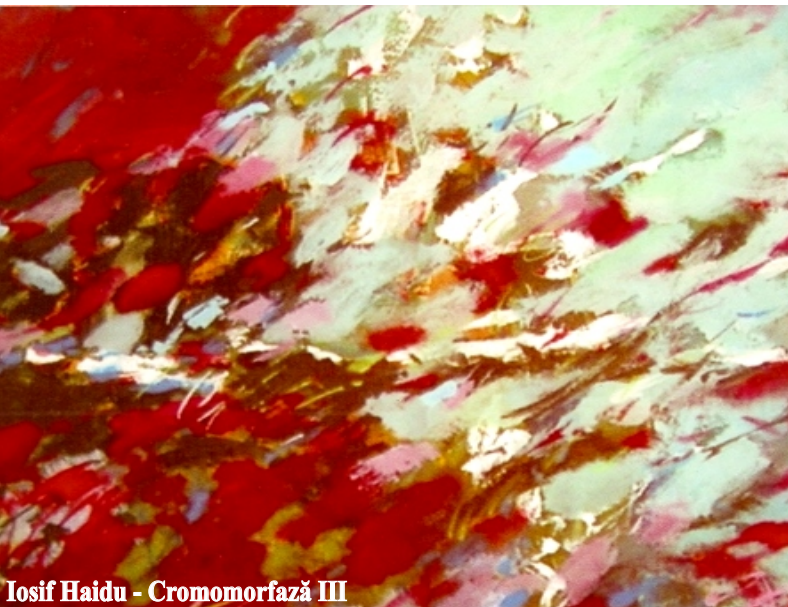

Fl. Zaharescu - Triptic

M. Carp - Structură

Mihai și Răzvan Percă, Fl. Zaharescu, Romică Ștefan, Carp Monica) cu opere în muzee, lăcașuri de cult, în locuri publice sau în colecții particulare, în publicații literare, contribuie efectiv la modelarea spațiului cultural local, la formarea și dezvoltarea interesului față de valorile artistice.

Iosif Haidu - Cromomorfază III

De altfel, stadiul artistic existent la Roman se poate vedea în expozițiile anuale care se disting prin expresia lor calitativă și prin diversitatea genurilor și tehnicilor reprezentate, la care artiștii dialoghează direct cu privitorii, receptivi și cunoscători ai fenomenului actual artistic.

M. Percă - Totem

Colaborarea permanentă cu Muzeul de Artă a condus la posibilitatea promovării și susținerii activității lor artistice. Organizarea expozițiilor, discuțiile purtate aici, libertatea de a-și gândi unele proiecte au dat consistență mesajului cultural propus.

Deosebirile de vârstă, de pregătire, varietatea orientărilor și mijloacelor de expresie nu au împiedicat omogenitatea acestui grup de artiști românceni, entuziaști, interesați direct în promovarea densității gândirii plastice, a calității compoziționale și exprimării tehnice a creațiilor lor artistice.

R. Ștefan - Aspect din Exp.Arhetip, Mogoșoaia

HARALAMBIE MIHĂESCU - Viața și opera unui mare savant

dr. Vasile URSACHI
Roman, Neamț

Ilustrul cărturar Haralambie Mihăescu a văzut lumina zilei la 7/20 februarie 1907 în comuna Udești, jud. Suceava într-o familie de țărani săraci cu nouă copii, Haralambie fiind al doilea fiu al Domnicăi și al lui Dumitru.

Cursurile școlii primare le-a urmat în satul natal, apoi la Suceava unde a absolvit Liceul clasic „Ștefan cel Mare”, în mod strălucit, clasându-se primul pe oraș la examenul de bacalaureat din 1928. În anii de liceu câștigase locul I la concursul Societății „Tinerimea Română”. În toamna anului 1928 se înscrie la Universitatea din Iași, urmând în paralel cursurile de la Facultatea de Litere, secția Filologie clasică și de la secția Filologie modernă, specialitatea Limba și literatura română, unde a avut o suită de dascăli eminenți: Garabet Ibrăileanu, Al. Philipide, Giorgio Pascu, I. Iordan, I. Bărbulescu, O. Tafrali, P. Nicorescu, C. Papacostea, I. M. Marinescu, C. Balmuș.

În anul 1930 și-a susținut examenul de licență cu mențiunea „magna cum laude” și pleacă pentru studii, ca bursier și membru al „Școlii Române” în Italia, la Roma. Aici elaborează lucrarea „La versione di Dioscoride. Tradizione monoscritto critica di testo, conno linguistica”, cu care în 1936 obține titlul de doctor în litere și filozofie al Universității Iași, lucrare ce a fost publicată în prestigioasa revistă a Școlii române din Roma „Ephemeris Dacoromana”, VIII, 1938.

Haralambie Mihăescu este cunoscut și prin publicațiile din această perioadă în paginile unor reviste de prestigiu ca: „Însemnări ieșene”, „Arhiva”, „Revista clasică”, „Revista critică”, „Buletinul Institutului de filologie română „Al. Philipide” etc.

În perioada 1935-1936 a urmat Seminarul Pedagogic Universitar și până în 1937 a ocupat un post de bibliotecar la Biblioteca Centrală a Universității din Iași.

Carierea de dascăl și cercetător și-a început-o în toamna lui 1937, când a fost numit asistent la „Catedra de limbă și literatură greacă” al cărei titular era pe atunci Constantin Balmuș. În scurt timp se transferă, tot pe post de asistent la „Catedra de limbă și literatură latină”. Acum traduce lucrarea „De materia medica” a lui Dioscoride, publicată la Iași în 1938, comentată atât de favorabil în reviste prestigioase ca: „Gnomon” (XV, 1939), „Il mondo classica”, 1940 și „Journal of Philology”.

De remarcat că, în 1938 a fost membru al „Școlii române” din Paris, „Fontenaris aux Rosel”, unde a desfășurat o fructuoasă muncă de cercetare științifică și de popularizare a limbii românești.

Răspunzând unor necesități stringente, între 1938-1943 desfășoară o laborioasă activitate de traducător din elină și latină, tălmăcind printre altele: „Leucip și

Democrit”, Iași, 1941, „Heraclit din Efes”, Iași, 1943, „Arta poetică a lui Horațiu”, text, traducere, comentariu, Iași, 1943, Tacitus „Dialog despre oratori”, 1946.

Anii 1943-1945 îl găesc desfășurându-și activitatea ca lector de limbă română la universitățile din Frankfurt pe Main și Heidelberg, dar a intrat în conflict cu Gestapo-ul după 23 August 1944, când chemat la Berlin s-a declarat de partea „generalului Regelui trădător” din București, refuzând guvernul legionar Horia Sima, care se înfiripase între timp în capitala Germaniei. Gestapoul l-a destituit și datorită faptului că a avut curajul să țină studenților prelegeri despre Sadoveanu și Arghezi - persecutați la vremea respectivă la noi.

Revine în țară în toamna lui 1945 după o călătorie plină de riscuri și peripeții și își reia munca la „Alma Mater” la Iași. Se căsătorește cu o fostă studentă eminentă de la facultatea de litere din Iași, domiciliată în Roman - Eugenia Mihăescu. Doamna Eugenia Mihăescu a fost profesoară emerită, gradul I, cu gradația de merit, la Liceul de Fete Roman. Haralambie Mihăescu a locuit alternativ între anii 1945-1985, până la sfârșitul tragic al vieții (28-11-1985) aici, pe strada M. Cilibiu, nr. 3, stradă ce a căpătat, după 23 August 1944 denumirea de „Victoria”.

Aici, în liniștea grădinii și a străzii, la umbra celor trei castani a creat parte din remarcabilele opere.

Odată cu pensionarea lui I. M. Marinescu, Haralambie Mihăescu, în 1947, devine titularul catedrei de limbă și literatură latină a Universității din Iași,

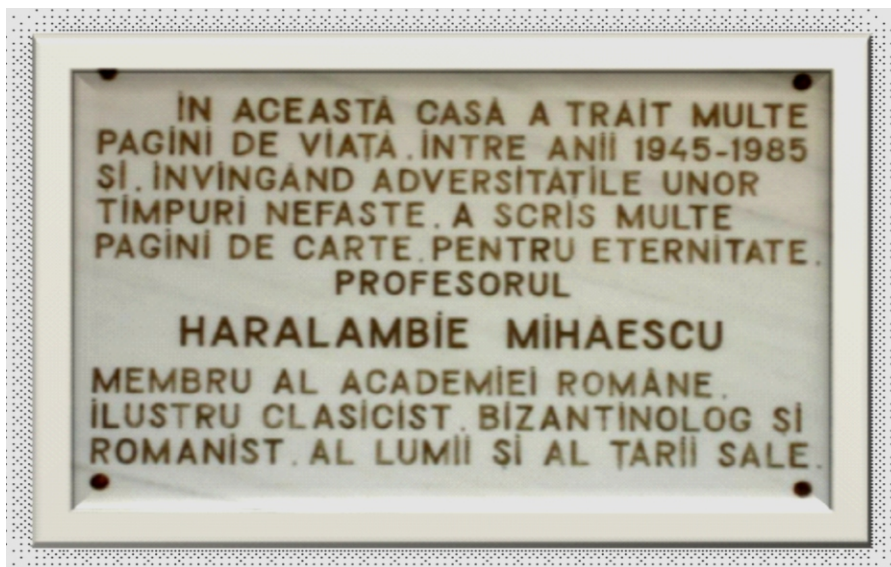
an în care îi apare lucrarea „Istoria literaturii latine”. Acum publică o suită de studii consacrate latinii populare, istoriei literaturii latine și în colecția „Texte alese” din 1950 publică traduceri din Heraclit, Leucip și Democrit.

În toamna lui 1952 este constrâns să renunțe la cariera universitară, fiind supus unor persecuții continui și rămas fără

un mijloc de existență. După ce un timp, ocupă posturi ca referent, cercetător cu munca în acord la Institutul de Istorie, Muzeul de Antichități, Institutul de Arheologie din București, în 1957 la propunerea acad. Iorga Iordan face parte din „comisia pentru studiul limbii și poporului român”

de pe lângă Academie, unde i se creează un post de cercetător în cadrul „Institutului de lingvistică” din București.

Dacă în 1956 apare volumul „Aristofan - Teatru” în care a realizat introducerea „Părintele comediei antice” și traducerea comediei „Pacea”, „Păsările”, „Broaște”, la care a colaborat cu Eusebiu Camilar, în 1960 publică excepționala lucrare „Limba latină în provinciile dunărene ale Imperiului Roman”, care cuprinde 21.000 inscripții latine și numeroase dovezi arheologice, antropologice și etnologice. Lucrarea s-a bucurat de un comentariu favorabil în 45 de reviste din 32 de țări.

H. Mihăescu, Bibliografie selectivă a operei

1. *Din morfologia numelor proprii românești*, «Arhiva» din Iași 38 (1931), p. 290-294.
2. *Nachträge zu Rufi Ephesii De podagra*, «Revista clasică», 4-5 (1932-1933), p. 138-143.
3. *Etimologii românești (încăleca, lepăda, sănătos, fiță, fișind)*. «Revista critică» din Iași 7 (1933), p. 26-29.
4. *Il De podagra di Rufi d'Efeso*, «Buletinul Institutului de filologie română Alexandru Philippide», 1 (1934), p. 19-32.
5. *Latino congeturale, latino volgare*, «Buletinul Institutului de filologie română Alexandru Philippide», 2 (1935), p. 13-25.
6. *Argot latin*, «Buletinul Institutului de filologie română Alexandru Philippide», 3 (1936), p. 11-28.
7. *Cea mai veche traducere românească a lui Herodot*, «Arhiva» din Iași, 43 (1936), p. 105-111.
8. *Beiträge zur Kenntnis der tum-, tunc- Partikeln*, «Buletinul Institutului de filologie română Alexandru Philippide», 4 (1937), p. 1-51. - Recenzii: J. Safarewicz, «Przegląd Klasyczny», 4 (1938), p. 79-80; A. Berti, «Il Mondo Classico», 9 (1939), p. 138-139.
9. *Latină populară. Pe marginea unei cărți recente*, «Arhiva» din Iași, 44 (1937), p. 52-59.
10. *Despre începuturile sufixului romanic frc. -ment, it. span. port. -mente*, «Buletinul Institutului de filologie română Alexandru Philippide», (1938), p. 140-155.
11. *La Versione latina di Dioscoride. Tradizione manoscritta, critica di testo, cenno linguistico*, «Ephemeris Dacoromana», 8, Roma, 1938, p. 238-348. - Recenzii: H. Mörland, «Gnomon», 15 (1939), p. 222-224; A. Giusti, «Il Mondo Classico», 1940, p. 27-28.
12. *Dioscoride Latino, De materia medica. Libro primo*. Iași 1938, VIII, 72 p. - Recenzie: H. E. Sigerist, «American Journal of Philology», 62 (1941), p. 124-125.
13. *Gramaticii latini și barbarismul*, «Buletinul Institutului de filologie română Alexandru Philippide», 6 (1939), p. 77-96.
14. *Seneca, critic literar. Ideile sale despre stil*, «Însemnări ieșene», 5 (1940), p. 1-19.
15. *Analogie și anomalie. Cezar și Cicero*, «Buletinul Institutului de filologie română Alexandru Philippide», 7-8 (1940-1941), p. 149-164.
16. *Leucip și Democrit*. Traducere cu un studiu introductiv. Prefață de C. Balmuş. Iași 1941, 151 p.
17. *Operă naturală sau convenție omenească?* «Buletinul Institutului de filologie română Alexandru Philippide», 9 (1942), p. 1-19.
18. *Heraclit din Efes*. Traducere cu un studiu introductiv. Prefață de C. Balmuş. Iași, 1943, 120 p.
19. *Horatîu, Arta poetică. Text, traducere, comentariu*. Iași, 1943, 110 p.
20. *Puncte de vedere asupra lingvisticii latine*, «Buletinul Institutului de filologie română Alexandru Philippide», 10 (1943), p. 91-152.
21. *Tacit, Dialogul despre oratori*. Text, traducere și introducere. Iași, 1946, 114 p.
22. *Istoria literaturii latine. I. De la origini pînă la Cicero*. Iași, 1948, VIII, 224 p.
23. *Heraclit, Texte alese*. Traducere, București, 1950, 55 p.
24. *Leucip și Democrit, Texte alese*. Traducere, București, 1950, 72 p.
25. *Epicur, Texte alese*. Traducere, București, 1950, 18 p.
26. *Economia agricolă la Cato*, «Studii și cercetări de istorie veche», I, 2 (1950), p. 187-207.
27. *O barbarismo, segundo os gramáticos latinos*. Traduzido do romeno de Paiva Boleo e Victor Buescu. Coimbra, 1950, 54 p. (Biblioteca de Linguística Romanica, 1) - Recenzie: A. Maniet, «Revue belge de philologie et d'histoire», 30 (1952), p. 873-874.
28. *Economia agricolă la Varro*, «Studii și cercetări de istorie veche», 4 (1953), p. 525-532.
29. *Cântecul de muncă la greci și romani*, «Studii și cercetări de istorie literară și folclor», 3 (1954), p. 63-73.
30. *Studiu introductiv și comentarii la: Vergiliu, Eneida*. În românește de D. Murărașu, București, 1956, p. 5-17.
31. *Aristofan, Teatru. Pacea, Păsările, Broaște*. Introducere și traducere (în colaborare cu Eusebiu Camilar). București, 1956, 318 p.
32. *Tacitus, Opere. I. Introducere și traducere*, București, 1958, p. 1-50.
33. *Scrisoarea lui Auxentius din Durostor, izvor pentru latinitatea balcanică*, în *Omagiu lui Iorga Iordan*, București, 1958, p. 607-610.
34. *Constantin C. Balmuş*, «Analele Academiei Republicii Populare Române», 8 (1958), p. 31-34.
35. *Quelques remarques sur le latin des provinces danubiennes de l'empire romain*, în: *Recueil d'études romanes publié à l'occasion du IXe Congrès international de linguistique romane à Lisbonne du 31 mars au 3 avril 1959*, București, 1959, p. 145-166.
36. *Economia agricolă la Columella*, «Studii Clasice», 1 (1959), p. 91-103.
37. *Agricultori dependenți în antichitate*, în *Omagiu lui Constantin Daicoviciu*, București, 1960, p. 401-408.
38. *Limba latină în provinciile dunărene ale Imperiului Roman*, București, 1960, 332 p. 3 hărți. - Recenzii: A. Dovatur, «Acta antiqua Academiae Scientiarum Hungaricae» 12 (1962), p. 419-423; I. Iordan, «Beiträge zur romanischen Philologie», 1 (1961), p. 173-174; J. André, «Bulletin de la Société de linguistique de Paris», 56 (1961), p. 95-96; I. Șabrușla, «Časopis pro moderni filologii», 43 (1961), p. 185-186; I. I. Russu, «Cercetări de lingvistică», 6 (1961), p. 209-218; R. Browning, «The Classical Review», 11 (1961), p. 253-255; G. B. Pellegrini, «Cultura Neolatina», 22 (1962), p. 299-300; A. Fridh, «Eranos. Acta Philologica Suecana», 59 (1961), p. 203-204; B. Nadel, «Kwartalnik Neofilologiczny», 8 (1961), p. 103-108; G. M. Messing,

Începând cu toamna anului 1953 ocupă în cadrul Institutului de Studii Sud-Est Europene, postul de cercetător principal. Acum publică traduceri Procopius din Caesarea, „Războiul cu goții”, însoțite de traduceri și contribuie la elaborarea volumelor I, 1964, II, 1970 și IV, 1982 din colecția “Fontes Historiae Dacoromaniae”.

Academia română l-a ales în 1965 printre membrii ei componenți, iar diferitele universități, instituții și societăți din Italia, Franța, R. F. Germania, Austria, Marea Britanie, Albania ca membru de onoare, dovadă a recunoașterii meritelor sale deosebite. Aceste universități și academii străine l-au avut ca oaspete de onoare pentru a conferența pe diferite teme și i-au decernat titluri de membru. În 1975 a fost ales membru în colectivul de redacție al revistei „Psihologus” din Berlin.

După alegerea sa la Academie, Haralambie Mihăescu publică, în 1966, lucrarea „Influența grecească asupra limbii române până în secolul al XV-lea”, ce constituie singurul studiu de sinteză asupra cuvintelor grecești pătrunse în limba română în perioada antefanariotă, în 1970 și 1972 traduceri: Mauricius „Arta militară”, Procopius din Caesarea, „Istoria secretă” și în 1985 Teofilact din Simocata, „Istoria bizantină, Domnia împăratului Mauricius” (582-604), lucrare apărută chiar în ziua când autorul se stinge din viață.

O versiune adăugită și îmbogățită a lucrării „Limba latină în provinciile dunărene ale Imperiului roman” a apărut în 1978 în limba franceză în București, a fost terminată cu sprijinul fiului său

dr. Mihăescu H. Doru - Eugen și filologul ieșean Gheorghe Ivașcu.

Aceasta este o imagine condensată a vieții și operei savantului Haralambie Mihăescu - academicianul - al cărui nume se înscrie în galeria personalităților românești.

Acum 15 ani, la propunerea Muzeului de Istorie Roman, Consiliul municipal hotărâra schimbarea numelui străzii Victoriei cu cea a unui mare savant care a locuit și lucrat în Roman - academicianul Haralambie Mihăescu. Această schimbare era cu atât mai necesară cu cât numele „Victoriei”, nu însemna nimic pentru româșcani (despre ce victorie este vorba?; a cui victorie/ etc.), iar noua denumire venea să marcheze strada pe care a locuit și a definitivat multe din lucrările sale, marele savant Haralambie Mihăescu.

Odată cu Hotărârea Consiliului Municipal, Muzeul de Istorie a organizat o sesiune de comunicări științifice dedicată marii personalități Haralambie Mihăescu, la care au participat numeroși reprezentanți ai universităților și instituțiilor științifice din țară și din Republica Moldova, academicieni și cercetători ai Academiei Române.

Una din zile a fost dedicată vizitei la mormântul savantului, unde s-a oficiat o slujbă religioasă și apoi o vizită la casa în care a locuit Haralambie Mihăescu, unde, în prezența primarului de atunci, a unor membri ai Consiliului Municipal și a unui numeros public, s-a dat citire Hotărârii de schimbare a numelui străzii, așezându-se plăcuța cu numele nou „**Str. Acad. Haralambie Mihăescu**”.

- «Language», 39 (1963), p. 673-677; A. Vraciu, «Linguistique Balkanique», 4 (1962), p. 147-155; V. Väänänen, «Neuphilologische Mitteilungen», 62 (1961), p. 227-229; O. Parlangeli, «Paideia», 16 (1961), p. 98-100; F. Thomas, «Revue des études anciennes», 88 (1961), p. 193-195; J. Marouzeau, «Revue des études latines», 38 (1960), p. 339; S. Ottescu, «Revue des études sud-est européennes», 1 (1963), p. 197-198; J. Bourciez, «Revue des langues romanes», 75 (1961), p. 278-281; G. Straka, «Revue de linguistique romane», 24 (1960), p. 403-406; A. Ernout, «Revue de philologie», 35 (1961), p. 181-182; W. Rothe, «Romanistisches Jahrbuch», 12 (1961), p. 155-157; P. Beneš, «Sbornik Pargi Filosofické Fakulty Brněnské University», 11 (1962), p. 116-119; S. Stati, «Studii și cercetări lingvistice», 11 (1960), p. 957-963; Șt. Cuciureanu, «Studii și cercetări științifice» - Filologie - Iași, 12 (1961), p. 109-112; V. Karakulakov, «Vestnik Drevnej Istori», 1962, nr. 1, p. 151-152; E. Lozovan, «Zeitschrift für romanische Philologie», 77 (1961), p. 271-272.
39. Cercetările asupra limbii latine în ultimii cincisprezece ani, «Studii și cercetări lingvistice», 11 (1960), p. 131-134.
40. Procopius din Caesarea, *Războiul cu goții*, Traducere și introducere, București 1963, 304 p. - Recenzii: G. Cronț, «Studii. Revistă de istorie», 17 (1964), p. 1224-1226; A. Dostál, «Byzantinoslavica», 24 (1963), p. 335-336; J. Lucić, «Historijski Zbornik», Zagreb, 17 (1964), p. 514; T. Sauciuc-Săveanu, «Revue des études sud-est européennes», 4 (1966), p. 269-271.
41. *Influența grecească asupra limbii române până în secolul al XV-lea*, București 1966, 227 p. - Recenzii: A. Garzya, «Le Parole e le Idee. Rivista internazionale di varia cultura», 9 (1967), p. 98; V. Hořejší, «Byzantinoslavica», 26 (1969), p. 300-301; Z. Mihail, «Mitropolia Moldovei», 1967, p. 315-316; I. Mărie, «Cercetări de lingvistică», Cluj, 12 (1967), p. 327-332; E. Stănescu, «Byzantinoslavica», 28 (1967), p. 438-439; V. Polák, «Zeitschrift für Balkanologie», 6 (1968), p. 198-202.
42. *Les éléments latins de la langue albanaise*, «Revue des études sud-est européennes», 4 (1966), p. 5-33, 323-353. - Recenzii: R. Ismaili, «Bota e Re». Fakuleti Filozofik Prishtinë, 1970, nr. 25-26, p. 9; E. Sedaj, «Živa Antika», 24 (1974), p. 384-388.
43. *Les éléments latins des Tactica Strategica de Maurice-Urbicius et leur écho en néo-grec*, «Revue des études sud-est européennes», 6 (1968), p. 481-498; 7 (1969), p. 155-166, 267-280.
44. *Les termes de commandement militaires latins dans le Strategicon de Maurice*, «Revue Roumaine de Linguistique», 14 (1969), p. 261-272.
45. Mauricius, *Arta militară*. Ediție critică, traducere și introducere, București 1970, 423 p. - Recenzii: R. Anastasi, «Siculorum Gymnasium», 23 (1970), p. 251-253; R. Browning, «The Classical Review», 22 (1972), p. 285-286; M. Cazacu, «Studii. Revistă de istorie», 23 (1970), p. 1049-1051; B. Dostálová - B. Zášterová, «Byzantinoslavica», 32 (1971), p. 318-322; N. Edroiu, «Studia Universitas Babeș-Bolyai». Series Historica, 16 (1971), p. 127; P. L. Leone, «Le Parole e le Idee», 11 (1969), p. 402-403; A. Lerov-

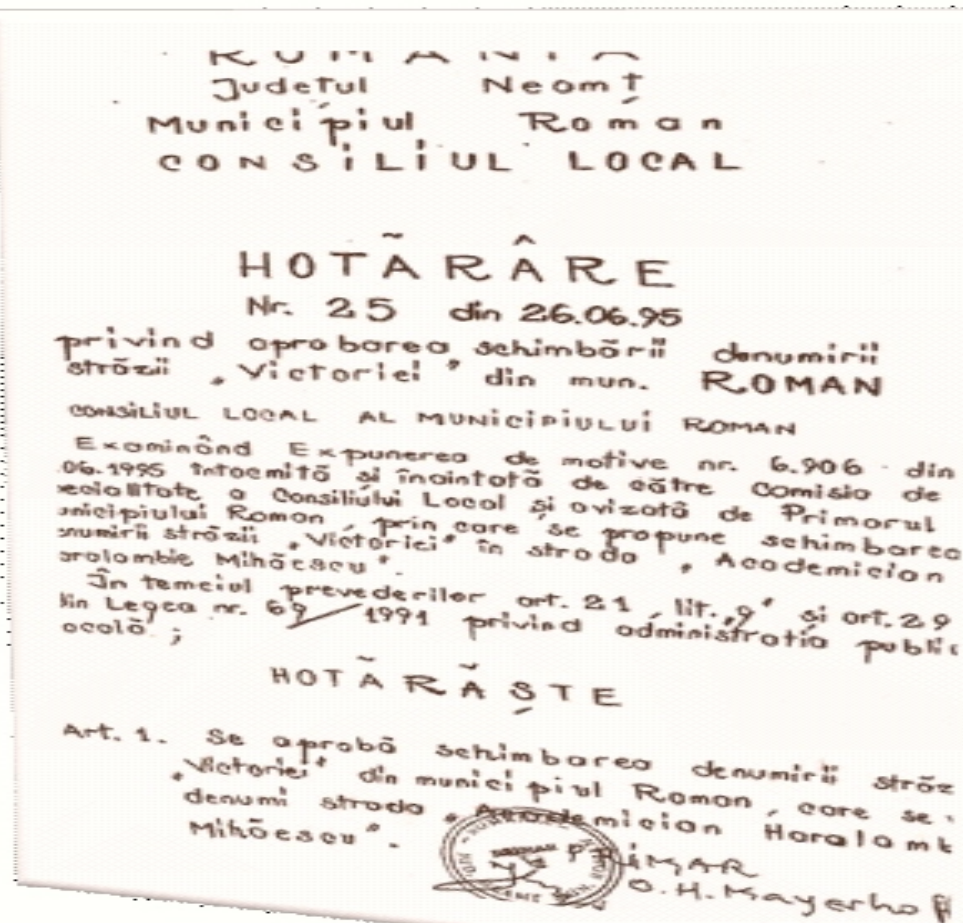
- Molinghen, «Latomus», 30 (1971), p. 530; E. Lozovan, «Zeitschrift für romanische Philologie», 88 (1972), p. 380-381; P. Ș. Năsturel, «Südost-Forschungen», 30 (1971), p. 527-529; N. Ș. Tanașoca, «Studii clasice», 13 (1971), p. 289-295; A. Zamboni, «Studi Medievali», 11 (1970), p. 998-1001.
46. Zum Begriff „Hut” in den südosteuropäischen Sprachen, in *Serta Slavica in memoriam Aloisii Schmaus*. Gedenkschrift für Alois Schmaus, München, 1971, p. 499-503.
47. *La diffusion de la langue latine dans le sud-est de l'Europe*, «Revue des études sud-est européennes» 9 (1971), p. 497-510, 659-676; 10 (1972), p. 83-93; 11 (1973), p. 97-113, 227-240, 423-441, 689-710; 12 (1974), p. 17-32.
48. Procopius, *Istoria secretă*. Ediție critică, traducere și introducere. București 1972, 264 p. - Recenzii: A. Balotă, «România literară», 5 (1972), nr. 17, p. 13; G. Cronț, «Contemporanul», nr. 32, 1972, p. 8; J. Gouillard, «Revue des études byzantines», 87 (1974), p. 501; F. Paschoud, «Museum Helveticum», 29 (1972), p. 288; I. Toderășcu, «Anuarul Institutului de istorie și arheologie A. D. Xenopol», Iași, 10 (1973), p. 485-486.
49. *La lingua latina e la lingua greca nell'Impero Bizantino*, «Atene e Roma», 18 (1973), p. 144-153.
50. *Die lateinische Sprache in Südosteuropa*, «Zeitschrift für Balkanologie», 6 (1968), p. 128-136.
51. *In margine alla mia recente edizione critica di Maurizio*, in *Studi in onore di Vittorio De Falco*, Napoli, 1971, p. 523-532.
52. *Prolégomènes à une nouvelle édition de l'Histoire secrète de Procope*, in *Studi classici in onore di Quintino Cataudella*, tome II, Catania, 1972, p. 591-600.
53. *Einleitung zu meiner Maurikios-Ausgabe*, «Byzantina», Salonic, 6 (1974), p. 191-213.
54. *Byzance - foyer du rayonnement de la culture romaine et de la langue dans le sud-est de l'Europe*, «Byzantina», Salonic, 6 (1974), p. 215-226.
55. *Die Lage der zwei Weltsprachen (Griechisch und Latein) im Byzantinischen Reich des 7. Jahrhunderts als Merkmal einer Zeitwende*, in *Studien zum 7. Jahrhundert in Byzanz*. Probleme der Herausbildung des Feudalismus hg. Von Helga Köpstein und Friedhelm Winkelmann, Berlin, 1976, p. 95-100.
56. *L'influence grecque en roumain*, «Aristoteleion Panepistemon Thessalonikis. Epistemonike epeteris Filosofikes Scholes», 14 (1975), p. 9-18.
57. *Torna, torna, fratre*, «Byzantina», Salonic, 8 (1976), p. 21-35.
58. *Romanitatea în sud-estul Europei*, in «Memoriile Secției de Științe Filologice, Literatură și Arte», seria IV, tom 1 (1977-1978), p. 9-14.
59. *Remarques sur les rapports lexicaux albanais-roumains*, «Gjurmene Albanologjike», seria Filologjike, 7 (1977), p. 119-126.
60. *La langue latine dans le sud-est de l'Europe*, Bucarest - Paris, 1978, 401 p., 7 hărți - Recenzii: José de Encarnação, «Humanitas. Instituto de estudos classicos Coimbra», 29-30 (1977-1978), p. 320-322; Al. Graur, «România literară», 12 (1979), nr. 17, p. 8; I. Kadriu, «Rilindja», 5.4.1980, p. 13; J. Lätke, «Gnomon», 52 (1980), p. 57;

Fiind convins că o asemenea Hotărâre nu poate fi schimbată fără motive, mai ales acum când pretindem că ne-am căpătat libertatea de a lua soarta în propriile mâini, nu bănuiam că de atâția ani numele acestei străzi este tot „Victoriei”.

Cui se datorează această sfidare a unei Hotărâri de Consiliu Municipal și mai ales de ce nu a fost ea respectată, are mai puțină importanță.

O putem trece pe seama unei neglijențe, care însă nu trebuie să fie nici tolerată și nici lăsată să dănuie în timp. Este momentul ca Primăria să facă o cercetare în propriile arhive și să îndrepte această stânjenitoare nepăsare și nedreptate, care se face unui mare om de știință, atât de apreciat în lumea academică românească și nu numai. Pentru noi este un model de muncă cu care ne mândrim.

- M. D. Peyfuss, «Österreichische Osthefte» 22 (1980), p. 90–91; I. Segărceanu, «Romanian News», 1 (1978), nr. 36, p. 10; K. Steinke, «Zeitschrift für Balkanologie», 15 (1979), p. 231–233.
61. *La littérature byzantine, source de connaissance du latin vulgaire*, «Revue des études sud-est européennes», 16 (1978), p. 195–215, 17 (1979), p. 39–60, 359–383.
62. *Influență lingvistică occidentală în cultura bizantină*, în «Memoriile Secției de Științe Filologice, Literatură și Arte», seria IV, tomul II (1979–1980), p. 11–18.
63. *O culme a muzicii bizantine: Ioan Cucuzel*, în «Memoriile Secției de Științe Filologice, Literatură și Arte», seria IV, tomul II (1979–1980), p. 95–103.
64. *Note despre fonetica și morfologia elementului latinesc din albaneză*, «Studii și cercetări lingvistice», 31 (1980), p. 307–309.
65. *Preverbul latin per- în limba română*, «Cercetări de lingvistică», 22 (1977), p. 195–198.
66. *Locul elementelor lexicale latine din albaneză în cadrul romanității sud-est europene*, în *Semantică și semiotică*, sub redacția acad. I. Coteanu și prof. Lucia Wald, București, 1981, p. 216–235.
67. *Les termes byzantins birron birroj «casaque, tunique d'homme» et gowna «fourrure»*, «Revue des études sud-est européennes», 19 (1981), p. 425–432.
68. Colaborări importante la vol. I (București, 1964) și II (București, 1982) din *Fontes Historiae Dacoromanae*.
69. George G. Murnu, *Rumänischen Lehnwörter im Neugriechischen*, mit historischen Vorbemerkungen, mit einen Nachtrag hrsg. von H. Mihăescu, București, 1977, 105 p.
70. Vasile Bogrea, «Memoriile Secției de Științe Filologice, Literatură și Arte», seria IV, tomul II (1981), 181–186.
71. *Cântecul nibelungilor și românii*, «Memoriile Secției de Științe Filologice, Literatură și Arte», seria IV, tomul III (1982), 191–196.
72. *Pour une nouvelle édition du traité Praecepta militaria du X-e siècle*, «Rivista di studi bizantini e slavi», 2, Bologna, 1982, p. 315–322.
73. *Remarques sur la survivance de la langue latine dans la littérature byzantine et en néogrec*, «Byzantina», 11, Salonic, 1982, p. 135–140.
74. *Linguistique et ethnogénèse des Albanais*, «Studia Albanica», 19, nr. 2, Tirana, 1982, p. 137–147.
75. *De la limba latină la limba română*, «Analele științifice ale Universității «Al. I. Cuza» din Iași», serie nouă, secțiunea III, 28–29 (1982–1983), p. 105–108.
76. *Inscripțiile latine, izvor de cunoaștere a istoriei bizantine*, «Memoriile Secției de Științe Filologice, Literatură și Arte», seria IV, tomul 4 (1982–1983), p. 25–38.
77. *Terminologie militaire d'origine latine dans la langue roumaine*, în vol. *Scritti linguistici in onore di Giovan Battista Pellegrini*, Pisa, 1983, p. 1357–1362.
78. *Continuitatea culturii romane în împărăția bizantină*, «Byzantina», 12, Salonic, 1983, p. 209–224.
79. *La langue latine dans le sud-est de l'Europe*, în vol. *Aufstieg und Niedergang der römischen Welt. Geschichte und Kultur im Spiegel der neueren Forschung*, Berlin, 1983, p. 1106–1147.
80. *Romanitatea din sud-estul Europei*, «Memoriile Secției de Științe Filologice, Literatură și Arte», seria IV, tomul VI, 1984, p. 125–129.
81. Traduceri din strategistii antici Eneas Tacticianul, Sextus Iulius Frontinus, Onasandru, Flavius Arrianus, Flavius Vegetius Renatus, în *Pagini din gândirea militară universală*, vol. I–II, București, 1984–1985, p. 271–415, 51–107.
82. Teofilact Simocata, *Istorie bizantină*. Domnia împăratului Mauricius (582–602). Traducere, introducere și indice de H. Mihăescu, București, 1985, 210 p.
83. *L'analyse des mots d'origine étrangère, moyen de délimiter les courants de civilisation dans l'Empire byzantin*, «Byzantina», 13, Salonic, 1985, p. 695–707 (conferință ținută la Collège de France, în ianuarie 1984).
84. *Remarques sur la romanité du sud-est de l'Europe*, în vol. *Zbornik u čast Petru Skoku*, Zagreb, 1985, p. 325–330.
85. *Le Traité sur la Guérille de l'empereur Nicéphore Phocas*, ediție critică, introducere, traducere franceză în colaborare cu Gilbert Dagron, Paris, 1986, 358 p.
86. *Prestiti bizantini în albaneză*, în vol. *Studi albanologici, balcanici, bizantini e orientali in onore di Giuseppe Valentini*, Florența, 1986, p. 141–145.
87. *La romanité dans le sud-est de l'Europe*, București, 1993, 600 p., 7 hărți (lucrare definitivată și îngrijită de Gheorghe Ivănescu și Doru Mihăescu). Recenzii: C. Vătășescu «Revue des études sud-est européennes», XXXII (1994), nr. 3–4, p. 393–394; Ž. Muljačić, «Zeitschrift für romanische Philologie», vol. 113 (1997), nr. 3, p. 471–474.

O bibliografie completă a operei va fi inclusă în vol. H. Mihăescu, *Mélanges de philologie et d'histoire ancienne* care urmează să apară la Paris, sub îngrijirea prof. Gilbert Dagron de la Collège de France. Această bibliografie va cuprinde aproape 700 de titluri (cărți, studii, articole, recenzii, note bibliografice etc.).

DONAȚIA CONSTANTIN BÂRJOVEANU ÎN PATRIMONIUL MUZEULUI DE ARTĂ ROMAN

La 26 martie 1934, în urmă cu 77 de ani, se naștea în cetatea noastră mușatină Constantin Bârbjoveanu, viitorul pictor, grafician, caricaturist și ziarist, "pisălogul" care va intra în lumea valorilor spirituale românești.

Dintr-o familie modestă, după ce va urma cursurile primare și gimnaziale în orașul natal, va fi admis în anul 1952 la Școala de Arte Plastice din Iași, unde se va forma ca artist avându-i ca profesori pe Corneliu Baba și Dan Hatmanu. În perioada 1962-1965 își va completa studiile de artă la Școala Populară de Artă din Bacău, în orașul în care va și debuta într-o expoziție colectivă la Muzeul Regional în 1962, alături de Iulia Hălăucescu, Gheorghe Iliescu, Ion Burdujoc, Petru Petrescu, Ștefan Hotnog. Se va afirma ca un autodidact. Va lucra ca desenator la Uzina de Tevi Roman, apoi ca decorator vitrinier la OCL Roman. Din 1992 va fi cunoscut și ca ziarist prin rubrica "Cronica Pisălogului" din *Gazeta de Roman*.

"*Totuși am să încep desenul / și am să las deoparte gluma...*" cum spunea însuși artistul Constantin Bârbjoveanu. Creația sa artistică se întinde pe o paletă largă, începând de la grafică, trecând prin colaj, până la ulei, reprezentând peisaje, naturi statice, portrete, caricaturi, pictură murală religioasă și icoane. Pictează primul său tablou în ulei, numit *Balta de la cimitirul evreiesc*, în timp ce era elev la Școala Profesională pentru băieți între anii 1949-1951.

Balta de la Cimitirul evreiesc

După debutul său expozițional de la Bacău participă la mai multe concursuri naționale, deschide expoziții personale și participă cu lucrări la expoziții colective la Roman, Iași, Piatra-Neamț. Realizează lucrări pentru școlile și grădinițele din Roman și picturi religioase pentru biserici din Roman, Piatra-Neamț, Vaslui.

Donația Constantin Bârbjoveanu în colecțiile Muzeului de Artă Roman este destul de consistentă, a doua ca număr de lucrări și se compune din 78 de lucrări de grafică și pictură în ulei. Din acestea, 7 opere (1 în ulei și 6 grafică) au fost donate de autor în timpul vieții (în anii 1980, 1982, 1985, 1996, 1998), iar un număr de 71 de lucrări (2 în ulei și 69 de grafică) au fost donate în anul 2005 de soția artistului, Profira Bârbjoveanu. Din prima categorie avem o lucrare de dimensiuni relativ mari (680x790), ulei pe pânză, reprezentând o imagine din interiorul unei întreprinderi: *În atelier-I.M.R.* Este semnată și datată în anul 1981 și donată muzeului în anul 1982. Lucrarea, respectând spiritul epocii în care a fost concepută și mediul în care și-a desfășurat activitatea însuși autorul, ne dezvăluie un profund observator al realității, cu o deosebită capacitate de a surprinde situații, fapte, caractere și expresii psihologice, printr-o cromatică în care predomină tonurile reci sau combinația dintre acestea: griuri, albastru, verde atenuate de pete de culori calde: portocaliu sau maro. Centrul de interes vizual și coloristic îl reprezintă cei doi muncitori: un bărbat și o femeie expresiv redați.

Următoarele 2 lucrări sunt de dimensiuni mici: *La cramă-*

Mihaela CIOBANU
Muzeograf, Muzeul de Artă, Roman

ulei pe pânză, semnată și datată în 1976 și *Farmacia Bogza*, ulei pe P.F.L., semnată și datată în anul 1977. Ambele lucrări au intrat în colecție în anul 2005 și au un caracter documentar reprezentând imagini din Romanul de altădată. Ca tehnică de lucru și compoziție sunt asemănătoare, trădând o etapă specifică din activitatea creatoare a pictorului, când pasta era foarte consistentă și folosește ca instrument de lucru cuțitașul specific. Într-o abundență de tonuri reci și calde, în alternanță, cu o clară orientare a centrului de interes spre un predominant colorit în galben, surprinde cu spontaneitate și lirism farmecul unei atmosfere autentice românești: calmul străzilor și clădiri specifice epocii, surprinzând diverse stiluri arhitectonice care ne transpun într-un timp și spațiu profund evocator.

Cea de-a doua categorie de lucrări, grafica, cuprinde un număr de 75 de lucrări, dintre care 5 peisaje, un portret și 69 de caricaturi. Ca și în cazul picturilor, primele 5 lucrări de grafică au un caracter documentar, reprezentând sub titlul generic *Peisaj din Roman* imagini azi dispărute: *Strada Griviței*-desen tuș; *Vedere spre piață*-desen tuș, ambele donate în anul 1996; *Fosta clădire a Secției financiare* tempera, semnată și datată în anul 1975, intrată în colecția muzeului în anul 1980; *Fosta clădire Sanepid*-tempera, semnată și datată în anul 1976 și donată în 1996; *Clădiri vechi* tempera, donată în anul 1998. Fie că sunt realizate în tempera, fie în tuș cele 5 lucrări emană o siguranță în desen dublată de o tușă energică.

Peisaj românesc

Autoportret

Singura lucrare reprezentând un portret este de fapt *Autoportretul* artistului, semnată și datată în anul 1975. Este realizat în tempera pe carton fiind donată muzeului în anul 1985. Autorul se prezintă într-un moment de creație, așezat pe un scaun și ținând planșeta în brațe. Centrul de interes îl reprezintă ochii artistului pătrunși de o adâncă meditație și care privesc parcă dincolo de micul nostru univers. Fruntea înaltă și senină luminează întregul desen cu individualitatea artistului. Dincolo de calmul și liniștea pictorului aflat în plină creație, contrastele dintre culorile reci și calde ne transmit o intensă forță intelectuală și o dorință continuă de căutare, realizare și descoperire.

Cea mai mare parte a lucrărilor de grafică este reprezentată de caricaturi (69) realizate în aquarelă și având ca dimensiune standard 170x275. Lucrările se caracterizează printr-un autentic stil sarcastic specific „pisălogului” Bârjoveanu. Până și semnătura se înscrie în aceeași notă: un **C** și un **B** lipite și întoarse pe orizontală, putând fi comparate cu niște buze. După cum spunea însuși caricaturistul: „*chiar dacă veți constata că tai în carne vie, să nu punei la*

inimă, că eu vreau să se îndrepte unele lucruri și nu doresc răul păcătoșilor, printre care cel dintâi sunteu”.

Multe dintre personajele sale, inspirate din trecutul istoric, sunt cu trimiteri directe la moralitatea contemporanilor, cu mesaj direct, de

efect. Lucrările ne descoperă un artist cu o simțire și o viziune aparte, cu un stil profund expresiv în pătrunderea și redarea lumii în care a trăit. La momentul respectiv, fiecare dintre caricaturile sale însoțeau un text ce se publica în săptămânalul *Gazeta de Roman* sub semnătura *Pisălogul*, în tabloidul cu titlul *Cronica Pisălogului*. Acum își au un binemeritat loc în

patrimoniul Muzeului de Artă Roman.

Creația artistului Constantin Bârjoveanu se înscrie între

valorile plastice prin originalitatea redării expresive a realității, spontaneitatea cu care surprinde detalii fizice sau psihice, autenticitatea dată de desenul clar și expresiv. Capacitatea sa de a se descoperi și de a ne descoperi prin mănuierea penelului, într-un stil inconfundabil,

propriu, prin genuri și teme diverse, de la sacru la profan, prin mijloace tehnice diferite, printr-un firesc simț artistic și o poezie a luminii, a culorii îl definește pe Constantin Bârjoveanu ca pe un artist *Complet*. Un artist sensibil, profund, cu un har deosebit care ne-a oferit un univers unic.

MILENIUL TREI PE PORTATIV

prof. dr. Ovidiu TRIFAN
Școala de Artă, Roman, Neamț

Compozitorul și muzicologul Zeno Vancea compara procesul de evoluție a unui fenomen muzical cu formarea unui atol de corali prin asocierea a mii și mii de corali care cresc unii peste alții, neștiuți de nimeni, până când se ivește un vârful pe întinsul mării, dar, care este

contribuția fiecărui „coral” în parte, este mai puțin cunoscut. Așa a apărut, probabil, pe nesfârșitele orizonturi ale cunoașterii și un vârful numit Ciobanu și care, asemenea celui mioritic, păstrează o fascinantă lume sonoră dominată de simboluri existențiale și cosmice, el însuși transformându-se dintr-un *homo teluricus* într-un *homo cosmicus*. Însă, spre deosebire de ciobanul mioritic, cel actual, care și-a preschimbă numele în renume și ne onorează astăzi cu prezența sa în mijlocul nostru, nu este pândit de niciun iminent asasinat pus la cale de nicaiva poftitori de concepte filozofice.

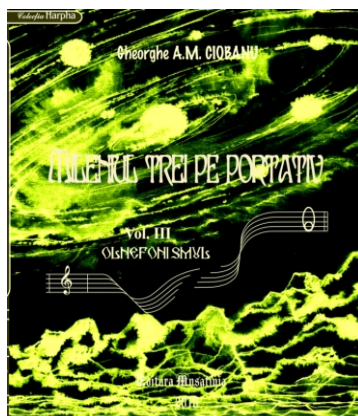
Amintindu-ne și de alte lucrări ale profesorului Ciobanu, remarcăm o obsesivă preferință pentru magica cifră trei: Miorița este percepută ca un mit triadic, pe guidonicul portativ s-a instalat mileniul trei, prezentul ópus este structurat pe trei paliere congruente, ale muzicii cu universul ființei, ce decurg conceptual unul dintr-altul și converg spre un posibil „măine” al domeniului componistic, deschis la avalanșa de înnoiri ale viitorului.

Încercând să ne familiarizăm cu fascinantul univers onti-, omni- și olnefonic pe care ni-l propune cu curaj distinsul nostru profesor, ne frapează de la început dezinvoltura cu care acesta pășește pe calea regală a cercetării sistematice, cu rigoarea omului de știință care sălășluiește, ca un *alter ego*, într-un suflet ultrasensibil de artist. De aceea, pare a fi firească întrebarea dilematică: cine este, de fapt, autorul? Un filozof al muzicii, sau un muzician filozof? Se pare că răspunsul este conținut într-o

memorabilă caracterizare sintetică făcută în urmă cu peste un deceniu de Iosif Sava: *Domnule Ciobanu, sunteți un miracol...* Care i-ar fi fost, oare, destinul acestui *miracol* dacă în urmă cu peste jumătate de secol ar fi urmat îndemnul pe care i l-a făcut Antonin Ciolan, una din *baghetele de cristal* ale scenei românești: *Eu te sfătuiesc, tinere Ciobanu, să te lași de orice și să te apuci, imediat, de compoziție muzicală.*

În *Ontifonismul*, primul volum din seria triadei *Mileniul trei pe portativ*, autorul după cum observă compozitorul și esteticianul Liviu Dăncănu *negociază consecințele în ordine gnozeologică ale ideii de cosmos vibratoriu, iar cititorul interesat de spectacolul speculației rafinate, sublimat, va datora, cu siguranță pietate unei reflecții transformată cu eleganță și acuitate în sistem*. Profesorul Ciobanu afirmă că *muzica ontică* poate reda intimitatea universală a existenței. *Ontifonismul*, ca sistem, se bazează pe un număr de 295 de combinații scalare, unitare și eterogene, care includ și cele două sensuri inverse și egale între ele, *expansiunea* și *retracțiunea* universului, precum și *elgoșiunea*, însemnând infinitul cotidian de lângă noi, *locul geometric ontic*.

Ca formă de organizare superioară a materiei muzicale la nivelul parametrului înălțime, aceste entități modale se pliază pe cele trei sensuri ale devenirii de tip ontic: ascendentă, descendentă și starea de echilibru. Ele ne amintesc de anticele moduri grecești, de scările octaviante medievale propuse prin secolul al XVI-lea în *Dodecachordon* de elvețianul Glareanus, iar prin rigoarea aritmetică, de *Cartea modurilor* lui Anatol Vieru sau de *Moduri și proporții* a lui Wilhelm G. Berger. După cum observă autorul, relativitatea

modală a *Ontifonismului* ține cont de structura noastră telurică, permițând simbioza tonalo-modalului cu *Ortofonismul* tonal. Pentru a-și susține teoria, profesorul Ciobanu uzează și de o terminologie adecvată conceptului propus: *modalație, preofonie, reofonie, arcofonie* etc.

Această viziune este continuată și în al doilea volum, *Omnifonismul*, considerat a fi tot triadic, dar nu ca mit, precum *Miorița*, ci ca sistem, triada posibilă propusă fiind: aici, departe, la infinit. Autorul ne atenționează că este vorba de o *redare integrală și singulară a posibilităților artei muzicale umane, ținând seama nu de structuralizări inedite, ci de distanțări firești aici, dincolo și înfinitul cuprinzându-se, astfel, în sfera creației umane sonore, un univers întreg*. Această viziune muzicală unitară, totală și singulară devine în concepția autorului o surprindere ontologico-muzicală și prelucrare umană a întregului și posibilului este. Tot în acest volum ne întâlnim și cu o inedită abordare a *muzicii sferelor*, concept pitagoreic, conform căruia planetele, în mișcarea lor pe sferele celeste, produc armonice, fapt confirmat de unii cercetători contemporani. Dimitre Cantemir vorbește despre așa-numita *muzică a mișcării cerești* în lucrarea *Sistema sau întocmirea religiei muhamedane*. Conceptul este întâlnit și în miturile și cosmogonia românească, iar la Eminescu apare, de exemplu, în versul: *N-aurim noaptea armonia din pleiade?* din poezia *Memento mori* rezultând din înstrunarea harpei de către Orfeu, zeul trac sau în *Glossa*, în versurile: *Numai muzica din sfere/ Izvorând de sus te chiamă*.

În volumul al treilea, *Olnefonismul*, profesorul Ciobanu continuă această problematică, îndemnându-ne: *Stați pe planetă și-ascultați, nu acea „Muzică a Sferelor”, ci muzica de ele inspirată, prin creatorii de frumos, de pe frumoasa noastră*

Terra. Îndemnul este înscris într-o întreagă serie de acest fel, amintindu-ne prin modalitatea de concepere de binecunoscutele *Sfaturi ale lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie*. După cum mărturisește încă de la început autorul, în acest volum ne propune o „*aventură spirituală*” inedită, și anume să creioneze sub formă de presupuneri, *modalitățile „meta-universalice”, „polivalente”, „inedite”, de a ne imagina, umnic, acest „meta” și să conturăm teme creatoare „adequate” acestui „necunoscut” absolut și diferit, de unde, apoi, să se genereze creații telurice de artă*. Formula demiurgică de *Olnefonism*, se raportează la viziunea *meta-existențelor* cosmice, cu ipoteticele lor esențe, legile și perspectivele lor finale, toate în corelație cu fiecare model al misterioasei existențe a fenomenului biologic. Acesta este și motivul pentru ca artele de tip meta-teluric să se asocieze și cu astronomia descriptivă. La finalul volumului, în capitolul *Soniar*, profesorul Ciobanu alătură o succintă, „*Antologie” pentaedrică*, urmată de o „*Suită Tuttiformică*” recapitulativă, propunându-ne ca prin toate cele cinci, să trăim profunzimea *Gânditorului de la Hamangia*.

Prin deceniul șapte al secolului trecut, cineastul francez Claude Lelouche, îngrijorat de perspectivele evoluției umanității, exclama tulburător: *Oprți planeta, vreau să cobor...* Aceste cuvinte alese ca motto al volumului, sunt parafrazate de autor care, la rândul său, lansează într-o propoziție imperativă o dorință: *Oprți planeta, vrem...și alte lumi...* Drept pentru care, la final, ca un virtual comandant de navă cu suflet de artist, anunță: *Toate...Artele sus!* Iar noi, contopindu-ne idealurile ca într-o veritabilă *Horă de la Frumușica* ne putem întreba retoric: și de ce n-am face-o? Ne trebuie doar o altă triadă: dorință, pricepere și curaj.

Hora, arc peste timp și spațiu Prof. dr. Ovidiu TRIFAN

Hai să dăm mână cu mână/ Cei cu inima română/ Să-nvârtim hora frăției/ Pe pământul României, sunt binecunoscutele versuri ale *Horei Unirii* pentru care Alexandru Flechtemacher a compus celebra melodie cu același nume. Ca și în cazul multor românești inspirate din lirica eminesciană, majoritatea publicului leagă atât poezia, cât și muzica de numele lui Alecsandri. Faptul că *bardul de la Mircești* a apelat la cuvântul *horă* în titlul poeziei și că adresează românilor îndemnul: *să-nvârtim hora frăției*, ne atrage atenția că hora, ca fiind cel mai popular dans românesc, are o semnificație aparte pentru neamul nostru, ca purtătoare ale unor valențe culturale aparținând spiritualității românești. Pornind de la această idee, vom încerca să realizăm o conexiune între *Hora Unirii*, ca expresie artistică a unității noastre naționale și rolul îndeplinit de acest joc străvechi în viața culturală și spirituală românească.

În 1942, preotul Constantin Matasă, personalitate marcantă a arheologiei românești, fondatorul Muzeului de Istorie din Piatra Neamț - a descoperit pe locul numit „Cetățuia” din satul Bodeștii de Jos, Frumușica, județul Neamț, una din capodoperele culturii *Cucuteni*, ultima mare cultură cu ceramică pictată din Europa, anterioară celei sumeriene sau egiptene. Este vorba de binecunoscuta *Horă de la Frumușica* așa cum inspirat a numit-o arheologul nemțean, operă de artă bidimensională, reprezentând un suport antropomorf compus din șase statuete feminine văzute din spate, înălțate, parcă, într-o horă. Meșterul popular de acum patru milenii nu a modelat conturul capului, mâinilor și picioarelor, dar decupările ovale practicate în vas pe două registre, imprimă pe ansamblu euritmie, datorită frapantei impresii de rotire într-o stare de exaltare rituală. Descoperirea de la Bodești-Frumușica dovedește faptul că hora, ca dans, a apărut pe teritoriul Daciei în urmă cu mai mult de șase milenii. Izvoarele arheologice afirmă că în societățile matriarhale se practica, pe lângă cultul zeiței-mamă și cultul solar, iar hora, ca reprezentare circulară vie, ar putea fi elementul de legătură dintre ele, ca expresie a unui ritual

solar de fertilitate. Cercetătorii consideră că dansul în sine este o formă de existență a societăților primitive, poate chiar expresia prelingvistică a sufletului arhaic care, prin mișcările ritmice ale corpului, își exteriorizează trăiri și impulsuri esențiale. Manifestările acestea au constituit nucleul arhetipal care a generat valori spirituale aparținând unei mentalități arhaice. Această mentalitate a constituit cadrul germinativ al spiritualității românești, ale cărei origini trebuie căutate în miturile și formele religioase populare care au circulat, au poposit ori chiar s-au născut pe aceste meleaguri. Cultura populară românească, prin forma și funcția ei specifică, oferă posibilitatea de a observa geneza și evoluția valorilor spirituale, locul și rolul lor în universul existențial colectiv.

Circularitatea horei ne amintește de faptul că cercul, ca formulă cosmică, este un univers închis, că și în arte există forme circulare sau că masa vibrațiilor sunetului are aceeași formă. Din acest punct de vedere, hora ar simboliza, așa cum este prefigurată de *Hora de la Frumușica*, o unire a formelor. În societatea arhaică a tracilor, semnificația inițială a dansurilor circulare este legată de ritualul de celebrare a reînvierii unui zeu, după moartea sa, iar aceasta ne amintește de Zalmoxes și Orfeu, ambii fiind traci și aflându-se la baza mitului morții și al resurecției, element fundamental al ritualurilor inițiatice care au circulat în spațiul cultural carpato-danubiano-pontic.

În secolul al V-lea a. Chr., Xenophon, în lucrarea *Anabasis* (VI, 1, 5), vorbește despre un dans pantomimic numit *Carpaia* aparținând, probabil, tribului nord-tracic al carpilor practicat în cerc de dansatori înarmați, unul din ei mimând moartea apoi învierea. Athenaios, citându-l pe istoricul și oratorul grec Theopompus din Chios (sec. IV a. Chr.), atribuie tracilor dansul ostășesc numit *kolavrismos*²

Cercetătorii nu confirmă că acest etimon stă la baza celorlalte cuvinte derivate din alte limbi. Temenul cel mai apropiat de *kolavrismos* este *kolo*, păstrat de popoarele slave (polonezi,

Iugoslavi, ucraineni); la bulgari este *horo*, iar la greci *choros*, însemnând *grup*, din care derivă *chorea*, cu sensul de mișcare. Iată, deci, că dansurile de tipul horei au o largă arie de răspândire, din Balcani până la Marea Baltică, iar spre Răsărit până dincolo de Nistru.

În spiritualitatea românească, hora este dansul reprezentativ prin excelență și întruchiează expresia spontaneității creatoare a culturii noastre. Ea este o adevărată realitate culturală sau, cum o numește Romulus Vulcănescu, un *fenomen horal*.³ Astfel, această *realitate horală* răspunde și unei realități metafizice și este, ca și doina, o expresie a sufletului românesc iar prin aceasta, a unui segment din cultura europeană. Sub aspect psihosomatic, hora face parte integrantă din firea românului, care, în fața spectacolului pe care i-l oferă, simte o adevărată chemare biologică, o exaltare a spiritului. În popor, interdicția de a participa la horă sau lipsa acestui joc, era văzută ca un blestem: *De n-ar fi horele-n lume/ Ai vedea fete nebune/ Și neveste duse-n lume*. Hora poate fi văzută și ca o formă de asanare morală, întrucât cei care încălcau normele morale ale colectivității, nu aveau acces la horă. Din întreg repertoriul popular, hora este cea care a pătruns și în biserică, cu toate că a existat interdicția de practica *hore și jocuri diavolești*, iar horitorii și lăutarii erau considerați *chipuri ale diavolului* (la fel au fost anatemitizați cândva colindătorii și colindele). Imaginea horei este prezentă atât în frescele românești, cât și în cele balcanice. Acest fapt atestă [...] *o conștiință reutilizare a fenomenului [...] în favoarea gestului de adorație*.⁴ În folclorul literar, hora este subiectul a numeroase proverbe, zicături, ghicitori sau strigături.

Ca gen coregrafic-muzical, hora este reprezentată printr-o multitudine de dansuri, unele desemnând mișcarea, altele direcția evoluției coregrafiei sau stilul și originea. Ea are o mare vitalitate în zonele extracarpatice, mai puțin în sudul Transilvaniei.⁵ În formele ei variate de manifestare putem întui simbolismul primar, ezoteric, al horei valahe. Semnificațiile ei arhaice se evidențiază în cea adevărată contopire harică a jucătorilor cu divinitatea tutelară prezentă, parcă, în centrul cercului. Bătăile ritmice cu piciorul în pământ pot simboliza contactul teluric cu suportul material oferit de zeița-mamă, iar strigăturile și chiuirurile amintesc de acele incantații magice către zei. În mentalitatea arhaică, această stare similară celei de magie euritmă, echivala cu o contopire totală a membrilor colectivității cu divinitatea ancestrală din centrul horei, Zalmoxes, zeu al morții și al învierii, un tulburător punct de intersecție cu creștinismul. Elemente relictuale ale horei ezoterice s-au transmis până astăzi prin dansul călușului. Despre credința poporului în puterile magice și taumaturgice ale călușarilor ne vorbește Dimitrie Cantemir în *Descriptio Moldaviae*, unde prezintă cu rigoarea omului de știință desfășurarea acestui dans ezoteric. Pe lângă descrierea amănunțită a ritualului, autorul menționează și reușita practicilor gestuale de vindecare ale călușarilor.⁶ Hora devine, astfel, o adevărată modalitate de înălțare spirituală colectivă. În afară de caracterul ezoteric, hora are și o formă de manifestare lumească, laică, mediu propice de manifestare a creativității țaranului român. Dar și în acest caz, participarea la horă implică o anumită trupească și sufletească, mai ales cu prilejul marilor sărbători religioase, Crăciun sau Paște. Ieșirea la horă presupunea, de asemenea, și o curățenie trupească, motiv pentru care horitorii ieșeau la joc în haine curate sau noi, iar curățenia sufletească era confirmată prin euharistie.

Observăm că toate semnificațiile mai vechi sau mai noi ale horei, converg spre un singur simbol, acela al contopirii unor elemente diverse într-o unitate organică de idei și trăiri. Referindu-se la semnificația horei ca joc popular, Alecsandri scria că aceasta este [...] *simbolul unirei, a dărei de mână, într-o singură familie*.⁷ Este și motivul pentru care poetul a ales hora pentru o sinteză metaforică a unui moment crucial din istoria noastră postpașoptistă. Chiar dacă țaranul român nu avea habar de nobilele idealuri ale Revoluției Franceze, care pentru el se rezumau la a avea pământ, chiar dacă s-a dovedit că până la urmă Moș Ion Roată a avut dreptate când a înțeles că *a da mână cu mână* însemna că tot „talpa țării” și nu „vlădica” va duce greul, statul național român trebuia să se constituie, ca să nu dispărem din istorie.

Este cunoscut faptul că în pregătirea și desfășurarea evenimentelor marcante ale istoriei unui popor, un rol deosebit de important îl are muzica. În scopul amplificării rezonanței în conștiința poporului, în a doua jumătate a secolului al XIX-lea se cristalizează tendința stilistică în cadrul căreia melodiile care vehiculau sensuri poetice naționale să provină dintr-o sursă echivalentă, de origine

populară. Este cazul binecunoscutei *Hora unirii*, structurată pe un cântec popular sau de circulație populară și devenită o adevărată *Marsilieă a românilor*.⁸

George Breazu afirmă că pregătirea și înfăptuirea Unirii este reflectată în muzică mai mult decât oricare alt eveniment istoric românesc. Îndemnul la unire este conținut în versurile scrise la 1830 de Iancu Văcărescu. Au urmat poeziile lui Alecsandri *Către Români*, publicată în 1848 și *Hora Ardealului*, pe versurile căreia Gheorghe Ucenescu adăugându-i refrenul *Măi române, măi* - a compus un „cântec de școală”, transcris în notație psaltică. Alecsandri, amplificând versurile din *Hora Ardealului*, a publicat în 1856 *Hora Unirii*, tipărită în ziarul lui Kogălniceanu, *Steaua Dunării*. În același an, a apărut la Iași *Hora Unirii*, muzica de Alexandru Flechtenmacher, pe versurile lui Alecsandri. Versurile au circulat pe mai multe variante melodice, una din ele, cu titlul *Unirea*, fiind tipărită într-o colecție de cântece populare a lui Dimitrie Vulpian, care afirmă că a cules-o din Roman, de la tatăl său, și o datează 1859, dând de înțeles că acesta o știa din anul Unirii.⁹ Melodia notată de Vulpian la Roman s-a răspândit până în Bucovina, dovadă fiind o variantă a ei, cu modificări ale versurilor și melodiei, culeasă de Alexandru Voevodă.¹⁰

Variantă actuală a *Horei Unirii*, atribuită lui Flechtenmacher, este mult mai accesibilă. Istoria îl desemnează pe acest compozitor român de origine germană ca fiind autorul muzicii, însă unii cercetători îi contestă paternitatea. Oricum, este cert că *Hora Unirii* a luat naștere în anii premergători realizării imperativului de unitate națională. O precizare categorică referitoare la autorul melodiei este evasiimposibilă, întrucât manuscrisele edificatoare ale lui Flechtenmacher au ars în incendiul care i-a distrus casa de la Câmpulung-Muscel. Melodia are caracterul celor aparținând folclorului orășenesc din a doua jumătate a secolului al XIX-lea. Se știe că el a mai compus încă una pe versurile lui Alecsandri. Melodia cunoscută făcea parte în 1856 din repertoriul unor actori ai teatrului din Iași, unde Flechtenmacher fusese șef de orchestră. Astfel, compozitorului i s-a putut atribui melodia de circulație prin prelucrare. Octavian Lazăr Cosma propune o soluție de compromis: *Hora Unirii* ar putea fi [...] *o melodie lăutărească având sau nu un premodel străin, aranjată de Alexandru Flechtenmacher*. Lăsând deoparte controversele de ordin muzicologic, este relevant faptul că [...] *pentru prima oară în istoria culturii noastre, un gen de producție muzicală populară, hora, prin ideea solidarității și unității pe care o întruchiează [...], a folosit într-un așa înalt scop politic-social-național ca Unirea*.¹²

De *Hora de la Frumușica* ne despart șase milenii. Semnificația ei a rămas aceeași, de contopire, de uniune, și, chiar dacă atunci această contopire însemna unisonul glasurilor care invocau divinitatea iar în timpul lui Alecsandri însemna unitate națională, ne referim tot la o *unire-n cuget și simțiri*. Cu ajutorul acestui simbol, care este hora, putem trasa acel imaginar, dar în același timp atât de real arc peste timp și spațiu, unind și semnificațiile celor două locuri geometrice moldave: satul nemțean și târgul ieșean. Astfel, raportată la întreaga existență a poporului român, hora s-a dovedit a fi factorul cel mai important de definire culturală a existenței noastre.

Note:

¹cf. Victor Kernbach, *Dicționar de mitologie generală* (București: Editura Științifică și Enciclopedică, 1989), s.v. „dans”.

²Ghizela Sulișteanu, „Premize privind originea tracă a unor elemente din folclorul muzical românesc”, *Revista Noi traci*, Buletin Circular Tracologic al Centrului de Studii Istorice de la Veneția, An III, nr. 31, 1977, p. 3.

³Romulus Vulcănescu, *FENOMENUL HORAL*, (-, Editura Arhetip, 1995).

⁴*Dicționar de termeni muzicali* (București: Editura Științifică și Enciclopedică, 1984), s.v. „horă”.

⁵cf. *Idem*, ibidem.

⁶cf. Dimitrie Cantemir, *DESCRIPTIO MOLDAVIAE* (București: Editura Minerva, 1981), p. 212.

⁷Vasile Alecsandri, *POEZII POPULARE ALE ROMÂNILOR*, București, Tip. lucrătorilor asociați, MDCCCLXVI, p. 323; apud: George Breazu: *PAGINI DIN ISTORIA MUZICII ROMÂNEȘTI* (București: Editura Muzicală, 1966), I, p. 191.

⁸Octavian Lazăr Cosma, *HRONICUL MUZICII ROMÂNEȘTI* (București: Editura Muzicală, 1975), III, p. 320.

⁹Dimitrie Vulpian, *MUSICA POPULARĂ, BALADE, COLINDE, DOINE, IDILE*, voce și piano, edițiunea culegătorului (București: 1885), p. 141, nr. 354, apud: George Breazu, op. cit., p. 211.

¹⁰George Breazu, op. cit., p. 212.

¹¹Octavian Lazăr Cosma, op. cit., p. 320.

¹²George Breazu, op. cit., p. 190.

LA JUBILEU

Constantin TOMȘA
critic literar, Piatra Neamț

Acum când **Emilia Țuțuianu-Dospinescu** pășește pragul unei vârste rotunde de 10 lustri, la **Jubileu**, se cuvine să ne alăturăm celor care o admiră, o prețuiesc și o felicită pentru munca pe care o desfășoară cu pricepere, cu profesionalism, cu dăruire și devotament, cu un entuziasm din ce în ce tot mai greu de găsit în lumea noastră de azi, mai ales, în domeniul cultural, în general, și al cărții, în mod special.

Biblioteca, editoarea și, nu în ultimul rând, poeta, publicista, scriitoarea de azi, **Emilia Țuțuianu-Dospinescu**, născută la Râșca, Suceava, în familia ofițerului Toader Țuțuianu (n.Orțești, Neamț) și a Eugeniei (n. Mureș), mezina dintre cei 5 copii rămași în viață, a copilarit „sub oblăduirea dragostei și respectului deosebit al bunicilor” materni, Ioana și Ioan Mureș.

Se numără printre absolvenții Liceului „Roman Vodă” din Roman, care a obținut, la absolvirea Facultății Relații Publice, a Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, specializarea socio-psihopedagogie, diploma de licență cu nota 10.

De trei ani, lucrează la Biblioteca Municipală Roman.

Încă din liceu, a cochetat cu poezia, fiind atrasă în egală măsură și de filozofie. A debutat cu volumul de versuri *Flori de măr* (Princeps Edit, Iași 2002), sub îndrumarea poetului Daniel Corbu, la îndemnul căruia a

Cecilia Bănică-Pal; Nimbul crizantemei, de **Ion Cârnu**; **Miorița, mit triadic**, de Gheorghe A. M. Ciobanu), la muzică (**Mileniul Trei pe portativ**: Vol. I-III, de **Gheorghe A. M. Ciobanu**) și albume de pictură (**Constantin Bârbjoveanu**), monografii (**Monografia Bibliotecii „George-Radu Melidon”**, de **Dana Vega** și **Maria Vartolaș**, **Muzeul de Artă Roman**, de **Minodora Ursachi**; **Cronica Romanului și a Episcopiei de Roman**, **Mechisedec Ștefănescu**; **Melchisedec, Lumina Ortodoxiei românești, Autocefalie și Patriarhie**, ambele de **Tudor Ghiddeanu**), antologii (**O antologie a literaturii nemțene**, de **Laurian Ante**; **Zboruri întrerupte**, de **Emil Bucureșteanu** și **Emilia Țuțuianu**) și multe altele.

Este semnatara a zeci de articole în presa locală și din țară: *Asachi*, *Revista Roman Mușat*, *Papirus Media*, *Ziarul de Roman*, *Evenimentul* ș. a.

În anul 2009, a fondat *Societatea Culturală „George-Radu Melidon”*, cu sediul la Biblioteca Municipală Roman. A realizat revista *Melidonium*, semnând și o serie de articole. A conceput și realizat revista *Constelații*, a Spitalului de Psihiatrie „Sfântul Nicolae”, Roman.

înființat, la Roman, Editura *Mușatinia*. Tot versuri conține și placheta *În amurg* (Țimpul, 2004).

În editura pe care o păstrează împreună cu soțul său, ing. Dorin Dospineascu, a îngrijit și prefătat peste 80 de cărți, distribuite tematic într-o paletă largă, de la filosofie (**Constantin Noica în context european**, de **Carmen-Emanuela Biru**), la literatură și teorie literară (**Primii flori**, de **Gheorghe A. M. Ciobanu**; **Neliniști firești**, de

Pentru întregul său zbulucim în a contribui la îmbogățirea culturii locale, și nu numai, activitatea i-a

fost răsplătită cu Premiul Culturii, acordat în cadrul manifestării *Sărbătorea Culturii Romașcane* (2007); *Medalia de bronz*, acordată de Episcopia Romanului (2008); *Medalia de argint*, acordată de Arhiepiscopia Romanului și Bacăului (2009), dar și de prețuirea și stima colegilor, a concetățenilor din urbea mușatină

În încheiere, la ceas aniversar, la **Jubileu**, subscriu, cu modestia cuvenită, la aprecierile făcute, cu ani în urmă, de distinsul profesor, regretatul Ion Rotaru, în a sa istorie a literaturii: *Apreciez mult de tot delicateța, inefabilul și suavul lirism, nu neapărat în descendența Dumitru Anghel ori Șt. O. Iosif, ci într-un chip cu totul original, absolut personal. [...] Îi profetizez o mare, strălucită carieră de prozatoare... . Lirică.*"

LAMUȚIANI, DISTINSĂ COLEGĂ!

DESPRE FRUMUȘETEȚA OAMENILOR ȘI FAPTELE LOR PUNTE ÎNTRE DORURI EMILIA ȚUȚUIANU - 50

Marin TOMA
scriitor, Călărași

Zilele treceau precum clipele, mai ales după ce, în luna decembrie a anului 2010, făcusem cunoscut pe diferite canale media, desfășurarea Concursului Național de Poezie, Proză, Teatru, Reportaj literar, Epigramă, Pictură, Fotografie artistică, Ediția I, Botoșani, 2011. Zilnic, nu conteneau să-mi parvină mesaje, prin care mi se anunțau din diferite colțuri ale țării, chiar și din afara granițelor, nume și creațiile zămisliților de opere literare și de artă precum cerea tema regulamentului, cadru al concursului: *Universul satului românesc*.

Fiecare nume și material sosit pe adresa revistei, "Dor de Dor", mă bucura și în același timp mă obliga, să fiu tot atât de atent, să-l înregistrez, pentru a-l

trimite de-acum, juriului compus din oameni cu variate și vaste activități în cultura românească, scriitori, poeți, artiști de teatru, pictori, din mari centre culturale ale țării; București, Cluj, Brașov, Iași.

Printre sutele de nume ale acestor împătimiți, într-una din zile, a apărut și cel al doamnei **Emilia Țuțuianu**, care, spre bucuria mea, a fost nominalizat câștigător la proba **Reportaj literar**. Imediat, i-am transmis vestea și invitația de a-mi răspunde în limita timpului și a posibilităților, de a ne întâlni și cunoaște, acasă la Luceafărul poeziei neamului românesc. Sosise momentul să mă pregătesc de lungă călătorie de la Dor Mărunt la Botoșani și de aici peste două zile să mă întâlnesc față în față cu oameni pe care niciodată în viață, nu aș fi reușit să-i întâlnesc, dacă nu aș fi reluat această preocupare de a organiza

a s e m e n e a concursuri, alături de doamna Doina Săbădeanu, și cu acordul dat fără z ă b a v ă de Consiliul Județean Botoșani (D-na Vicepreședintă - Cătălina Camelia Lupașcu și Dl. Jijie Miluț, directorul „Memorialului Mihai Eminescu, din Ipotești).

În mintea mea, nopțile, dar și zilele rămase, îmi puneau multe probleme de deplasare. Eu, cel rămas fără ambele picioare din cauza unor mari suferințe, trebuia să învăț să merg pentru a doua oară. Trebuia, nu puteam rata ocazia întâlnirii cu adevărații prieteni, nu puteam rata pășirea pentru prima dată în curtea celui care fiecaruia dintre generația noastră, dar și a multora apuse, ne-a fascinat copilăria, adolescența, tinerețea și continuă să ne fascineze. Trebuia să mă întâlnesc cu *Mihai I, Voievodul poeziei Românești, Eminescul..* Și am reușit!

Aici, am avut ocazia să-mi revăd vechi prieteni, dar să-mi cunosc și să leg noi prietenii.

De undeva, din sală, mă fixa prin lentilele ochelarilor o doamnă. Nu știam cine este, dar când am pronunțat numele Domniei sale, s-a ridicat și a pășit spre mine, încet, calmă, cu figură blândă și voce caldă.

După epuizarea tuturor punctelor din programul rezervat de organizatori, la discuțiile libere din incinta Memorialului, aveam să cunosc mai bine pe **Emilia Țuțuianu**, și să constat câtă dragoste, câtă iubire, încapă în sufletul său generos și cât de catifelate-i sunt cuvintele alinătoare, vindecătoare, generatoare de energii pozitive, pe care le transmite celor din jur. Emilia Țuțuianu este nu numai o ființă comunicativă și nici nu are cum să fie altfel, din moment ce este de formație psiholog, ci și un editor de succes, o poetă a sensibilității și de asemeni o eseistă, iar ca om, un spirit altruist, cu credință în Dumnezeu, gata oricând să ajute semenii, să se implice total în țelurile-i nobile, fie că e vorba de cărțile pe care le iubește ca pe proprii copii, sau în încercarea de a convinge pe cei cu care intră în contact de perenitatea **Adevărului, Binelui, Frumosului**, în acțiunile constructive pentru comunitate.

A gândit și creat această Editură Mușatinia în orașul Roman, simțind marea nevoie a acestui centru cultural al Moldovei de a avea un asemenea lăcaș făuritor de cultură. Astăzi multe din cărțile de referință ale Romanului au fost editate de Editura Mușatinia, prin dăruirea și munca plină de seriozitate a doamnei Emilia Țuțuianu.

Numele **Emilia Țuțuianu** este demn de intrarea nu numai în istoria culturală a orașului Roman, ci și în însăși cultura națională română, cel mai elocvent exemplu fiind al regretatului reputat critic literar Ion Rotaru, care în paginile „Istoriei literaturii române de la origini până în prezent” scrie despre poetă: „... e o..neoeminesciană, sau mai bine am zice, pioniera unui nou dulce stil clasic

retro și totodată..romantic, aproape unic în câmpul liric de azi”. Pagina 916 a sus-numitei exegeze prezintă fotografia poetei alături de nume consacrate ale scrisului românesc: DANIEL CORBU, ADRIAN ALUI GHEORGHE, LUCIAN STROCHI, VASILE SAVA, AUREL DUMITRAȘCU. Medaliile de bronz și argint pe care editoarea Emilia Țuțuianu le-a primit în cadrul “Zilelor Melchisedec Ștefănescu” din anii 2008, 2009 pentru editarea unor cărți fundamentale ale episcopului de Roman de secol al XIX-lea Melchisedec Ștefănescu, din partea Arhiepiscopiei Romanului și Bacăului prin persoana PS Ioachim Băcăuanul, Episcop-vicar, arată aprecierea de care se bucură editura patronată de un OM aplecat cu gânduri sincere spre progresul spiritual al comunității.

Nume sonore din cultură, din Roman, dar și din București, ori Iași sau Piatra Neamț, precum: criticul literar ION ROTARU, poetul DANIEL CORBU, Prof.univ.dr.TUDOR GHIDEANU, profesorul GHEORGHE A.M CIOBANU, criticul CONSTANTIN TOMȘA, își exprimă elogiile la vasta activitate editorială și calitatea scrisului Emiliei Țuțuianu, alături de care subscriem și noi.

La Ipotești am făcut cunoștință și cu revista *Melidonium*, revistă realizată și fondată de poeta Emilia Țuțuianu. Această publicație este o adevărată panoplie a culturii românești ce adună în paginile ei gânduri, sentimente, memorii, sinteze a cuvântului, care dovedesc munca acestui minunat *Om* de cultură.

Astfel, între revista *Dor de Dor*, de la Botoșani și revista *Melidonium*, de la Roman s-a legat o frumoasă și rodnică colaborare culturală.

Îi urăm din toată inima la împlinirea celor cinci decenii de viață,

LAMUȚI, MUȚIANI!

Pe tărâm literar, tu, să ne dezmoștești sufletele cu minunatele tale opere !

Pășesc, privind tot înainte,
Prin frunzele ce cad foșnind-
Crâmpei de vise ostenite,
Tresar sub pasu-mi obosit

Zadarnic ochii mei mai cată,
Prin vechiul Aladin ocheon
O rază limpede, curată,
Pe care-o vreau...dar n-o mai am!

Stingher tu treci pe lângă mine,
Și ierni aduci și vânturi reci...
Oh !...te cunosc atât de bine,
Destin al meu, la cine pleci?

LABIRINTUL

La început, în ființa-mi de lut
s-a pitit tainic iubirea...
Și-n rădăcinile adânci ale ei,
viața a luat forma aripilor albe

Timpul, fără a-și schimba măsura,
Ghemul Ariadnei l-a desfăcut,
încet, de la sine...
Și, din Cunoaștere, a izvorât
lumina înțelepciunii,
Din Adevăr s-a zămislit
lumina dragostei,
Contopindu-se cu materia
Și atunci a izbucnit
flacăra sufletului

Ca Persefona am străbătut labirintul,
și am simțit în ceafă, răsuflarea-i rece
Și cu fiecare pas cutezat, se deschidea
adânc, rana de sub pleoape..

De secera lunii am atârnat,
ispita „capitularii lașe”...
Și-n inima mică, ca un fruct,
am adunat izvoare de cristale
Ce au săpat adânc, în suflet,
Cetatea Luminii!

CHEMAREA MĂRULUI

Creanga îmi este prea
încărcată de flori.
Vreau să le dăruiesc,
să simt flori.
Să-mi salte trupu-mi prea lemnos,
în fața visului frumos
Acelor ce cuprinși de dor,
cu șoapte dulci își spun ce vor...
Să se-mplinească-n viața lor.

Și-atunci îi chem:
„*Veniți cu toți la umbra mea
Parfum de măr și flori de nea,
Sfinți-va gândul, dragostea,
Și taina ce se-ascunde-n ea!*”

De mică, am visat să merg pe valul apei înspumat,
S-adun în ochi mișcarea lui și reflectarea cerului,
Să simt răcoare-i la picioare,
Să simt că-ntregul corp mă doare.

Și într-o zi...

Priveam la droaia de copii care cântau voios, săreau
Și pietricele zvârlite departe, pe mal adunau

Erau zeci, sute și mii
și albe și negre, maro, cenușii,
Dreptunghiuri, triunghiuri, pătrate și sfere
Venind de departe, vorbind de alte ere.

M-am aplecat și-am strâns și eu...
Le-am așezat chiar la uscat,
Le-am ridicat și m-am jucat
Zvârlind în sus pe rând, mereu,
Una, două, trei, patru...dar au picat
Din nou în praf. S-au murdărit!
Și-atunci iarăși am pornit
Pe prundul aspru să găsesc
Doar pietre albe, negre, maro și cenușii...

Trecut-au anii... Te-ntâlnii pe malul apei argintii
Eram ca doi îndrăgostiți, ce-nlănțuiți
Mergeam încet, călcând ușor,
Nisipul ridicând în zbor,
Dar, deodată am simțit intrând în tălpi
prundișul galben-cenușiu,
Și am strigat, ca și atunci când pietricelele azvârleam
În apa în care mă scăldam;
Înnebunită am țipat: Sunteți aici? Nu m-ați uitat?

Le-am strâns apoi pe toate-n mâini
albe și negre, maro și cenușii,
Dreptunghiuri, triunghiuri, pătrate și sfere,
Venind de departe, vorbind de alte ere.

Strângeam, strângeam și trupul mi-l simțeam
Plin de flori și de durere...
Dar nu țipam; ci iar strângeam,
Mai tare, tot mai tare vream...

Și sângele simțeam că-mi fierbe,
Ceream ceva și nu știam
Că-n mâini s-a plămădit durere și plăcere,
Și pietrele-mi intrau în piele iar
sângele curgea șuvoi...
Iar mâinile lipsite de viață și moi
se desfăcură încet, pe rând,
Ca și o vorbă dintr-un gând.
Pe degete, sângele-mi făcuse inele
iar ele, sfintele pietricele,
Dreptunghiuri, triunghiuri, pătrate și sfere
Venind de departe, vorbind de alte ere,
Nu mai erau: albe, negre, maro, cenușii
Ci roșu aprins, cu pete aurii
Și-n mâini parcă aveam zeci, sute, făclii.

Pioasă, genunchii i-am pus pe pământ
Și ochii și fața și gura-mi rosteau în cuvânt
„*Ce-amarnică-i truda!*...”

Dar, iar am plecat pe malul apei înspumat
Pietricele s-adun: albe și negre, maro, cenușii
Să le dau strălucirea, să le fac roșii-aurii...

Emilia Tuțuianu - Ceasul nostalgic al amintirilor

Prin bunăvoința și generozitatea scriitoarei **Emilia Tuțuianu** primesc de curând trei cărți: **În amurg** (Editura „Timpul”, Iași, 2004), cel de-al doilea volum de poezii apărut sub semnătura sa, **O antologie a literaturii nemțene** (Editura „Mușatinia”, Roman, 2006), operă a scriitorului Laurian Ante și **Mileniul trei pe portativ** (vol. „Omnifonismul”), aparținând scriitorului Gheorghe A. M. Ciobanu.

Volumul de poezie și proză **În amurg** are girul celor două nume consacrate: al artistului plastic **Iosif Haidu**, care îi realizează grafica și al lectorului cărții, poetul **Marius Chelaru**.

Trebuie amintit de la bun început dedicația de suflet pe care o face autoarea *„Dedic această carte bunicilor mei: Ioana și Ion Mureș, cei care mi-au transformat copilăria într-un vis etern”*.

Prefața cărții, succintă, pertinentă și persuasivă, intitulată inspirat *Labirint întru lumină* este semnată de criticul literar **Tudor Ghiddeanu**.

Amurg, ceasul melancoliei și al nostalgiei, înseamnă nu numai „crepusculul de miere” al existenței, nu numai „lungul drum al zilei către noapte”, ci și „lungul drum al nopții către ziua”, farmecul și dulceața zilei care apune spre a avea mai multă strălucire în zori, „E drept când soarele apune/ El și răsare undeva” (Mihai Eminescu).

Recent premiată la Concursul național de poezie, proză și teatru în cadrul Festivalului Național **Dor de dor** (15 iunie 2011, Ipotești), poeta și prozatoarea **Emilia Tuțuianu** ne propune un itinerar lirico-epic, spațio-temporal, de la raiul copilăriei și anotimpurile existențiale spre un liniștit amurg, poeta sărbătorind ieșirea din întunericul labirintului, urmând firul Eutherpei, al lui Erato sau al Calliopei spre lumina primordială.

Poeziile sale, cele mai multe în stil postmodern, dar câteva scrise și în „dulcele stil clasic” abordează un larg evantai tematic: iubirea, raiul copilăriei, „Viața și moartea”, „Tradiția”, mitul eliadesc al eternei reîntoarceri, truda creației și menirea artistului într-o societate umană care se degradează ineluctabil.

Viața este un joc prim, iar arta un „joc secund”, barbian, dar „jocul cu pietre” reclamă toată luarea aminte „Din alegoria extrem de bogată a pietrei s-au inspirat simbolistii, dar și Tudor Arghezi („Agate negre”) și Eminescu, genialul poet satirizând pietrele vii dar insensibile: „Când vezi piatra ce nu simte nici durerea și nici mila”; el face astfel diferența între piatra conică, întruchipare a elementului masculin, și piatra cubică, desemnând elementul feminin. Piatra brută, prin activitate cerească, se poate transforma „în piatră cioplită, desăvârșită”, spirituală: „Trecerea de la piatră brută la piatră tăiată, nu de om, ci de Dumnezeu, întruchipează trecerea de la sufletul obscur la cel luminat prin cunoașterea dumnezeiască” (Jean Chevalier, Alain Gheerbrant - „Dicționarul de simboluri”, Editura „Artemis”, București, 1994, pag. 80-99)

Actul creației devine trudnic, ritualic și sacru:

Petrus ANDREI
poet, scriitor, Vaslui

*„Pioasă, genunchii i-am pus pe pământ
Ochii, și fața, și gura-mi rosteau în cuvânt
Ce-amarnică-i truda!”*

*Dar iar am plecat pe malul apei înspumată
Pietriceles-adun: albe și negre, maro, cenușii
să le dau strălucire, să le fac roșii-aurii...” („Joc”)*

Câte-o „Iluzie” pierdută transformă „Visul dragostei” sau o „Iubire pe internet” într-o „Neliniște” sau o „Nostalgie”, poeta crede însă în propriul „Destin” și-și urmărește cu neodihnă visul („Visul meu”), învingând „Dureri” și făcând de cele mai multe ori „Noaptea” albă. „Cochetă”, ascultând „Chemarea mărului”, ea adună „Petale de trandafir” pentru a le așterne cu „Pioșenie” peste „Inima sa”.

Des pomenit în lirica lumii, „Păcatul Evei” este tot pe atât și „Păcatul lui Adam”, alungarea din paradis fiind în același timp intrarea într-un alt rai pe care-l deschide cheia de aur a iubirii. Șarpele, hierofanie a sacralului natural, este „deopotrivă” femelă și mascul”, „simbolismul șarpelui fiind legat de ideea de viață”. Pe plan uman, el este dublul simbol, al sufletului și al libidoului (Op. cit. pag. 299)

Femeia „Cochetă”, atunci când adevărul îi smulge masca, rămâne doar cu singurătatea și tristețea. O „Iubire pe internet” rămâne suspendată, din nefericire, acolo, „între două ecrane”. „Visul dragostei” este, din păcate, doar un vis; din fericire, motivul romantic al visului neîmplinit prinde viață într-o creație clasică, având farmecul „Florilor de tei” și al păsărilor care „cântă în cor/ imnul iubirii eterne”. Poeta, ca o stalactită înflorită, ascunde sub chipul său glacial o inimă incandescentă („El”, „Inima mea”, „Rodia”). Chiar când femeia pierde clipa de fericire efemeră, poeta și poezia sunt în câștig fiindcă atunci:

*„Simt cum din trup, cresc
aripi lungi de mătase*

Sufletul îmi transformă trăirile în rouă” (pag. 38). „Zefirul”, poznaș, aducându-i pe aripă „un gând de iubire stingher” o transformă într-o adolescentă îndrăzneată care, „cu iubire și dor”, vrea să se dăruiască ființei dragi.

Câteva creații pot fi interpretate drept arte poetice, autoarea punând întrebări și răspunzându-le, așa cum procedează fiecare creator de frumos artistic. Menirea artei și artistului în lume este aceea de a transforma, asemeni lui Midas, trăirile de-o clipă în artă eternă. Meșteșugul său este ca, prin puterea cuvântului, să-l facă pe cititor părtaş la durerile și bucuriile unei existențe din care nu putem cunoaște decât câteva „Secvențe”.

„Labirintul” presupune o călătorie inițiată prin care se ajunge în centrul lumii sau la Templul din Ierusalim. Când ți-i dat să cunoști taina iubirii, atunci viața ia „forma aripilor albe” iar, când ești înzestrat cu har, atunci

„Ghemul Ariadnei” se desface de la sine: de la izvorul Cunoașterii la „lumina înțelepciunii”, Fântâna Adevărului te inundă cu „lumina dragostei” și abia atunci izbucnește „flacăra sufletului”.

Ostenind mereu într-un întineric și lumină, poeta este asemeni Persefonei, adâncind, cu durerea cunoașterii de Lume și de sine, „rana de sub pleoape”, astfel clădindu-și în suflet, din cristale de cuvinte, „Cetatea Luminii”. Asemenea poetului Geo Dumitrescu, poeta Emilia Țuțuianu se plânge de timpul prea scurt acordat nopților, dorind „zile și nopți ca la Polul Nord” pentru a avea destulă vreme „să Trăiesc, să Gândesc, să Iubesc”, adică timpul necesar creației:

*„Nu-mi rămâne decât timpul
Transformat în Eternitate”* (pag.21).

Momentul creației este precedat de o tristețe nelămurită, de o așteptare dureroasă, de o „Neliniște” fremătătoare, poeta izbăvind-se prin spovedanie:

*„Tristețile nopților sunt neîngăduitoare,
Ele se nasc din trăirile zilelor,
și mor din dorurile neîmplinite.
De aceea nu ne iartă,
ci ne împovărează...
cu dorința cunoașterii de sine”* („Neliniște”).

Creația „Viața și moartea” este interpretarea unui virtuos. Emilia Țuțuianu folosește aici tot spectrul cromatic și toate notele gamei pentru a crea un tablou impresionist și o armonie simbolistă. „Lumina cu stelițe”, „clipa străvezie”, „tăcute vise”, „gânduri grele” și îndeosebi „parfum de roze” fac parte din recuzita simbolistă, poeta atingând corzile unei viori pe care vor fi cântat și încântat Ștefan Petică, Dimitrie Anghel, Ion Minulescu sau George Bacovia.

Poeții se hrănesc adeseori cu himere; o „Iluzie” ca petala unei flori care anunță fructul, poate ține loc de hrană, una spirituală, desigur, deși nu toate florile dau rod, unele poame căzând la pământ fulgerate de o deziluzie:

*„Când a căzut o petală,
m-am bucurat
Am crezut că va crește fructul
Am așteptat... dar
n-a mai apărut
Atunci mi-am dat seama,
cât de mult am cerut!”* („Iluzie”).

„Viața-i vis” și „într-o lume paralelă” există un „timp al trăirii”:

*„Aștept și Tac,
Plâng și zâmbesc*

*Trăiesc” și un timp, narcisist, al mărturisirii:
„potrivindu-mi pașii cu tăcerea din regresul cuvintelor”
„în mâini cuprind înflorată/ izvoarele cu apă cristalină/
în care mă privesc ca-ntr-o oglindă”* („Acceptare”).

„Pescărușul” și albatrosul sunt de când lumea simboluri ale poetului care se înalță spre cer pe aripile fanteziei. Neîntâlnind un pescăruș obișnuit, el „se-nalță iute din durere” și-și ia avânt „și aripi...pentru noul zbor”. „Sărutul otrăvit al brumii/ Omoară toamna trandafirii” spunea „poetul pătimirii noastre”. Creația „Petale de trandafiri” este o variațiune pe aceeași temă: fragilitatea destinului uman în fața vicisitudinilor vremii și

vremurilor. „Noaptea” este un bun prilej de a găsi, în doi, leac împotriva singurătății.

Spre „Casa bunicilor” sau spre „căminul părinților”, poeta Emilia Țuțuianu, ca mai toți, de altfel, nu poate merge decât cu „Pioșenie”, autoarea realizând, cu luciditate și tristețe, că nu este decât o verigă într-un lanț existențial, că viața este efemeră, că timpul este ireversibil și de aceea revărsă, asupra celor dragi, dragostea cu care a fost binecuvântată în primul rai („Casa bunicilor”, „Bunica”, „Bunicul”).

Asemeni unui pom fructifer, poeta visează să-și dăruiască florile sale de spirit tuturor celor care se iubesc și se întâlnesc pe o punte de lumină. („Chemarea mărului”).

La mănăstirea „Agapia”, lăcaș sacru, loc de rugăciune și de reculegere, ca la toate mănăstirile noastre, Dumnezeu este mai aproape și clopotul sună mai dulce.

A doua parte a volumului, intitulată „Lumina din adânc”, cuprinde trei proze: „Acasă”, „Măicuța” și „Agapia”. Prima dintre ele reactualizează mitul eliadesc al eternei reîntoarceri. Ioana, o tânără intelectuală, sensibilă și inteligentă, înzestrată cu simț artistic pe care și l-a cultivat încă de pe când umbla cu sufletul desculț prin primul rai luminat de dragostea bunicilor, se întoarce pe drumul amintirii pentru a resimți „mirosul de măr” și „miresma perelor busuioace” și a gutuilor. Ea caută „Tineretea fără bătrânețe” și descoperă, prin artă, „viața fără de moarte”.

„Măicuța”, lucrare recent premiată la „Memorialul Eminescu” (15 iunie 2011) în cadrul Festivalului Național „Dor de dor, și „Agapia” excelează prin măiestria portretului și a descrierii. „Măicuța” Ștefania „în tinerețe fusese o femeie puternică, robustă, gata să muncească de la ivirea zorilor până târziu în noapte. Pe chipul ei era mereu un surâs care dădea farmec aparte trăsăturilor aspre. Purta o rochie de tafia neagră care foșnea la cea mai mică mișcare, un sovon negru îi acoperea fruntea și obraji, iar ochii mari, neliniștiți, răspândeau în jur o mare bunătate”. (pag.71)

Prozatoarea Emilia Țuțuianu își alege drept principiu de viață sfatul pe care „Măicuța” Ștefania i l-a dat: „Numai în credință și iubire putem fi împăcați și fericiți”.

Cea de-a treia proză, „Agapia”, „sanctuar al iubirii”, este un bun prilej pentru autoare de a scoate în evidență, pe de o parte valoarea artistică și religioasă a mănăstirii, iar pe de altă parte de a aduce un pios omagiu ilustrațiilor noastre înaintași Ionel Teodoreanu și Alexandru Vlahuță, cărora le-a înflorit condeiul în lumina binecuvântatei mănăstiri. „Sus, pe o colină, lângă o bisericuță mică, pe o bancă împovărată de ani, o mână ostenită mângâie cu vârful degetelor amintirile din suflet”. Iar proza Emiliei Țuțuianu devine duioasă poezie în aceste vremuri când, din păcate, multă poezie este doar o banală proză.

În concluzie, volumul „În amurg” al Emiliei Țuțuianu cuprinde „Secvențe” dintr-o poveste de iubire față de limba română, înveșmântată în mantie regală, și față de poezie ca o slujbă dintr-o sfântă zi de Duminică a existenței sale.

TĂCUTUL ȘI DISCRETUL DR. EPIFANIE COZĂRESCU

În peisajul cultural al Romanului se regăsesc personalități puternice, care și-au imprimat preocupările lor în lucrări, documente, studii de istorie, opere de artă, opere științifice, publicistică, etc. ce fac, astăzi, parte din patrimoniul cultural al municipiului și al Moldovei.

Prezența domnului doctor Epifanie Cozărescu în cadrul *elitelor culturale*, termen des întâlnit astăzi, s-a făcut simțită prin modalitățile folosite de a se implica în viața spirituală a orașului, pentru că domnia sa a cuprins un spațiu vast, în care s-a plimbat tăcut, discret, de la medicină la istorie, de la cercetarea științifică la literatură. Toate acestea: experiență, muncă, trăiri, sentimente le-a dăruit cu prisosință româșcanilor, care, la rândul lor, i-au acordat titlul de "cetățean de onoare" al orașului.

Încerc doar, prin câteva creionări, să punctez unele momente ce mi-au dat prilejul să descopăr bogăția sufletească a acestui mare OM, ce își iubea semenii cu patimă.

Îl întâlneam trecând pe străzi, cu o ținută, mai ales vara, impecabilă; cămașă de un alb imaculat, o haină subțire de culoare bej, cu o gențuță ce indica profesiunea (trusa medicală), cu o privire ce se pierdea în zare, deși conducea cu grijă bicicleta.

Pentru medicul Cozărescu, bolnavul era pacientul pe care vroia să îl vindece atât trupește, cât și sufletește. În această ipostază l-am cunoscut, atunci când a fost solicitat de către doamna Eugenia Adam, directoarea secției serale a Liceului Teoretic Nr. 2, pentru un consult al mamei sale (pe care o regăsise după aproape 30 de ani de căutare în Basarabia și în Ucraina, căci războiul le despărțise). Nu voi uita niciodată adresarea domnului doctor, în mod direct și cu zâmbetul pe buze, către bolnavă: "Gata, ți-ai găsit fata, ai nepoți frumoși, ginere bun, de-acum merită să-ți trăiești viața alături de ei". Ce-au discutat o jumătate de oră, ce flux magnetic, ce transfer de energie pozitivă a reușit doctorul Cozărescu să-i transmită? Nu știu... știu doar rezultatul-însănătoșirea rapidă a bolnavei. Este doar o clipă din multele "minuni" pe care reușea să le facă pentru pacienții săi. Nu dorea nimic material, ci doar respectarea jurământului sacru de medic. M-am bucurat când am aflat că este posesorul medaliei "Evidențiat în munca medico sanitară" și că a primit Diploma de onoare a Asociației Medicale din România și alte distincții, binemeritate, făcând cinste Societății medicilor scriitori și publiciști din România al cărei membru a fost.

Interesul și dragostea pentru medicină au format o osmoză perfectă, relevându-ne o altă fațetă a doctorului Cozărescu, aceea de cercetător, de istoric, de muzeograf. Ani de-a rândul, cu răbdare, a adunat materiale, a scotocit în arhive, a păstrat relațiile cu foștii medici sau cu familiile lor, cu toți cei care cunoșteau trecutul spitalului "Precista Mare", a antrenat în această muncă un număr important de medici, realizând Muzeul Medico Farmacologic.

O muncă titanică, de Meșter Manole, care își relua munca după ce, de câteva ori Muzeul a fost devastat.

Colaboratori permanenți, prieteni dotați cu aceleași viziuni asupra actului de cultură, cu aceeași pasiune pentru cercetare, dar și o deosebită noblete sufletească i-au fost doctorul Octav Clocotici și doamna farmacist Magdalena Avădăni.

Faptul că Muzeul devenise parte indispensabilă a vieții sale este dovedit prin dorința sa, ca acesta să fie încorporat Muzeului de Istorie din Roman. Gestul acesta este al unui mare și adevărat patriot, pentru că doctorul Cozărescu și-a iubit țara, istoria, poporul. În numeroasele intervenții avute cu prilejul sărbătoririi unor evenimente ori a

Cecilia Bănică PAL
poetă, Roman, Neamț

sesiunilor de comunicări pe teme istorice, cu un dar extraordinar al evocării, relevă întâmplări, fapte eroice din timpul celui de-al Doilea Război Mondial, insistând asupra obiectivității acestora și aducând - pe bază de documente - completările necesare. Astfel, majoritatea celor interesați au rămas cu o imagine clară asupra actelor pline de responsabilitate ale Vioricăi Agarici, în efortul de a opri deportarea evreilor, în episodul consumat în gara Romanului.

În opera sa *Paramedicalia*, proză de substanță în care limbajul medical se împletește cu harul de povestitor, dr. Cozărescu creionează portretul moral al acestei eroine, cu o înaltă măiestrie artistică. Nu se putea altfel.

Născut la o dată memorabilă, 24 ianuarie 1914, Epifanie Cozărescu era sortit a fi un luptător, un cercetător al istoriei. Copilărintă și învățând la Cernăuți, la Liceul Aron Pumnul, l-a avut pe Eminescu în sânge și a căutat în poezia sa natura, dorul, durerea, tradiția neamului. Nu întâmplător poezia "Eliberare" începe cu evocarea ținutului natal:

*"Bucovină, Bucovină, tu grădină
Cu harnici feciori
Și fete cu flori"*

Dulcea Bucovină văzută eminescian ca o grădină în care sunt păstrate tradițiile, hramul, iarmarocul ce se ține an de an... de "Sâncietru", Cernăuți, unde trag negustori mulți e țara liniștii, a oamenilor cu cai "înhămați", cu turme de oi. Prin imagini contrastante poetul sugerează izbucnirea războiului, liniștea și moartea, distrugerile provocate de "păsări negre, cu cioc de fier/ răspândind groază din cer" imagine cu rezonanță simbolică din Labiș, "pasărea cu clonțul de fier". Într-o altă ipostază metaforică, cea a multitudinii avioanelor relevată prin pluralul "păsări", războiul este văzut apocaliptic: "Pe pământ care de foc/Purtând moartea n poloboc", iar finalul este tragic:

*"Pân' și Prutu, lung și lat
Lacrimi sânge a revărsat"*

Dragostea și durerea pentru plaiurile bucovinene s-au revărsat apoi într-o muncă acerbă, pasională, pe toate planurile, pe care le-a explorat. S-a concentrat asupra ținutului Romanului, pe care l-a îndrăgit și căruia i-a lăsat cea mai bogată zestre, opera sa, Muzeul de istorie a Medicinii, pentru care refuză, ca și Eminescu ceremonialul înmormântării, socotind, cu ton șagalic:

"Nu cheltuiți așadar nici 1 leu..."

"Prefer să-l dați la Muzeu"

Multe din versurile sale au fost transpuse, într-o armonie perfectă, pe note, de către fiul său muzicianul Radu Cozărescu, care, legănându-ne în ritmuri lente, ni-l aduce în "orașul bătrân" - numit astfel într-un proiectat imn al Romanului - pe omul de înaltă cultură, eternul dr. Cozărescu.

Cuvintele mele sunt doar frunze din coroana plină de fructe a pomului roditor lăsat nouă de doctorul Epifanie Cozărescu.

„MELCHISEDEC - LUMINA ORTODOXIEI ROMÂNEȘTI”

Constantin TOMȘA
critic literar, Piatra Neamț

Aniversarea atestării documentare a unei localități, a unei instituții sau a unui eveniment istoric a mobilizat, de fiecare dată, mari energii umane, în fruntea acestora situându-se intelectualii de prestigiu, care se bucură de aprecierea unanimă a semenilor.

Așa s-a întâmplat și cu ocazia împlinirii, în 2008, a 600 de ani de existență a Episcopiei Romanului, când au avut loc prestigioase manifestări cultural-religioase, incluse într-un amplu program, manifestări concepute și organizate cu binecuvântarea preacuviosului dr. Ioachim Băcăuanul, actualul arhiepiscop vicar al Episcopiei de pe malurile Moldovei. Din această stare de emulație spirituală, s-au născut câteva lucrări de referință ce vor rămâne la loc de cinste în patrimoniul culturii române. Datorită doamnei Emilia Țuțuianu-Dospinescu, distins editor, director al Editurii *Mușatinia* din Roman, am beneficiat și noi de două lucrări de excepție: *Chronica Romanului și a Episcopiei de Roman*, de Melchisedec Ștefănescu (2008) și *Melchisedec Ștefănescu lumina ortodoxiei românești* (2009), de prof. univ. dr. emerit Tudor Ghideanu, master Filosofie Creștină și Dialog Cultural, de la Universitatea *Alexandru Ioan Cuza* din Iași, cel care s-a îngrijit și de ediția cărții amintită mai sus, elaborând un studiu introductiv, transliterarea, notele și comentariile pentru editarea lucrării.

Despre prima dintre ele ne-am învrednicit și noi să scriem câteva rânduri (v. Revista *Apostolul*, 114-115/2009), pe cea de a doua o semnalăm acum, cu întârziere, deoarece am primit cartea de curând, deși Doamna Emilia Țuțuianu-Dospinescu a expediat-o pe adresa noastră la jumătatea anului precedent.

Acest studiu monografic, dedicat Episcopului Melchisedec (n. în ziua de 16. 02. 1823, la Gârcina, jud. Neamț), una dintre marile personalități ale culturii române din secolul al XIX-lea și din toate timpurile, desigur nu este singura exegeză a operei ilustrului ierarh (v. notele din subsolul lucrării), dar abia acum putem spune, fără teama de a greși, că ne aflăm în fața unei întreprinderi pe măsura dimensiunii celui pe care Bogdan Petriceicu Hasdeu îl considera *fără îndoială, bărbatul cel mai cu știință dintre prelații noștri*.

Studiul distinsului profesor, subintitulat printr-o metaforă inspirată *Lumina ortodoxiei românești* este precedat de o prefată (*Episcopul Melchisedec Ștefănescu un ierarh plurivalent*), semnată de preasfinția sa Ioachim Băcăuanul, sub a cărei binecuvântare a apărut cartea, în anul când s-au împlinit 130 de ani de la intronizarea ilustrului cărturar în scaunul episcopului de la Roman, și un scurt dar consistent *Preambul* al autorului care prezintă o fișă biobibliografică a marelui cărturar, după care Tudor Ghideanu își structurează lucrarea în trei părți ce conțin împreună opt capitole. De la prima la ultima pagină a cărții, autorul se dovedește un bun cunoscător al vieții înaltului prelat ortodox și, în același timp, un cercetător atent și acribios al operei acestuia, în relație cu alte opere de mare interes din istoria culturii românești din toate timpurile, opere ce s-au constituit în bibliografia consultată în vederea elaborării acestei lucrări, devenite de referință din momentul editării de acum.

Ca unul ce a editat opera de căpetenie a lui Melchisedec Ștefănescu, Tudor Ghideanu dedică mai bine de jumătate din paginile acestui volum primelor două părți ale studiului analizei celor două cronici: *Chronica Hușilor* și *Chronica Romanului și a Episcopiei de Roman*, propunându-și de la început să demonstreze, reușind cu prisosință, că fiul preotului Petru Ștefănescu din Gârcina, Județul Neamț, format și la vetrele de cultură spirituală din apropierea locului natal, intronizat episcop al Romanului în ziua de 3 aprilie 1879, *a fost hărăzit de Dumnezeu cu geniul vederii enciclopedice: istoric, teolog, lingvist, geograf, poliglot, filosof, folclorist [...] estetician și critic de artă etc.* Argumentația sa este susținută cu citate desprinse din opere de certă valoare, de la *Descrierea Moldovei*, de Dimitrie Cantemir, la monografia preotului mitropolitan Scarlat Porcescu, precum și a

de Tudor GHIDEANU

unor documente emise de cancelariile domnești ale lui Alexandru cel Bun, Ștefan cel Mare, Petru Rareș și a altor domni cu nume mai puțin răsunătoare, toate aceste surse fiind folosite și de Episcopul Cărturar. Mai mult, autorul prezentului studiu nu se limitează doar la o descriere liniară a ideilor și a argumentației Episcopului Melchisedec, ci își prezintă opiniile proprii, fiind de aceeași părere sau nu cu anumite chestiuni puse în discuție, dând anumite explicații întregitoare, explicative, referitoare la anumite documente din diferite epoci istorice, documente considerate mai puțin cunoscute de către potențialul cititor.

Tudor Ghideanu ține în mod deosebit să sublinieze probleme deosebit de importante, puse în discuție de Episcopul Melchisedec în opera sa, privind: istoria limbii și a literaturii române și evoluția lor în timp (v. Partea I, cap. I, § 1. *Întru apărarea ortodoxiei și a bisericii*); relația bisericii, de-a lungul anilor, cu oamenii de la putere (v. Partea a II-a, cap. II, § 2. *Atletul iubirii vieții mai înainte de veci*); intrigile a căror victimă a fost academicianul ierarh, despre care aflăm din corespondența acestuia adunată și dată publicității în 1909 de Constantin C. Diclescu (v. Partea a II-a, cap. II, § 3. *Epistolarul...*); lupta cu protestantismul; implicarea papalității în problemele Orientului ortodox; propaganda catolică în orientul ortodox, fără a mai vorbi despre pertinentele comentarii referitoare la istoria Romanului și la cele două episcopii: de Huși și de Roman.

Nu pot fi trecute cu vederea nici cele două comentarii interesante incluse în acest studiu, care rețin atenția cititorului, mai mult sau mai puțin avizat. Unul se referă la *Cazania* mitropolitului Varlaam, *cea dintâi carte ieșită din Tipografia Mănăstirii Trei Ierarhi (Trisfetitele) din Iași*, comentariu bazat pe citate din *Cartea românească de învățătură* și, mai ales, pe aprecierile lui Nicolae Cartoian din *Istoria literaturii române vechi* (București Ed. Minerva, 1980), autorul studiului reușind să redea chiar și parțial atmosferei epocii secolului al XVII-lea, din istoria românilor și, implicit, a istoriei Bisericii Ortodoxe Române.

Al doilea comentariu la care facem referire este cel intitulat *Divina poezie Dosoftei*, ce pune în discuție *Psaltirea Sfântului Prooroc David* (cunoscută mai ales sub denumirea *Psaltirea în versuri*), a celui care a fost unul din predecesorii lui Melchisedec în scaunul episcopal de la Roman (din 1659 și ajuns mitropolit al Moldovei în 1671), pe care strălucitul său urmaș, în *Chronica Romanului și a Episcopiei de Roman*, îl apreciază *ca cel atât de renumit între ierarhii Moldovei, ca om de literă [...]* și continuă citându-l pe cronicarul Ion Neculce: *în țara noastră pe acele vremi nu se afla om ca acela*.

În cele câteva pagini dedicate acestui generos subiect, profesorul Tudor Ghideanu, citând copios din zisele mitropolitului Melchisedec, dar mai ales din *Psaltirea în versuri*, este de părere că întreprinderea lui Melchisedec, pentru Dosoftei -sancțificat la Iași în ziua de 14 octombrie 2005- este un adevărat *studiu de estetică a versului și poeticii ritmului*, de care a dat dovadă mitropolitul.

Dar, cartea distinsului profesor nu poate fi cunoscută printr-o semnalare, chiar și în extenso. Ea trebuie citită cu atenție, trebuie studiată, de acei care sunt realmente interesați de trecutul nostru istoric, cultural și creștin.

Fără intenția de a știrbi valoarea studiului, așa cum ne este acum prezentat, ne permitem să facem o observație, de care, la o viitoare ediție, autorul ar putea să țină seama sau nu. Avem în vedere faptul că o bibliografie pusă la dispoziția cititorului, într-o formă sistematică, la sfârșitul cărții, și nu risipită în notele de subsol sau în textul comentariului, precum și un indice de nume, ar fi sporit valoarea academică a acestui, și așa, valoros eseu.

Încheiem modesta noastră prezentare a cărții profesorului Tudor Ghideanu, remarcând, deși în ultimele rânduri, condițiile grafice excelente, corectitudinea redactării și tehnoredactării textului, aspectul general de carte bibliofilă, toate datorate Editurii *Mușatinia*, și de această dată. (articol preluat din revista *Apostolul*)

Note de lector:

TOATE OFURILE TRANSPUSE ÎN VERS

Constantin TOMȘA

O carte însoțită de un text (prefață sau postfață) semnat de Domnul profesor Gheorghe A. M. Ciobanu, de scriitorul complet care este Domnia Sa, de la început, trebuie privită cu atenția cuvenită. Înseamnă că autorul ei, are sau chiar spune ceva semenilor săi. Semnătura Domnului Ciobanu este o adevărată garanție.

Am făcut această constatare, când, primind cartea de versuri *Clepsidra vieții* semnată de Mihai Horga (Ed. Miron Costin, Roman, 2009), am descoperit pe ultima pagină o *Postfață* cu semnătura distinsului profesor, în care, de la început, acesta precizează: *poetul-inginer Mihai Horga, pasionatul metalurgist de odinioară, este cu picioarele pe pământ și, în câteva rânduri, demonstrează acest lucru.*

Fără a-l suspecta de o atitudine encomiastică pe Domnul Gheorghe A. M. Ciobanu, citind versurile lui Mihai Horga, ne-am convins de obiectivitatea afirmațiilor expuse în succinta prefață.

Dar chiar înainte de a citi textele cuprinse în volum, distribuite tematic în compartimente (capitole), inginerul-poet / poetul-inginer, parcă, vrând să-și ia anticipat măsuri de a para eventuale critici, într-o notă autopersiflantă, avertizează de pe ultima copertă: *Nu sunt poet, nici nu citez / În stihuri / Vorbele-mi așez / Sunt metalurg, frământ metalul / A-l modela / Mi-e idealul... / Topesc idei în creuzete / Născând scânteii incandescente...*, scăpându-i un vers adevărat, chiar dacă acesta face parte din zestrea livrescă adunată în ani, păstrat cu voia sau fără voia sa.

De la început, la o fugară trecere în revistă a titlurilor celor șapte capitole ale cărții (*Clepsidra vieții; Metalurgia cuvintelor; Roman, cetate mușatină; Ecologie; Mă aude cineva?; Hei, inimioară!; Oameni de seamă*) se poate constata că această carte de debut editorial a inginerului-poet Mihai Horga, ajuns la primul prag al vârstei a treia, este una eterogenă, adunând laolaltă versuri încărcate de sfaturi morale, pe alocuri teze, cu truisme încorporate în structuri ale poeziei clasice (în prima parte), versuri dispuse în structuri voit moderniste, deși le-ar sta mai bine în distihuri clasice, ca în *Metalurgia cuvintelor*, un fel de artă poetică în care citim: *De-o parte (sic!) dau zgura minciunii / Să văd / curată fața lumii*, text care deschide capitolul al II-lea al cărții, un fel de *epopee* a muncii

oamenilor din întreprinderea unde a lucrat autorul, un fel de istorie în versuri a turnătoriei romășcane, dar aici, din păcate, poezia e mai puțin prezentă. Întregul capitol e un reportaj versificat, pe alocuri cu ritm de urătură (v. *Remember 41*).

Uneori, apar și luminișuri cu poezie satirică (manieră împrumutată de autorul nostru de la nenea Iancu, din a sa nemuritoare *La Moși*): *Cine mai spune / Cărămidă refractară / Piesă turnată / Roată dințată / Tratament termic / Cocs, zgură, / Oală de turnare, / Temperatură, / Diagrama fier-carbon, / Model, / Strung-carusel, / Microscop, micron?... (Să luăm aminte!)*.

Cele zece texte din al treilea capitol sunt poezii ocazionale dedicate: Romanului, cu prilejul împlinirii a 600 de ani de la prima atestare documentară și Episcopiei, dar și unor instituții (biblioteca), publicații și manifestări culturale (*Et in Arcadia ego*), precum și evocării unor locuri pitorești, acum dispărute, toate văzute din perspectiva unui rapsod local.

Nici insistenta propagandă care se face, chiar dacă e numai vorbărie, nu l-a lăsat indiferent pe inginerul-poet.

Al cincilea capitol conține versuri ce țin de ceea ce numim, de regulă, poezie socială, unde tonul pamfletar, dus, uneori, până la sarcasm este prezent peste tot. Și autorul ține să ne atragă atenția că e vorba de asemenea specii.

Deși mai șchiopătează pe ici-colo, versurile lui Mihai Horga spun lucrurilor pe nume: *Ce exemplu bun să aibă / Când s-a schimbat un despot / Și-au luat-o «peste bot» / Toți cei care-au tras la șaibă?... (Noul acar)*

În capitolul al șaselea, întâlnim, din punct de vedere tematic, de toate pentru toți. Ceea ce unește aceste texte este nostalgia autorului, fie că e vorba de părinți, de Eminescu sau de apropierea sa de senectute etc.

Cartea lui Mihai Horga se încheie cu câteva poezii dedicate unor celebrități, de la anticii greci (*Arhimede, Diogene*) la Mendeleev (*Tabelul lui Mendeleev*) și Halley (*Cometa Halley*), până la Brâncuși (*Coloana infinitului*) și Radu Beligan, desigur, neuitând să-l includă în lista sa pe scriitorul, pe omul de aleasă cultură Gheorghe A. M. Ciobanu.

Încheiem cu părerea că această carte eterogenă așa cum am calificat-o de la începutul acestor câteva considerații este unitară prin dorința autorului ei de a-și pune în vers toate *ofurile* sale de ieri, de azi și... de mâine.

CREAȚIA EMINESCIANĂ LA CONFLUENȚA ARTELOR

Gheorghe A.M. CIOBANU
scriitor, Roman, Neamț

Personalitate emblematică a culturii române, universal prin viziune și atemporal prin perenitate, mai mult fenomen decât cotidian, cu o creație posedând attribute de "modul" și permanență de "constantă", Eminescu va constitui întotdeauna, în universul spiritual al poporului nostru, "omul deplin" al unui loc și timp istoric de o certă determinare existențială. O ierarhizare valorică în sine care, departe de a fi o simplă metaforă apelativă, posedă în ea un nesfârșit perimetru de acoperire.

"Gânditorul de la Ipotești" e Demiurg complex, însumând în opera sa literară caracteristicile estetice aparținute tuturor artelor. Un „hrisoelefantism" artistic subînțeles, în care Eminescu focalizează reverberațiile multiple ale frumosului, convertindu-le, inegalabil și personal, în rostire de grai și slove de gând. "Poetica" literaturii sale ascunde în ea și pe acea a celorlalte, însumate organic în spusa condeiului și trudind și ele

la zămisirea cristalelor de desăvârșire.

Pe tărâmul scrisului literar, legendarul nostru autor se prefigurează în acel alchimist care contopește perfect concretul ființării umane cu abstractul limbajului vorbit, pendulând sensibil între evadări de expresie și statornicii de trăiri. Pentru el, fuga înspre metaforă îi este ca o reîntoarcere la existență, de care își ancorează, prin înălțări multiple, țesătura ideativă a gândurilor. Slujind o astfel de artă de frontieră, în lumea căreia creatorul conferă substanței de zi cu zi a vieții, aerajul imponderabil al cuvântului, poetul întrușipează de minune natura duală, dionisiacă și apolinică, a ființei umane.

Eminescu a fost însă predestinat să fie un zămisitor de frumos în general, să îmbrace în orice neastâmpărul gândurilor sale de aur, fie că acel "orice" ar fi putut fi dăltuire ori culoare, vibrație sonoră sau dăruire umană. E un Eminescu al unei Geneze totale, la gestică sixtină a căria hăul primar devine rămânere și perfecțiune.

Dacă ar fi poposit în lumea Meșterului Manole, o lume dominată de împietrirea acelor zboruri ce au năzuit înspre verticalele simetrizate ale unui constructivism centripetic și stabil, Eminescu ar fi dăruit acesteia pasiunea sa pentru o geometrie a repetabilității și a unor echilibre binare. Fiecare plasmuire poetică a sa, de la versul liric, la poemul de largi dimensiuni, se constituie ca o structură perfectă și suficientă în sine, care, la fel ca și arhitectura, absoarbe în zămisirea ei statornică, o inegalabilă revărsare de echilibru și cartezianism.

O aceeași dizolvare a timpului și absolutizare a spațiului, a unui spațiu care, deși redus numai la somaticul uman, a anulat cea mai mică înfiorare a vieții, o întâlnim și în înfrunțările statuare. Monocromatismul carnaților reci ale acestora strecoară în noi impresia primatului formei. Fie prin "Luceafărul", fie prin "Glossa", poetul dăltuiește tocmai astfel de plăsmuiri imuabile și perfecte, din care rostogolirile necruțătoare ale devenirii nu pot rupe nici o fărâma.

În evoluția ei înspre abstractizare, arta a trecut la detronarea spațialității, a ceea ce constituia, în esență, concretul. Realitatea se reduce, acum, la un prim-plan bidimensional, cu toate deschiderile de adâncime ale perspectivei. E un prim-plan imediat și intim, atât de aproape de noi, încât putem surprinde drama luminii care, nemaivând orizonturi de evadare, se zbate să se furișeze undeva, sfărâmându-se, astfel, în infinite irizații cromatice. Și Eminescu a fost atent la această pseudodimensiune a adâncimilor, mai mult interioară decât geometrică, devenirile cosmice sau cele istorice căpătând reverberații incomensurabile doar în sensibilitatea eterică a omului. De aceea din întreaga sa plasmuire poetică emană "argint" de pe ape și "aur" din aer, "aramă" de codru și "albastru" de flori. Un penel fără pereche, zămisitor, când de limpezime, când de voalaj, al cărui destin, însă, a fost acela de a rămâne condei.

Creația eminesciană se remarcă, în mod deosebit, prin capacitatea ei de a surprinde anatomia duală a lumii, cea simultaneitate contradictorie a unui "a fi" și "a nu fi", a unui "Înger și Demon" sau "Hyperion și Cătălina", ca și prin cultul candorii, al acelui model protocoștodian de om, care posedă o cantitate infimă de informații și experiență. Toate acestea nu sunt decât atributele esențiale care motivează rațiunea estetică a coregrafiei, a dansului pur redus la acel monom sau binom existențial. E o artă a simbolurilor în care absolutul statuilor este antrenat, ca pe o "Insulă a lui Euthanasius", de către vârtejul devenirii, în urma căruia cristalul monovalent va fi o protoplasmă complexă, confruntată dureros, dar implacabil, cu rostogolirea uriașă a multiplicității.

"Luceafărul" poeziei românești s-a simțit atras mult și de arta scenei, de acest decupaj, esențializat, dar și quasiverosimil, de viață umană, în care și spațiul și timpul se contractă, fără a se

anula, tocmai în momentele de maximă sau minimă densitate ale cotidianului. Prin demersul dramatic se încearcă a se opera o dedublare a realului social, o zămisire paralelă a unei alte lumi, care să surprindă în ea, asemenea "Arcei lui Noe", elementele esențiale ale ființării de zi cu zi. Oare creația "poetului nepereche" cuprinde în ea un astfel de sintetism ontologic, de la "haosul dintru început" și până la "floarea albă de cireș", ca și de interpretare sinceră a tuturor trăirilor lumii, fie pe "Câmpul de la Rovine", fie în singurătatea, aproape abiotică, din "Glossa".

În succesiunea artelor, se pare că muzica prezintă gradul cel mai înalt de abstractizare, de desantropomorfizare a suportului de mesaj, întâlnindu-se, undeva, cu literatura. Așa epurată de concret, ea duce în continuare, în lumea ei imponderabilă, imaginea algoritmică a ființei umane, cu toate frământările "polifonice" și confruntările de "allegro de sonată", cu toată diversitatea de "suită" a vieții, ca și cu împlinirile "armonice" ale acesteia. Și creația eminesciană poartă în ea, fie prin conținutul de idei, fie prin sonoritățile de claviatură ale înveșmântărilor sale, o neegalată muzicitate. Dacă descriptivismul cu care redă natura aparține și modalității de creație pentru "poemul simfonie", în schimb, atunci când poetul pătrunde în spațiul interior al ființei noastre, scriitura sa devine ca un portativ, pe întinderea căruia se confruntă antitetice două teme. Structura "Scrisorii a III-a", a "Luceafărului" sau a "Cezarei" este asemănătoare cu cea a "pateticii" beethoveniene, incluzând în ea arhitectura diversă dar unitară a unei "sonate", cu acel "allegro" dialectic, urmat de un "largo" liric și o "temă cu variațiuni" plină de înțelepciune.

Prin această creionare fugară surprindem un "Eminescu total", un demiurg al întregului și un bijutier al părților. Un Eminescu proteic, căruia, dacă destinul i-ar fi dăruit o Clepsidra cât un veac, atunci ar fi ridicat o Catedrală gotică sau Fântâni renaștentiste, ar fi dăltuit o "Pietă" cu gestică de Bernini și puritate carnală de Falconet, ar fi zugrăvit un Voroneț în manieră și prerafaelită, dar și impresionistă, sau ar fi scris Balet cu subiect mitologic, ar fi adus pe scenă briganzi schillerieni învăluiți de meditație byroniană, sau ar fi compus muzica pentru un Ulysse național, cu reverberații de Siegfried, dimensiune de "Divina Comedia" și lamentouri doinite. Dar, Eminescu a rămas numai poet, spre a ne vorbi direct, de la suflet la suflet și despre univers și stele, ca și de dragoste și moarte și despre spații și abisuri, ca și de nemurirea unui Neam, din ale cărui "sute de catarge", unul din ele a devenit Columnă.

O POETĂ ROMAȘCANĂ

Poeta **Cecilia Bănică-Pal** s-a născut în localitatea Filimon Sârbu, oraș Făurei, jud. Brăila, la 24 aprilie 1931 din părinții: Nastasia (Munteanu) și Stancu Bănică.

A absolvit școala primară (clasele I-IV) în orașul natal și a urmat cursurile Școlii normale de fete din Buzău (1942-1950). În anul 1958 este absolventă a Facultății de Filologie București.

Începe cariera de dascăl în județul Iași, la Cozmești, raionul Pașcani, Jud. Iași (1950-1958), iar mai târziu destinul îi poartă pașii în Roman, fiind printre primii inițiatori ai Școlii de Muzică Roman, predând aici 2 ani de zile (1958-1960) apoi timp de 28 de ani (1960-1988) va predă limba română la Liceul Nr.2 (de fete) azi "Roman Vodă2".

În anul 1953 s-a căsătorit cu Francisc Pal, profesor, împreună au doi copii: Sabin Francisc Pal muzician, Opera de stat Iași și Lucian Paul Pal ziarist, colaborator la Antena 3.

În anul 2003, când s-a înființat editura Mușatinia s-a alăturat

Emilia Țutuianu DOSPINESCU

Editor - Editura Mușatinia, Roman

colectivului acesteia, fiind o colaboratoare prețioasă a tot ceea ce s-a încredințat tiparului.

Totodată a colaborat la diverse periodice:

- **Societatea Culturală Roman**

Mușat articolul **Școala de Artă, 50 de ani;**

- **Din istoria orașului Roman, 617 ani de la prima atestare documentară** (10 martie 2009)

- **Societatea Culturală George Radu Melidon**, coordonator al revistei **Melidonium**: 2009 - Nr.1: In Memoriam **Poetul basarabean Grigore Vieru**; 2009 Nr.1; Nr.2; Poezii;

- **Societatea Culturală Clepsidra**, colaborator la revista **Clepsidra**, 2008;

În anul 1998, publică în culegerea de eseuri: **Iulian Antonescu și dreptul la nemurire**, articolul: **Iulian Antonescu aparține altei lumi, aceea a valorilor spirituale**. Din anul 2003, coordonator și colaborator al Editurii Mușatinia din Roman. Semnează postfața la volumul: **Curcubeu într-o peniță**, de Mădălina Gavrila, Editura Mușatinia, 2003. Coordonator al volumelor:

-**Monografia satului Cordun**, autor Constantin Tudor, Ed.Mușatinia 2003;

- **Primii flori**, autor Gheorghe A.M.Ciobanu, Ed.Mușatinia 2005;

- **Mileniul trei pe portativ** (vol.1-3), Ed.Mușatinia 2008-2010;

-**O antologie a literaturii nemțene**, autor Laurian Ante, Ed.Mușatinia, 2006;

-**Constantin Noica, în context european**, Ed.Mușatinia, 2004;

-**Pegasul dă cu copita**, autor Constantin Bârjoveanu, Ed.Mușatinia, 2003;

-**Cronica pisălogului**, autor C.Bârjoveanu 2005;

Fiind o îndrăgostită fără leac de limba și literatura română, de poporul român, de locul unde s-a născut, de locul unde trăiește în prezent, poeta Cecilia Pal a încredințat tiparului, în anul 2004 primul său volum de poezie: **NELINIȘTI FIREȘTI**, ce dezvăluie gânduri și sentimente în imagini artistice dantești de o candoare deosebită.

În anul 2007, poeta s-a așezat din nou la masa de scris, cu speranța inepuizabilă de a scrie în graiul mioritic al cuvintelor pentru toți cei care iubesc poezia. Așa a luat ființă volumul **Sentimente metalizate**, volum de un lirism aparte ce vibrează gingaș și feminin în fața trăirilor umane.

Versul său de o realitate reală și virtuală aduce un univers aparte în lumea poeziei românești.

Citind cu atenție poemele sale înțelegi că ele sunt născute din suferință, disperare, iubire și credință. Suflet nobil și înțelept, poeta scrie poezia cea mai curată și dragă vieții: cea venită din suflet... aducătoare de lumina Adevărului.

Prin sensibilitatea sa poetică, Cici Pal știe să ne pună sufletele în mireasma de busuioc și măr ca în Raiul fericirii nepământene.

Versul său țâșnește firesc, inspirat, așa cum respiră, ca într-un șipot de apă proaspătă de munte, ca un izvor terestru și sideral ce umblă vrăjit printre oameni.

Volumul **LA UMBRA TIMPULUI** constituie o reflecție profundă, perpetuu polemică de situare în lume, ca și în universul interior. Poezia sa este o reacție verbală, un gest cu totul deosebit care devine un mod de evadare, dar și un mod de a rămâne în prezent, altfel spus un balsam și o rănire a sufletului în același timp, un semn al singurătății și al prezenței unor ființe dragi sufletului său.

Volumul este structurat pe trei registre: unul **filosofic** ca un adevărat labirint de idei și trăiri -unul **spiritual**, în care cunoaștem iubirea, așteptarea, regăsirea și al treilea registru este cel **social**, care ne oferă opoziția dintre „lumea urâtului” și „lumea frumosului” în care se află poeta.

Titlul cărții este în strânsă legătură cu textul poeziei. Sub forma monologului, *eul* matur privește în urmă cu beatitudine, recuperând afectiv vârsta de aur a tinereții. Starea poetică diafană, nu poartă stigmului sau tragismul luptei cu timpul. Trăirile sale poetice urcă în zboruri înalte spre sfere ideale sau coboară obsedant în adâncuri infernale fără să-și poată găsi

astămpărul.

Există o măsură a tuturor lucrurilor în existența poetei. Timpul este măsura inevitabilă a trecerii sale. El este ca o pictură, care se așterne în fața ei și este în contact cu el numai pentru o clipă atât cât nu întoarce ochii de la ea. Va cunoaște o nouă reinventare a timpului, măsurând timpul printr-o trăire intensă, profundă:

„Căutam liniștea de dinainte de noi

Căutam liniștea de după noi

Măsurăm timpul

dintre cele două liniști...

Îl găsim imens, dur, necruțător;

plin de sulți, plin de foc,

de apă, de vânt, de vârtejuri nebune” **Măsura timpului**

În timp, poeta trece prin labirintul pașilor purtați, căutând lucruri noi. În poezia **Labirintul pașilor purtați** o vedem cum pășeste pe străzile pline de amintirile trecutului:

„Mi-am căutat urmele pantofilor mei

pe străzi pline de praful anotimpurilor;

Am găsit urma piciorului drept

stătea pitită sub conturul

unei tălpi nr. 45-46-zimțată

fin pe margini cu urme de luciu

amestecat cu nisip.

M-am simțit umilit, răvășit,

că n-am putut să las și eu o urmă

ca cea a piciorului de barosan...”

Indignată că nu poate lăsa o urmă, precum cea care o înghițise pe ea, aruncă bolovanul:

„am luat un bolovan

și l-am aruncat peste ea.

În zadar

urma mea se șterse

iar a lui râdea

- tronând ca o matroană într-un bar.” **Labirintul pașilor purtați**

Trecând peste timp, poeta măsoară toate senzațiile prin fiorii istoriei. Puritatea naturii, misterul tradițiilor, credințelor, formează:

„...Umbre de zei ce mă-nfior,

leșind din templele pustii...

Se-nvălmășeau ca norii grei

Arcuri, săgeți, care de luptă,

Intrând în bătălia cruntă

Oștenii-păreau niște zmei.” **Fiorii istoriei**

Amintirile rețrăite în prezent sunt ilustrate în imagini blânde, venite tiptil din trecut:

„...Măinile mele se plimbau

ca două flori de nufăr

în culcușul limpede și cald

pe care mi-l dăruise mama.” **Dialog intim**

Poeta Cici Pal nu se pierde în sentimente de așteptare...ea deschide fereastra cerului pentru a înțelege și păstra iubirea. Astfel, percepția clipei prezente este reformulată:

„Dacă n-am purta în noi

o fereastră deschisă spre cer

n-am cunoaște lumea iubirii

și a urii

fără să-ncercăm

să iubim mai mult decât urâm.” **Fereastra cerului**

În poezia **Iluzii moderne**, poeta notează ca parametri ai existentului poporului, dorul, doina și hora:

„din spațiu celest mioritic

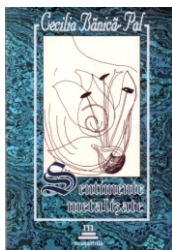
curg spre noi

și hora

și doina

și dorul

facându-ne nemuritori.” **Iluzii moderne**

Așa cum singuri ne naștem - singuri murim. Cel mai vechi simbol al umanității, simbol al vremii trecute, este creionat în imagini metaforice de o zguduitoare realizare artistică care readuc în sufletul nostru ritmul și profunzimea doinei-cântecul specific, nouă, românilor:

„Strâng la pieptul meu petale,
Le prefac în cânt de soare,
Îl azvârl în largul zării,
Îl trimit în largul mării
Să îngâne legănând:
Sunt copilul dorului,
Sunt copilul visului,
Sunt copilul codrului,
Sunt copilul orișicui,
Sunt copilul nimănui.” **Singuraticul copac**

Nostalgia trecutului, dialogul cu umbrele trecutului care îi ating sufletul, o face pe poetă să tresară și să se întoarcă dureros în prezent:

„Din trupul candid de fecioară,
Păstrez mirosul de salcâm
Sub care stam odinioară,
Plutind pe-al viselor tărâm.” **Retrăire**

Sentimente de iubire, în care poeta nu uită tinerețea cu freacățul și bucuria vârstei: „mi-e frig și aștept o vară fierbinte”...sunt mărturisite în cadența pașilor de toamnă, când:

„Năluci din povești rățăceau zgribulite
Și-n jocuri fluide și-n salturi grăbite,
Timid, sărutau statuile mute,
Îmi strâng în tăcere pe trupul trudit
Sacoul, și merg înaintea
Zăresc printre norii cei negri plecând
Iubirea ce-n mine murise.” **Regrete**

Trăirile, unele tumultuoase, altele potolite, parcă șoptite și nu scrise transmit acel unic sentiment de iubire:

„Pe obrăjii noștri sîdefii,
Pe ochii umezi de mirare
Umpluți cu vise de copii,
Cu sunet vesel de chitare;
Iubirea îți făcea cărare.” **Așteptare**

Cu mania plină de lumină, primăvara împarte din pocalul ei tinerețe, vioașie și culoare. Este anotimpul în care s-a născut poeta Cici Pal, anotimpul primei și ultimei iubiri. Bucuria și emoția acestui anotimp se revarsă cu toată ființa în darul oferit de natură.

Ca o adevărată poetă, poate să fie deopotrivă: *El, Ego-ul profund, Mama*, etc:

„Vei spune, poate, că-s romantic
Sau demodat, înapoiat...
Dar măștișorul cel șagalic
Îmi umple viața de bărbat.” **Decor primăvăratie**

Metamorfoza este principiul lumii după Ovidiu, o lume a multiplului. Ea apare ca o piesă de teatru în care se joacă viața însăși, un joc împotriva tragismului pieirii, un mijloc de apărare:

„Căinelui meu
i-am cumpărat o mască de om
și l-am făcut domn
l-am îmbrăcat în frac
i-am pus o pălărie fiștiechie pe cap
un baston argintat
și-am pornit-o la plimbat
pe-o stradă îngustă-pe-nserat” **Metamorfoze**

Sintetizând, creația poetei Cecilia Bănică Pal se reliefează ca într-un basorelieu cu o multitudine de fațete ale trăirii umane înfășurate într-o haină presărată cu o varietate de mijloace artistice și cu o diversitate de stiluri.

Tentă filosofică se găsește în fiecare poezie a sa, uneori fiind doar sugerată, alteori grav meditativă.

Viața și moartea, conceptual privesc străbat spațiul liric al celor trei volume: *Sentimente metalizate, Neliniști firești* și *La umbra*

timpului.

Refuzul de a trece „dincolo”, din poezia **Confruntare** (vol. *Neliniști firești*) se face printr-un limbaj dur:

„Hârcă netrebnică,
ce te înfrunți din trupurile noastre...
Hârcă nepoștă,
vârsă-ți seceră în lanuri de neghină...”

În poezia **Ruga sărmanului** (vol. **Sentimente metalizate**) poeta prosternându-se în fața lui Dumnezeu cere:

„un colț de rai...
S-aud corul îngeresc,
În cer să mă odihnesc.”

Sau în **Dialog intim** (vol. **Umbra timpului**) în care speranța de a găsi liniștea va fi după ce va pleca „din haosul în care m-ai lepădat”.

Nu există nicio notă de pesimism, ci o luptă cu viața, luptă punctată cu durere și deseori cu revoltă. Din această atitudine s-au născut și poeziile cu substrat, social peisajul tranziției cu schimbarea aspectului urbanistic: **Tristețea străzii** (vol. *Neliniști firești*) cu drama sufletească a copiilor ai căror mame au plecat la muncă în alte țări:

„Vino! Te rog, vino
N-am cui să spun
C-am simțit fiorul primului sărut.” **Dragoste de copil**

sau, cu tragismul unei categorii a cărei existență nefericită duce la distrugerea ființei umane, ca în **Balada boschetarului**, în care filosoful Tudor Ghiddeanu a găsit elementele asemănătoare cu **Așteptând-l pe Godot** a lui Samuel Becket.

Trecerea prin infern (focul din container) este de un realism dur, cu o proiecție cinematografică, în care detaliile devin elemente de construcție ale imaginilor vizuale și auditive:

„Căciula îi pare o vatră încinsă
Iar mânăca hațnei e-aproape un scrum
Și corpul întreg e o torță acum.” **Balada boschetarului**

De altfel poeta rămâne o adeptă a principiilor binelui, refuzând răul, ca-n **Dialog intim** (vol. *Neliniști firești*) în care imaginea artistică devine un adevărat rechizitoriu:

„Pe leul lor în jilțuri de catifea
Răd sfidătoare: prostia, ipocrizia, fățărnicia
Hoția, lăcomia, crima setea de sânge, răutatea, nedreptatea”.

Cu discreție, poeta îmbină elementele filosofice, sociale cu note folclorice. Menționez doar câteva dintre poeziile reprezentative, existente în întreaga sa creație: **Cântec, Răzlețe gânduri pentru mama, Cântec nostalgic, Ruga sărmanului, Alint, Senzații de toamnă, Singuraticul copac** etc.

Această atitudine plină de venerare o are poeta și față de trecutul istoric. Notez câteva titluri: **Strigăt, Rondelul Baladei rostite, Fiorii istoriei** etc. toate demonstrând arta de a readuce icoana de demult:

„Vorbeam trecutului apus,
Plimbându-mă-n singurătate
Și mă gândeam la cei ce-au plâns
Pe zidurile vechi uitate.”

Cu privire la aceste poezii, Iörsel Balogh (Uniunea Scriitorilor) menționa:

„Poeta își asumă rolul neliștitor al paznicului „de far”, al sufletelor debusolate și descumpănite în șuvoiul evenimentelor dramatice, chiar tragice.”

De aici, dorința de liniște, fuga de viața obișnuită, cu universul ei liniștitor sau cu acele căutări spre descifrarea și rezolvarea problemelor de zi cu zi.

Trăirile poetice sunt însoțite fie de note satirice, fie de participare afectivă, uneori ușor ironică: **Cotidiană, Obișnuita familie, Clipa de răgaz** etc.

„Între vocile clare ale Poesisului actual, cântecul Ceciliei Bănică Pal este întremător de spirit, de edificare a sufletului din suflet, a Omului din om...” (Tudor Ghiddeanu)

Conversia...Frumosului

 Constantin ENIANU
poet, Roman, Neamț

Analizând-o pe Cecilia Bănică-Pal, precum A.E. Baconski pe poeta americană Emily Dickinson, nașterea celei dintâi în primele decenii ale secolului al XX-lea, nu constituie o eroare de cronologie simbolică ca poeta americană, născută la începutul secolului al XIX-lea. Spre deosebire de poeta de peste Oceanul Atlantic, poeta din spațiul mușatino-moldav al României nu se simte totuși intempestivă în cronospațialitate. După cum se subînțelege din postfața lucrării a eseistului nativ al aceluiași meleaguri, Gh. A. M. Ciobanu, nașul Editurii „MUȘATINIA” unde a apărut „În umbra timpului”, ultima carte de poezii semnată de octogenara autoare Cecilia Bănică-Pal, sub directa îngrijire a Emiliei Țuțuianu-Dospinescu, editor, nu va rămâne un caz insolit ca acela al poetei occidentale.

Emily Dickinson, predispusă spre izolări reflexive, îl aprecia pe Keats, ca apologet al adevărului, pe Ruskin, care perpetua iluminările lui Blake sau Wordsworth, pe Elizabeth Barrett Browning, pe surorile Brontë și clasicii ruși. Cecilia Bănică-Pal e atrasă mai întâi de existența cotidiană, iar ca profesor „de aleasă ținută” (Gh. A.M. Ciobanu) de Limba și Literatura română, a convertit asimilările din scriitorii clasici și moderni, români și străini, cu viața socială. „Toate generațiile de elevi, toți oamenii de cultură ai Romanului, în timp, au dat dovadă de receptivitate, spiritual și material. Fiecare mi-a dat ceva: puterea de a vorbi în fața dumneavoastră, puterea să scriu, puterea să mă simt fiică a Romanului, fiindcă din 1958 până acum aici am trăit și aici m-am

asentimentul prof. univ. dr. Emerit Tudor Ghideanu, care, în prefața cărții autoarei, începe cu un vers memorabil din Hölderlin: „în chip poetic, locuiește Omul”, iar profesorul și eminentul eseist Gh. A. M. Ciobanu, dă ca titlu „În căutarea timpului... trăit” postfeței, tocmai pentru a ne-o reaminti pe autoare, nu citind-o, ci trăind alături de ea într-o Arcadie cufundată în Agora. Cartea e dedicată fiilor autoarei, și oferă pe lângă sensibile inserări lirice și pagini grafice în acuarelă, nonfigurative, delicate colorate, semnate de Sabin Pal, una din grafici fiind și pe coperta întâi. Lucian Paul Pal, al doilea fiu, poet, semnează motto-ul cărții prin versuri din poezia sa „Mitul lui Sisif”: „Dimineața suntem mai curați / înainte de a se scurge nisipul din privire / poate-i devreme pentru gânduri / poate-i prea devreme pentru cuvinte / sau poate-i prea târziu...”.

Lectura cărții Cecilei Bănică-Pal până la acel „exitus acta probat”, ne face să regăsim, conform celor sugerate de editor pe coperta a doua a cărții, liniștea de dinainte de noi și de după noi, adică măsura timpului nostru dintre cele două liniști, retrăind totul cu ochii sufletului, fiindcă ne este hărăzit mereu de a căuta și a ajunge în cele din urmă la liniștea de după noi... („Măsura timpului”).

Prefața *La umbra timpului* de Tudor Ghideanu, sub același titlu ca al cărții Cecilei Bănică-Pal, constituie o analiză exhaustivă, cu acribie reflexivă, substituind prin expresii filozofice pe cele poetice create de autoare, inoculându-ne în inimă și minte că acolo unde se termină poezia, începe filozofia și invers.

Cele trei cărți: *Neliniști firești*, *Sentimente metalizate* și *La umbra timpului*, reprezintă o triadă propusă de Cecilia Bănică-Pal spre Trinitatea creștină, dând expresie sintetică unei vieți de om, așa cum a fost în temporalitatea inexorabilă, dar salvată apoi prin actul devenirii creatoare întru mântuirea cosmică, acolo unde esența coincide cu fenomenul și poate fi numită *Eternitate*.

contopit cu idealurile intelectualilor, muncitorilor, oamenilor din Roman. Poate vă întrebați de ce am subliniat cuvântul «muncitorilor». N-am să uit niciodată 30 de ani din viață le-am fost profesoară la seral și cred că nimeni n-a putut să-i cunoască mai bine decât un profesor, care îi aștepta să vină de la fabrică, să-i asculte, să-i înțeleagă. Și, vă spun sincer, când am fost prima oară la Fabrica de Țevi, ca dirigintă, ca să știu cu cine lucrez, am văzut țevile incandescente și pe elevii mei pe jumătate dezbrăcați, curgându-le sudoarea de pe ei. I-am socotit eroi. Sincer vă spun, sunt mândră de generațiile care au ieșit de la Seral în Roman. Nu contează titlurile pe care le-au dobândit. Toți seraliștii, care au trecut prin liceul nostru, sunt oameni deosebiți. Eu îi prețuiesc pentru că și-au luat din timpul lor liber ca să învețe, și, la rândul lor, acum dăruiesc, fiindcă au devenit pictori, poeți, ingineri, profesori, muncitori de înaltă calificare, maiștri.”

După aceste mărturii ale autoarei cărții *La umbra timpului*, lansată la Muzeului de Artă din Roman, nu putem decât să fim în

A Necruțătorul timp

A Fantoma visului absurd
R aleargă prin unghere
S -mă vede-
și zâmbindu-mi strâmb
întinde mâna-i slabă cu degete
prelungi
cercând să mă conducă
pe drumu-i crud și strâmt.

P Nu mă lua -îi spun-
O N-am ars îndeajuns
E mai am încă jăratec
T dă-mi timp să-l transform în cenușă
lasă-mă să-i găsesc o urnă
s-o așez lângă o icoană

I dă-mi timp să-l transform în cărbune
C când îl aprind să ardă cu flacăra vie
să strălucească mai mult timp
sau poate doar un minut

A fulgerul său timid să treacă în nemurire.

Cecilia Bănică Pal

Romancierul CEZAR PETRESCU - exeget al lui Eminescu

Tudor GHIDEANU
prof. univ. dr. emerit, Iași

Încep cu acest oximoron al creației literare: **romancier și exeget**. Este ca și cum ai spune „frumosul urât” sau „deșteptul prost”. Și totuși, unii romancieri sunt și exegeți (cazul Cezar Petrescu), după cum unii exegeți sunt și romancieri (cazul Eugen Lovinescu). Desigur, aceasta nu în egală măsură. Oximoronul cel mai fericit, în cultura noastră, este George Călinescu realizat în chip fericit pe ambele tărâmuri ale creației: vezi *Enigma Otiliei* și *Opera lui Eminescu*.

Cezar Petrescu, în anii postbelici, a fost scriitorul cel mai prolific, după Mihail Sadoveanu, crescut de altfel, în aria de influență dominantă a marelui precursor literar. Născut la Hodora, Cotnari, în ținutul voievodal al Hârlăului, Cezar Petrescu a copilărit la Roman, a fost elev la Școala Agricolă de la Trifești (în preajma „orașului provincial” despre care a scris atât de minunat și simțit. Consătenii mei-viitor inginer și psiholog - Gheorghe Grădinaru și Dumitru Mihai-aveau să descopere în podul Școlii Medii Agricole de la Roman, înființată de marele Ion Ionescu de la Brad, la finele secolului al XIX-lea o însemnare scrijelată pe grinda din podul școlii care releva indubitabil: „Cezărică Petrescu, elev în clasa a VIII-a”. Scrierea biografică *Un oraș provincial* avea să dezvăluie, în sfera romanescului, frumusețile de cronică medievală ale Romanului.

Opera lui Cezar Petrescu a intrat în exigențele didactice ale studiului liceal împotriva negativismului detractorilor indiferent cum s-au numit ei, astfel încât romane, precum *Întunecare*, *Apostol*, *Simfonia fantastică*, *Calea Victoriei* au circumscris o mare literatură. Întemeiat pe opera lui Honore de Balzac, scriitorul român de amplă și diversă notorietate, Cezar Petrescu și-a relevat intenția de a utiliza o *metodă de scriitură*, capabilă „într-o succesiune de 15-20 de romane ale epocii”, să se desfășoare, simultan, lucrări „unele de investigație orizontală în realitățile și în procesele sociale, altele de investigație verticală, în realitățile și în procesele psihologice ale individului.”

Fără a intui resursele profunde ale unei astfel de metode de creație în plan literar, marele Călinescu greșea, desigur, supralicitând instrumentele *criticii subiective*, când formula reproșul: „*Indus în eroare de aume romane ciclice moderne, care sub propunerea de a studia o epocă, ascund mai degrabă intenții politice(...) și sunt o degenerare a naturalismului, scriitorul român (Cezar Petrescu n.n.), adânc înrâurit de altfel și de tehnica cinematografului, tinde să studieze George Călinescu, „Istoria literaturii române, de la origini până în prezent”, Ed. Minerva, București, 1982, p. 767 societatea română, pe o porțiune de timp, să definească mentalitatea claselor sociale (boierime, burghezie, țărănime), să determine raporturile politice între sat și oraș, să înregistreze stadiul nostru cultural, să stabilească izvoarele unor mișcări.*”

Călinescu sublinia cu justețe faptul că: „*Acesta e în fond program de istorie, cu totul fără interes într-un roman?! , chiar dacă s-ar admite că un romancier ar fi în stare să intuiască excelent unele relații.*”

Luăm cu anumite rezerve astfel de aprecieri, de altfel, **auto-contradictorii**, căci Călinescu intrând în contradicție cu sine a trebuit să accepte faptul diversității complexe a unui scriitor în măsură să dea noi dimensiuni și virtuți romanului psihologic, după cum probează romanele : *Simfonia fantastică*, *Plecăt fără adresă*, *Greta Garbo*, *Baletul mecanic*, ș.a.

Pe coordonata social-istorică, de „orizontalitate” se înscriu, desigur, romanele *Apostol* și *1907*, chiar dacă ele nu ating

înălțimea înfăptuirii literare românești a lui Liviu Rebreanu din *Răscoala* sau *Ion*.

Materializând exigențele **metodei** sale, „orizontal-verticale”, Cezar Petrescu a conceput și *Romanul lui Eminescu*, într-un timp istoric în care viața lui Eminescu, era „construită” literar de exegeți ca: Eugen Lovinescu în *Mite* (Kremnitz) sau în *Bălăuca* (Veronica Micle, Octav Minar etc. sau chiar de către George Călinescu în *Viața lui Mihai Eminescu*, minunată *Biografie* (nu *Viața romanțată*) a Geniului.

Desigur, *Romanul lui Eminescu* nu se încadrează tipologic: nici „*vieții romanțate*”, nici așa ziselor „*biografii exacte*” dar pline, cel mai adesea de anecdote năstrușnice, subiective, inventate, nici unei pure „interpretări critice”!

Lucrarea lui Cezar Petrescu transcende, depășește îngustimile tipurilor relevante. Ea este, mai curând, un gen de asemănare iubitoare, de către cititorul posibil, a desfășurării cronologice a vieții unui copil și apoi a unui tânăr, plecat să înfrunte lumea, cu alambicările și sinuozitățile ei contradictorii, conflictuale, spre a deveni poetul geniu al Patriei. Este așadar vorba despre o *Empatie metodologică*, de felul celei a lui Jean Paul Sartre (Ch. Baudelaire, G. Flaubert etc.) Chiar dacă romanul poate să apară, uneori, ca fiind „lipsit de libertate”, neputând zbura după legile creației literare, Cezar Petrescu a realizat prin opera sa, că în locul unei biografii „obiective”, seci, trebuie aleasă calea „*vieții romanului*”, cu libertățile ei de invenție și imaginație creatoare.

În esență, contrar celor spuse de Călinescu, la Cezar Petrescu cele două modalități: *biografia* și *romanul*, se întâlnesc fericit într-o carte, care nu a fost scrisă pentru „specialiști”, pentru literați sofisticăți de cuvinte literare (simbolism, parnasianism, etc.) sau dependenți de furia anti-tradiționalistă etc., ci a fost concepută pentru un *subiect uman firesc, obișnuit*, a cărui viață simplă, fără fetișuri, poate înțelege și „gusta”, peripețiile normale ale unui om care parcurge episoadele „copilărești” din *Fram*, *ursul polar*.

Paradoxal față de critica de o exigență potrivită altor coordonate culturale, proprie lui Călinescu *Romanul lui Eminescu*, frumoasa lucrare a lui Cezar Petrescu, reușește plenar să urmărească: „*autoritatea*” lui Gheorghe Eminovici, „*copilăria*” lui Eminescu împreună cu frații (Ilie și Henrieta), Școlar la Cernăuți, Pregătirea examenelor de la Blaj, Student la Viena și Berlin, Bibliotecar și Revizor Școlar, dar mai ales Dragostea lui Eminescu, Eminescu la *Timpu*, Agonia morală și moartea geniului poeziei românești. Cezar Petrescu a reușit, în mod exemplar, în *Romanul lui Eminescu*, să unifice metodic coordonatele spațio-temporale, cronologia unei vieți de excepție (Mihai Eminescu), cu esențialitatea structurală a psihologiei abisale (verticalitatea spirituală), în procesualitatea de conflict tragic al cărui final este **Biruința Operei scrise**, împotriva absurdului unei familii neînțelegătoare, care își sacrifică fiul (sau fratele cum a procedat Matei Eminescu!) pe terestrul valorii comerciale. Cezar Petrescu reușea să creeze imaginea literară românească nu teoretic-eseistică a tragediei, în care „un tată și niște frați, după ce au părăsit pe bolnav, dau informații geografice tuturor, împăcându-se, și cerând avantagii bănești”, de la orice jurnalist comerciant.

Prin scrierea *Romanului lui Eminescu*, Cezar Petrescu își dădea, cu prisosință Măsura ca unitate sintetică a *cantității* (mulțimea romanelor sale) și *calității* (scriitura de accentuată mlădiere sadoveniană) unei Opere integrale, de o modernitate evidentă. Nu ne putem îndeajuns mira astăzi, că înfăptuirile sale unice, sunt reeditate tot mai mult, la cererea cititorilor aparținând tuturor generațiilor, și totodată, celor mai varii categorii sociale, cu un prinos de intelectualitate nedeazămințită.

Avatarurile feminității

prof.dr. Mihaela BĂLTOI
Roman, Neamț

În calendarul Bisericii ortodoxe, a treia duminică de după Învierea Domnului este dedicată femeilor mironosițe, ce rămân în istoria creștinismului sub această titulatură simbolică de „purtoare de mir”, pentru că ele au fost cele care s-au dus, a treia zi după îngroparea Domnului, la mormânt, pentru a împlini tradițiile funerare iudaice și a unge cu mir trupul lui Iisus. Evenimentul biblic, relatat în Evanghelii, face referire la Maria Magdalena, Maria, mama lui Iacov, Salomea și „*cealaltă Marie*” (cf. Marcu 16,1; Matei 28,1). Ele sunt cele care vor trăi, pentru întâia dată în această lume, bucuria învierii, chiar dacă primele sentimente încercate nu au fost de fericire, ci de adâncă spaimă.

Biserica a ales să sărbătorească în aceeași duminică și ziua femeii creștine, comemorând, în felul acesta, întreaga feminitate care și-a regăsit și își regăsește modelul în acele femei ce au rostit pentru prima dată în istoria umanității „*Hristos a înviat*”. Este o zi a celebrării feminității creștine, tocmai pentru că Cel ce inițiază acest moment este Hristos înviat, Care adresează mironosițelor, pentru prima dată, salutul „*Bucurați-vă*”.

Istoria feminității însă, începe în primele zile ale creației și va străbate perioade de dureroasă decădere, sublimând într-un moment de slavă- nașterea Mântuitorului Hristos din Fecioara Maria. Deși ideea de feminitate poate primi, uneori, conotații negative, imaginea ei este reabilitată de spiritul feminin matern aureolat, pentru că a îmbrăcat rolul mesianic și a schimbat destinul lumii.

Parcurgând în sens invers filele Scripturii, ajungem la momentul nașterii femeii din coasta lui Adam, relatat în cartea Facerea. Existența bărbatului ar fi rămas incompletă și fără sens, dacă Dumnezeu nu i-ar fi creat un ajutor: „*Nu este bine să fie omul singur; să-i facem ajutor potrivit pentru el*” (Facerea 2,18). Astfel, femeia își primește primul său atribut: soție-ajutor. Dumnezeu creează acea fericire edenică, de altfel un germen ce tinde spre împlinirea creșterii lui: starea de îndumnezeire. După acest moment, omul complet va fi Adam-Eva, în ipostaza androgenului. Femeia, nici superioară, nici inferioară bărbatului, este întregitoarea lui și vom regăsi această semnificație profundă în căsătoria creștină, copie a unirii dintre Hristos și Biserică. Dumnezeu îi va binecuvânta cu darul rodirii, prefigurându-se încă de la început ideea că nașterea unui copil nu este doar opera părinților, ci și un har al Sfântului Duh, o taină sfântă.

Răsturnarea conceptului de feminitate și istoria decăderii femeii sunt declanșate de discuția pe care Eva o poartă cu Satana, lăsându-se încântată de promisiuni înșelătoare și ajungând la revoltă și mândrie în a crede că se poate asemăna cu Dumnezeu, dincolo de comuniunea cu El (cf. Facerea 3). Greșeala este diseminată și asupra bărbatului, pe care și-l face părtaș neascultării, astfel încât căderea este inevitabilă, iar Edenul, din spațiu al viețuirii în armonie sfântă, devine un simbol al aspirației.

În literatură, se vor evidenția toate eforturile pe care le va face o femeie, intelectuale sau sociale, pentru a-și recăștiga demnitatea. Un oarecare doctor din Israel, pe timpul literaturii rabinice, declara că este mai bine să arzi cuvântul Legii, decât să-l încredințezi femeilor. Mai mult decât atât, și astăzi, unii invocă acele cuvinte ale Sfântului Pavel, pe care le interpretează eronat: „*Mulier taceat in ecclesia*”. Demnitatea femeii nu se va redobândi însă prin acumularea unor valori intelectuale, care nu-i vor aduce fericirea sau împlinirea existențială, ci prin capacitatea ei de a crea, de a fi mamă, de a

iubi și de a dăru. Vocația femeii nu este legată de societate, care îi este destinată bărbatului și forțelor sale creativ-intelectuale, ci de umanitate, ca manifestare a puterii de a se jertfi și de a iubi. Bărbatului îi este destinat să ducă greul luptelor vieții și să slujească altarului, în timp ce femeii îi este predestinată capacitatea de a iubi, fiind aleasă ca regină a creației.

Spiritul feminin va fi cel care va îmbrăca rolul mesianic, prin Fecioara Maria, pentru că ea va naște pe Fiul lui Dumnezeu și va mijloci renașterea umanității decăzute. Ea va reprezenta astfel singura ființă care va sfinți femininul și va dăru femeii „*chemarea*” dintâi. După lungi muștrări și disprețuiri, ca cele ale fariseului Simon aduse Mariei Magdalena (Luca 7,39), statutul femeii este înălțat prin Iisus Hristos. Maternitatea Fecioarei în plan uman, prin zămislirea noii făpturi, a noului Eon care va lumina lumea, va redimensiona ideea de feminitate. Prin Fecioara, orice ființă feminină va redobândi posibilitatea de a fi mamă pentru oricare altă ființă, de a salva umanitatea prin frumusețea ei interioară. Femeia se sfințește prin maternitate.

În dimensiunea modelului mariologic, femeia se va defini mereu în spiritul sacrificiului și al jertfirii de sine. Atributele sale principale vor fi: dăruirea continuă și grija față de celălalt. Cu aceste gânduri pornesc și femeile din Evanghelie spre mormântul Domnului, întrebându-se îngrijorate: „*Cine ne va prăvăli nouă piatra de la ușa mormântului?*” (Marcu 16,3). Întrebarea devine retorică. Femeile mironosițe sunt primele reprezentante ale feminității care se circumscriu categoriei Evei celei noi, renăscute după chipul Maicii Domnului, pe care o însoțesc mereu.

Ontologic, femeia se definește ca viață, sau, mai exact, ca cea care naște viață. În dimineața Învierii, această nouă Evă pășește temătoare spre mormântul Domnului pentru a-l îngriji trupul mort, însă este întâmpinată de Cel Care este prin excelență Viața. Astfel, în această întâlnire, dintre Eva-viață și Viața Care este Dumnezeu, se naște acel răspuns pe care feminitatea îl aștepta de mult timp. Hristos este Cel Care va ridica piatra de pe mormântul decăderii femeii, El va fi Cel Care îi va reda atributele dintâi și o va reacheza la sânul bărbatului, ca soție-ajutor și întregitoare a acestuia. Astfel, femeia devine mijlocitoarea nașterii copiilor lui Dumnezeu, nu pentru a se bucura de o limitată viață biologică, ci de perspectiva unei vieți într-o veșnicie.

Rememorarea acestor femei, având în mijlocul lor chiar pe Maica Domnului, face posibilă conștientizarea rosturilor vieții: demnitatea slujirii și mărinimia dăruirii, care, în final, duc la întezărirea unei împliniri soteriologice. Femeia, prin harul său, este cea care menține valorile eterne și reface, de fiecare dată, din interior, viața creștină. Sacrificiul de sine și iubirea, inima caldă și ascultarea necondiționată vor șterge orice urmă a urâteniei datorată trădării primordiale a lui Dumnezeu și vor reacheza femeia în demnitatea ei inițială harică.

Lăsând la o parte orice urmă de peiorativitate terminologică, femeile creștine de astăzi sunt urmașele mironosițelor, care merg nu pentru a unge trupul Domnului, ci pentru a se întâlni cu Hristos înviat, asemenea *fecioarelor înțelepte*, ce așteaptă pe Mirele ceresc pentru a se împărtăși la Cina cea de Taină, în Împărăția lui Dumnezeu.

Doina ENEA Biblioteca Municipală Roman

De-a lungul mileniilor, femeile sclave sau femeile regi, uneori mai clarvăzătoare decât bărbații, mai îndrăznețe sau mai timide, mame, soții sau iubite, îndurând vicisitudinile unei vieți precare sau pășind, aparent nepăsătoare, în foșnet de mătăsuri prin palate, și-au dobândit un loc aparte în viață, în cultură, în istorie. Mai realiste și mai chibzuite, sunt adevăratul curs al vieții, colorându-l cu tot soiul de plăsmui și nimicuri, modelând destine, temperând orgolii... Astăzi fac parte din viața cotidiană ca parteneri egali cu bărbații. Sunt multe izbânzile lor, la care unii bărbați nici n-au putut visa. Pictori, poeți sau muzicieni, femeile și-au pus amprenta puternic și-n cultură, ajutate poate și de sensibilități unice.

Femeia în literatură a intrat devreme. Antichitatea orientală ca și cea clasică sunt pline de imaginea ei în poezie, tragedie ori comedie. Imaginea ei este, în funcție de societățile în care se naște, fie la loc de cinste, fie socotită măr al discordiei sau *Pandora* deschizătoare curioasă de cutii interzise, deci supusă veșnic tentațiilor.

La tragicii greci o regăsim în *Antigona* sau *Electra*, înconjurată de aură de puritate și noblețe feciorelnică. Platon, cel mai strălucit filozof al antichității și cel mai misogin deopotrivă scoate în evidență în *Banchetul* capacitatea spirituală a femeii.

În Evul Mediu multe opere literare dau un sens civilizator funcției spirituale, sensibil-afective îndeplinită de femeie în lume. În cultul creștin al *Madonei* s-a găsit modelul feminin al acelei vremi laicizat în literatura medievală cavalerescă. Cultul *doamnei* în poezia trubadurilor, ca și în romanul cavaleresc ajunsese să stea în centrul codului eticii cavaleresti, făcându-l pe bărbat să se supună voinței pure și înalte a femeii iubite.

În Italia, imaginea *doamnei* s-a încărcat de attribute angelice. Ea lucra, asemenea făpturilor celeste, asupra intelectului celui îndrăgostit, exercitând influențe decisive, morale și spirituale, ajutându-l să se desăvârșească prin iubire. La Guido Guinizzelli, Guido Cavalcanti, dar mai cu seamă la Dante, femeia este o *angelică*. Un exemplu sugestiv este *Beatrice*, iubita lui Dante, care dincolo de viață își veghează cu ochi divini iubitul, identificându-se astfel cu principiul binelui universal.

Renașterea întoarce o nouă filă în istoria literaturii feminine a culturii europene. Frenezia redescoperirii unor modele umane a cuprins și pe femei. Ele erau reprezentantele curților regale sau palatelor ducale medii de eleganță și opulență - în care prosperau artele și gândirea. Dar nu erau singurele care se bucurau de privilegiul educației alese. Fetele de negustori bogați, de bancheri, de oameni răsăriți ai orașelor mari, primeau o educație absolut egală cu cea a tinerilor studioși. Exemplu edificator este fata negustorului de frânhii, *Louise Labe*, ale cărei poezii de dragoste au dat Lyon ului o faimă binemeritată, sau fiicele lui Thomas Morus care vorbeau și scriau desăvârșit grecește. Egalitatea intelectuală a devenit o realitate incontestabilă în Renaștere și este reflectată în *Gargantua și Pantagruel* de Rabelais.

În țările nordice prestigiul femeii era întărit de o incontestabilă nuanță etică, ce făcea mai deplină și mai laudabilă frumusețea. Opera lui Shakespeare, ce vine la sfârșitul Renașterii europene, rezumă aspirațiile, gândurile și simțirea a două secole de cultură răsfărțată și în profilurile atât de diverse ale personajelor sale feminine. În *Chinurile zadarnice ale dragostei*, *Mult zgomot pentru nimic*, *Doi gentilomi din Verona*

dar în special în *Neguțătorul din Verona* femeia constituie factorul care reconciliază puterile învrăjbite ale bărbaților, readucând armonie și echilibru. Femeile cele mai pure și mai iubitoare, ca *Desdemona*, *Ofelia* sau *Cordelia*, în tragediile sale, trec prin suferințe nemeritate și ajung la moarte cu credință nestrămutată în dragostea lor. Și totuși Shakespeare găsește un final potrivit operei sale dramatice cu *Poveste de iarnă* și *Furtuna* unde, prin curățenia și puritatea femeilor, răul se poate schimba în bine și viața o poate lua iarăși de la capăt.

În cultura secolului clasic, femeile din Franța au fost cele care au fondat o *nouă putere* cea a saloanelor, loc de reformare și perfecționare a limbii, de încurajare a literaturii. Primul salon a fost al *Doamnei de Rambouillet* și printre femeile care l-au frecventat au fost și renumitele scriitoare *Doamna de Sevigne* și *Doamna de la Fayette*, care au cucerit cu inteligență, talent și grație statutul de egalitate cu colegii lor masculini, împământenind o tradiție în lumea scrisului.

Literatura engleză abordează, printre numeroase alte teme, și pe cea a virtuții feminine înfățișată de figuri simple, modeste, dintr-un mediu mic-burghez sau chiar rural. Remarcante și de inspirație sânt romanele lui Samuel Richardson - *Pamela* și *Clarisa*. Ecouri ale acestora le regăsim în romanul epistolar al lui Rousseau *Julie sau noua Heloisă* și la Goethe în *Suferințele tânărului Werther*. Goethe a conferit femeii ca și Dante o funcție de magice capacități transformatoare, de principiu mântuitor. Finalul din *Faust* unde eroul e izbăvit prin iubirea curată a *Margaretei* - vorbește de *eternul feminin care înalță în țării*. Ca și Goethe, Schiller dădea femeii o treaptă înaltă în ierarhia ființei, atunci când ea îmbina demnitatea cu grația, moralitatea cu simțirea frumoasă.

Epoca Romantismului a debutat promițător în ceea ce privește raporturile dintre femeie și societate, dintre femeie și cultură. Curentul romantic aducea un interes înnoit față de problematica femeii, cerând libertatea și egalitatea pentru întreaga umanitate.

Prezența femeii în lume era esențială și de aceea trebuia apărată. Alături de colegii lor și femeile arătau în scris o nouă față politică sau socială. Astfel, *Doamna de Stael*, dincolo de importanța ei în literatură, a fost una din dușmancele politice ireductibile ale lui Napoleon, iar *George Sand* scria romane sociale într-un spirit destul de apropiat de acela al socialismului utopic.

Victor Hugo, unul din romanticii compleți, ridica glasul, atât în poezie cât și în roman, în favoarea femeii nefericite, decăzute, victimă a societății nedrepte. *Mizerabilii* sunt o pledoarie în acest sens. Pe de altă parte, femeii scriitoare ca Emily Bronte, artistă, colaboratoare, i se adaugă femeia muză cum a fost *George Sand* pentru *Musset* ori *Chopin*. Ca în întreg romantismul și la Pușkin întâlnim de la *Rusalka* la *Evgheni Oneghin* o imagine complexă a femeii înzestrată cu sensibilitate adâncă, aptă în nobila ei simplitate de a iubi, suferi și renunța.

Ultimul, dar nu cel din urmă dintre romantici, Eminescu și-a investit eroina cu facultăți supranaturale, de crăiasă din povești ori zână benefică, care-și urmează iubitul în zborul către absolut, către refacerea prin iubirea desăvârșită.

Abandonându-și misiunea, ea decade din această aură de basm și devine o *Cătălină*.

Realismul avea să construiască o impresionantă și durabilă tipologie a femeii atât în roman, cât și în dramaturgie. De la *Becky Sharp* eroina lui Thackeray - la *Emma Bovary*, la *Anna Karenina*, la *Nora* lui Ibsen sau la eroinele cehoviene,

se constituie un univers grav și adevărat al problematicei femeii. Problema femeii se pune acum în legătură cu teza emancipării ei, susținută cu fervoare și de numeroși scriitori de primă mărime de pe mai multe continente. Din punct de vedere al creativității o conștiință a puterilor proprii s-a manifestat încă din prima jumătate a secolului.

Astfel, *Virginia Woolf*- care a contribuit la împrăștierea mijloacelor prozei universale- *Simone de Beauvoir*, soția lui Jean-Paul Sartre și apartenență a grupului de existențialiști francezi, *Marguerite Yourcenar* prima femeie scriitor membră a Academiei franceze- sunt doar câteva exemple de notorietate mondială în lumea literelor. Iar în lumea tipologiilor feminine *Mama* lui Gorki a deschis un capitol cu nebănuite ecouri în istoria literaturii despre femei.

La noi în țară s-a urmat o tradiție de mult împământenită a unei prezențe mai marcante a femeii în literatură. Ca mamă în *Miorița*, ca soție în *Meșterul Manole*, ea participă la ritualurile mitice. O regăsim apoi ca iubită, fiică, prietenă, femeie-enigmă, înger, demon sau ideal.

Cântarea frumuseții în literatura noastră, ca și în alte literaturi, a fost și rămâne un spațiu mereu deschis. Bolintineanu cu iubita *frumoasă și dulce*, Alecsandri cu *Steluța dulce și iubită intrată-n veșnicie*, Eminescu pendulând între extreme- *de la chip de înger*,

*chip de marmură frumos, cu fața străvezie ca fața albei ceri-*ajungând la *omul fără pace* care este el, poetul; Bacovia, cu o conștiință torturată, iar la polul opus Minulescu- invocând *altare păgâne, amante halucinante, ceremonii somptuoase în cinstea celei mai frumoase din toate fetele ce mint*, Arghezi, Heliade-Rădulescu, Coșbuc, Octavian Goga, Blaga, Voiculescu, Ion Barbu, Adrian Păunescu, Sorescu, Nichita Stănescu, Zaharia Stancu, Creangă, Vlahuță, Sadoveanu, sunt doar o parte din cei care au dăruit literaturii noastre o fărâma din sufletul, puritatea și gingășia femeii.

Literatura scrisă de femei a început în secolul trecut, culminând cu opera romanească a Hortensiei Papadat-Bengescu. I-au urmat o puzderie de talente în poezie, proză și dramaturgie. De la Lucia Demetrius, Maria Banuș, Ioana Postelnicu, Magda Isanos la Nina Cassian, Violeta Zamfirescu, Constanța Buzea, Ileana Vulpescu, Ana Blandiana și multe altele, fiecare a adăugat buchetului culoarea ei specifică, sensibilități proprii, nuanțe moderniste sau tradiționaliste, tratând fie teme universal umane, fie specific feminine.

Și mereu talente tinere se alătură celor consacrate, oferindu-ne noi bucurii prin scrierile lor, uimindu-ne prin deschiderea de prospețime și îndrăzneală cu care intră în lumea artei, a frumuseții, asigurând astfel continuitate fenomenului artistic.

Debut

TABLOU CU FLORI DE CÂMP

Și totuși nu pot crede c-ai uitat
Iubirea noastră adolescentină,
Ce suflutele ne-a înnobilat
Scăldându-n izvoare de lumină.
Acum ți-i palid caldul tău obraz
Și-ai plânge mult și greu, nestăpânit,
Stăpânul ți-a pus jugul pe grumaz,
Cu biciul plânsu-n gât ți l-a oprit.
Da, la-nceput el ți-a părut un zeu
Cu suflet cald, și pletele în vânt
Și ai plecat uitând sărutul meu
Suav și pur, parfum de flori de câmp.
Te văd cum suferi și scrâșnești din dinți,
Iubirea ta-i strivită sub carâmb,
Și traiul zilnic dureros îl simți
Fără fiori și fără flori de câmp.
Iar el, stăpânul, zeul de-altădat
Mult prea sătul de trupul tău frumos,
Cu pumnul s-a pornit pe mângâiat
Căci e stăpân, și mândru, și nervos.
Și uneori compari cu gând pustiu
Privindu-i cu dezgust zâmbetul tămp,
Sărutul lui cu miros de rachiu,
Sărutul meu, parfum de flori de câmp.
De te întreabă alții cum trăiești
Și dacă viața-ți pare un colind,
Tu le zâmbești ușor și-i părăsești
Să nu-ți audă lanțul zornăind.
Un gând nebun odată te-a ncercat
Să-l părăsești, la el să nu mai vii,
Dar durerosul gând ți l-ai uitat
Căci mamă în curând vei deveni.
Este copilul tău dar e și-al lui
Și sufletul ți-e trist, poate bolnav,
Ai vrea să fie-al tău și-al nimănui
Decât să știi că se va naște sclav.
Ai să-l iubești și ocroti mereu
De tot ce-i rău și cinic pe pământ
Și-ai să-l înveți cum să nu fie zeu
Și să iubească florile de câmp.

NEDESCHISA UȘĂ

Sătul de deziluzii și ros de oboeală
Sfios bat la fereastra-nghețată sub zăpezi,
M-am reîntors în zdrențe, fără costum de gală,
M-am reîntors la tine, deschide să mă vezi.
Mi-e tare frig în suflet, la tine e căldură,
Hai, lasă-mă să intru și să mă încălzesc,
Privește-mă cu silă, privește-mă cu ură,
Abia acum, pierduto, eu simt că te iubesc.

Am alergat prin lume după năluci viclene
Fără să-ntorc privirea către chemarea ta,
Bucurile de lacrimi dintr-ale tale gene
Ca un blestem sfâșie-acum ființa mea.

În viscolul de-afară se-aude numai plânsu-mi
Și glasul-mi ce te roagă zadarnic să deschizi,
Aș da orice, iubito, m-aș da pe mine însumi
Să mă primești la tine, chiar de-o să mă ucizi.

Te rog, măcar încearcă, să-mi dai un semn de viață,
Să știu că ești în casă, să știu că mai există,
Ascultă cum Uitarea un rătăcit îngheață
Și-apoi îl exilează în lumea celor triști.

O gheară ascuțită în suflet mi se-nfinge,
E spaima unor gânduri că poate ai plecat
Pribeagă-n altă lume în care nu mai ninge
Și traiul zilnic este mai drept și mai curat.

Simt cum încet ninsoarea uitării mă îngroapă,
Prin ochi îmi intră-n creier și-n sânge fulgii reci,
Iar eu în zorii zilei ce mâine o să-nceapă
Voi sta în fața ușii îngenunchiat pe veci.

ing. Nicu AIRINEI
Roman

IPOTEȘTI - Mecca spiritualității românești

Andrei PETRUS
publicist, jud. Vaslui

„Timpul mort și-ntinde trupul
Și devine veșnicie” (Mhai Eminescu)

Cu sufletele îmbrăcate în haine de sărbătoare, în zilele de 15 -16 iunie 2011, am pășit cu venerație și cu evlavie în templul de la IPOTEȘTI, loc sfânt de reculegere și pomenire, de meditație și rugăciune, loc devenit o adevărată Mecca a spiritualității românești.

Oboseala lungului drum de la Puiesti la Ipotești, ne piere ca prin farmec și, după ce ne cazăm la pensiunea „Floarea albastră” din incinta „Memorialului”, ne pregătim pentru festivitatea anunțată în program.

Ne amintim de perioada studenției, când pășeam la fel de sfioși ca acum și ne fotografiam în fața casei celui mai mare poet român din toate timpurile, Mihai Eminescu, unul dintre cei mai mari poeți ai lumii; geniul eminescian reprezintă cea mai înaltă culme a poeziei, a simțirii și a gândirii românești. Admirăm noile construcții, apreciind efortul și dragostea intelectualilor înzestrați care slujesc neîncetat, cu devoțiune, cultul eminescian. Ne face o deosebită plăcere să întâlnim acasă la Eminescu însemnate personalități contemporane: Cassian Maria Spiridon, Gellu Dorian, Mircea Diaconu, Lucian Vasiliu, Marius Chelaru, cărora le oferim cărțile recent apărute: „Oul fermecat” și „Vremea nu mă vremuiește” (ambele apărute la editura „Sfera”, Bârlad, 2011) și „Dulcea mea Doamnă/ Eminul meu iubit” (2002). Regretăm că nu am venit cu o zi mai devreme ca să asistăm la toate manifestările dedicate comemorării genialului poet. Ne luăm rămas-bun de la domniile lor care se grăbesc să ajungă la Botoșani și ne îndreptăm spre Biblioteca Națională „Mihai Eminescu”, în amfiteatrul căreia scriitorul Marin Toma va decerna premiile Festivalului „Dor de dor”.

Îl revedem cu emoție și cu bucurie pe Marin Toma, acum cu barbă de patriarh, însoțit de delicata doamnă Doina Săbădean, mereu atentă, ocrotitoare, omniprezentă.

După bucuria revederii, urmează o alta, aceea a premierii, Laureatilor, cu glasurile gătuite de emoție rostesc scurte alocuțiuni de gratitudine față de gazdele noastre: domnul Mihai Eminescu, mai întâi, apoi Laurențiu Ulici, domnul Miluță Jijie, manager și doamnele Ana Florescu, Gianina Zaharescu, Maria Cassian, muzeografi.

Doamna Maria Cassian este realizatoarea unei extrem de interesante expoziții intitulată „Clipa ce ni s-a dat EMINESCU Reflexii ale teofaniei” și autoarea excepționalului eseu „Emblema christică a poemului eminescian *Rugăciunea unui dac*. Decriptare teologică-spirituală”.

Cei premiați adresează cuvinte de mulțumire și scriitorului Marin Toma, un neobosit factotum al acestei întreprinderi deloc ușoare. Eu recit poezia „Asistență” din volumul care, în prima jumătate, versifică o parte din comoara inestimabilă a scrisorilor dintre cei doi mari îndrăgostiți, Eminescu și Veronica Micle, iar în a doua jumătate exprimă iubirea și admirația față de inegalabilul poet, pe care de-o viață am încercat, de la catedră, să le transmit zecilor de generații de liceeni.

ASISTENȚĂ

Predam la clasă EMINESCU
Festiv de fiecare dată
Când, nescontat, cu tot firescu'
În cadrul ușii El s-arată.

Ne ridicarăm în picioare,
Elevi, profesor, toți de-odată,
Și ne-ntrebam: E-aievea, oare,
Făptura asta minunată?

El ne-a privit cu bunătate,
Sclipeau, prin aer, parcă focuri
Și, cu destulă greutate,
Ne-am așezat cu toți la locuri.

Când a-nceput să ne vorbească,
Îl ascultarăm în tăcere
Iar vocea lui dumnezeiască
Ne picura în suflet miere.

Ne-a spus despre copilărie,
De moș Miron și de prisacă
Și de-o pădure brumărie
Și toată viața lui săracă.

Și-a recitat și „Doina” plânsă
De Nistru-ntreg și toată Tisa,
El n-a plâns niciodată însă
De multe-multe plânsu-mi-s-a.

Și-a recitat și „Floare-albastră”,
„Luceafărul” și „Revedere”,
Tot timpu-acesta clasa noastră
Îl ascultase în tăcere.

Cu toții parcă-n transă furăm,
Cât a vrut el să ne vorbească,
Îl ascultarăm și-l văzurăm
Și l-am lăsat să ne uimească.

Plecă tot astfel cum venise,
În suflet flori de tei se lasă
Da-n mână c-un mănunchi de vise
Îl așteptăm din nou în clasă.

Și va veni fără-ndoială,
Vorbindu-ne la fiecare
Și-l vom privi-n ochi cu sfială
Cum am păși înspre altare.

Citindu-i rimele divine,
Oricui vom spune cu iubire:
„Deschide-ți sufletul, creștine,
Ca să primești dumnezeire”.

După festivitatea de premiere, ne fotografiem: Marin Toma, Doina Săbădeanu, Emilia Țuțuianu, Marilena și George Toxin; Livia și Petruț Andrei, Dorel Mihai, Cristina Bîldiu....

Petrecem apoi o seară sub teii înfloriți, vegheați de razele Luceafărului și încălziți la flacăra geniului său. Ne despărțim a doua zi de prietenii bistrițeni Marilena și George Toxin și de Doina Săbădeanu și Marin Toma, iar noi mai rămânem să vedem lacul lui Eminescu. Mai întâi însă dăruim Bibliotecii Naționale de poezie „Mihai Eminescu”, prin doamna Ana Florescu, muzeograf, câteva numere din revista „Visătorii”, cartea de debut a poetei Oana Andrei Pavăl din Toronto-Canada „Sărutul curcubeului”, două eseuri: „Mihai Eminescu Eterna fascinație” și „Dulcea mea Doamnă/ Eminul meu iubit” și volumele de versuri: „Mierea din trestii de cuvânt”(2005), „Poeme târzii”(2006) și „Dulcea mea Doamnă/ Eminul meu iubit”(2002).

Cu promisiunea că vom veni dacă vom fi invitați, ne despărțim de doamna Ana Florescu și ne îndreptăm, în sfârșit, spre lac, dar salutăm mai întâi pe renumitul critic Alexandru Dobrescu însoțit de două frumoase și elegante doamne, fiica și soția domniei sale.

Drumul spre lac este prin Cătămărești Vale și prin pitoreasca și răcoroasa pădure, apoi, urcând câteva trepte, ajungem la lac rostind amândoi într-un glas:

„Iată lacul. Luna plină
Poleindu-l, îl străbate;
El, aprins de-a ei lumină,
Simte-a lui singurătate”.

și

„Lacul codrilor albastru
Nuferi galbeni îl încarcă;
Tresărind în cercuri albe
El cutremură o barcă”

Din păcate, și aici, în paradisul eminescian sunt urme ale oamenilor cavelor: iarbă arsă de focurile maneliștilor veniți să facă grătare și să arunce peturi în lac. Niște amenzi usturătoare ar aduce bani buni în bugetul primăriei, domnilor consilieri, primari, viceprimari și polițiști, ce ziceți? Rămânerea peste noapte la pensiunea „Floare albastră” s-a dovedit a fi o rea idee pentru că ne-au bubuit manelele absolvenților de clasa a VIIIa, probabil; asta însă numai până la șase dimineața, când am plecat ca să nu le mai auzim „muzica”.

Ar trebui ca ministrul maghiar al culturii române, domnul Kelemen Hunor, să aloce sumele necesare pentru cei care oficiază slujbe în „Memorialul Ipotești”, să aibă un salariu decent și nu 560 de lei pe lună, fiind astfel nevoiți să închirieze pensiunea la cei care nu respectă acest sfânt lăcaș, tulburând liniștea și odihna pelerinilor veniți să se închine în catedrala poeziei, simțirii și gândirii românești.

Mihai Eminescu bibliotecar

Cristina PANAITE

Biblioteca Municipală Roman

În ziua de naștere a lui Shakespeare (1564 - 1616) comunitatea internațională a decis să sărbătorească o necesară Zi a cărții și tot atunci, pe 23 aprilie, zi de profundă rezonanță creștină, specialiștii români au declarat Ziua națională a Bibliotecarului.

Despre Bibliotecă și Carte s-au scris mii de rânduri și se vor fi scris și despre Bibliotecar destule, dar nu îndeajuns încât să-i răsplătească importanța, frumusețea și demnitatea muncii sale.

Meseria de bibliotecar nu este una spectaculoasă, bibliotecarii n-au descoperit margini de galaxii, n-au lansat teorii senzaționale, dar au făcut secole de-a rândul un lucru de mîgălă: au păstrat memoria scrisă, au ferit-o de ignoranță și au dus mai departe cuvântul.

Convingerea că în preajma cărților oamenii sunt mai buni și mai înțelepți i-au adus în această breaslă și pe ilustrul Episcop Melchisedec Ștefănescu, pe Ion Bianu - președintele Academiei Române, pe Lucian Blaga, Perpessicius, Hașdeu, pe Odobescu și mulți alți intelectuali de primă mărime ai spiritualității românești, dar și pe cel despre care vă voi vorbi în cele ce urmează.

Se știe că Mihai Eminescu a fost, o scurtă perioadă, directorul Bibliotecii Centrale din Iași. Dar, lucru mai puțin cunoscut, e că el a îndeplinit de patru ori atribuții de bibliotecar.

Astfel, în 1865, la Cernăuți, ca elev de gimnaziu, a fost găzduit în casa lui Aron Pumnul, unde se afla și o mică bibliotecă a studenților români, ferită de ochii profesorilor străini, căci, după legile școlare, studenții nu aveau voie să întrețină biblioteci și ar fi fost confiscată și această bibliotecă, dacă în ochii lumii nu ar fi trecut drept proprietate a lui Pumnul.

[...] Bibliotecar era totdeauna un student găzduit de Pumnul, care locuia în camera în care se afla și biblioteca. Acuma locuia el la Pumnul și îngrijea și de bibliotecă. Aici trebuie să se fi simțit el în elementul său, căci rînduise biblioteca și știa unde se afla orice carte. Nu mai trebuia ca înainte, să scotocești tot dulapul pîn' ce dai de cartea ce-ți trebuia. Eminescu se ducea drept la dânsa și o scotea dintre celelalte cărți, dîndu-ți-o cu un fel de satisfacție și dovedind astfel că cunoaște fiecare tom din această colecțiune. (Teodor V. Ștefanelli Amintiri despre Eminescu). Astfel, Eminescu începu să trăiască, să doarmă și să viseze printre cărți. (G. Călinescu Viața lui Mihai Eminescu)

(...) stăpînea peste cărți, cunoscător și grijuliu, păstrîndu-le în desăvîrșită rînduială, știind cu ochii închiși locul fiecăreia, așa încît și el, și ceilalți, și profesorul erau mulțumiți. (Zoe Dumitrescu-Buşulenga-Eminescu. Viață, creație, cultură)

În 8 aprilie 1871, la Viena, societățile studențești România și Societatea literară și științifică a Românilor din Viena se unesc formînd societatea România jună (care avea ca deviză versul lui Andrei Mureșanu uniți-vă în cuget, uniți-vă'n simțiri). În sedința de înființare a noii societăți, Slavici a fost ales președinte, iar Eminescu, nici nu se putea altfel, reuși la alegere în calitate de bibliotecar, hotărât să vîneze cu orice chip cărțile împrumutate și nerestituite. (G. Călinescu Viața lui Mihai Eminescu) Eminescu, membru ordinar, cu 30 de voturi, se alege bibliotecar. (Augustin Z. N. Pop Noi contribuții documentare la biografia lui Mihai Eminescu).

La 30 august 1874, M.Eminescu este numit bibliotecar al Bibliotecii Centrale din Iași, prin decret domnesc, la propunerea lui Titu Maiorescu (înlocuindu-l pe Samson Bodnărescu), după ce depune jurămîntul în Aula Universității din Iași în fața rectorului Ștefan Micle.

Jurămînt

Jur în numele lui Dumnezeu și declar pe onoare și conștiința mea:

Credința domnitorului român Carol I și constituțiunii țării mele;

De a-mi împlini cu sîntenie datoriile ce-mi impune funcțiunea mea;

De a aplica legile și de a mă conforma legilor întru toate și pentru toți, fără pasiune, fără ură, fără favoare, fără considerațiune de persoană, fără nici un interes direct sau indirect.

Așa să-mi ajute Dumnezeu,

Mihaiu Eminescu

Jurămîntul de față s-a săvîrșit în prezența subscrisului

A. Iconom

Rectorele Universității de Iassy

Astăzi în treizeci august anul una mie optsute șaptezeci și patru, jurămîntul de față s-a săvîrșit în aula Universității de Iassy.

Rector, Ștefan Micle (L.S.)

Solemnitatea depunerii jurămîntului l-a impresionat pe Eminescu în stîngerile modestiei și mulțumirii de a deveni gospodarul cărților Universității (...). Pasiunea lui Eminescu pentru carte, pentru informația căutată în biblioteci (...) constituia una din marile lui satisfacții încă din copilărie. (Augustin Z.N.Pop-Noi contribuții documentare la biografia lui Mihai Eminescu)

Eminescu, la rîndul lui, era încântat de postul său, care, plătit cu 200 lei noi, îi deschidea înainte perspectiva rafturilor prăfuite ale sălii de lectură, în umbra cărora avea răgazuri nesfîrșite de a se deda studiilor sale.

Sunt fericit - ar fi zis Eminescu - că mi-am ales un loc potrivit cu firea mea singuratică și dornică de cercetare. Ferit de grija zilei de mâine, mă voi cufunda ca un budist în trecut, mai ales în trecutul nostru atît de măreț în fapte și oameni (...) Cărțile din rafturi au asediat pe fostul bibliotecar de la Cernăuți și de la Viena și l-au stupefiat cu totul cu mirosul lor de piele și hîrtie.

Jurământ
Jur în numele lui Dumnezeu și declar pe
onoare și conștiința mea
Credința domnitorului român Carol I
și constituțiunii țării mele
De a-mi împlini cu sîntenie datoriile ce-mi
impune funcțiunea mea
De a aplica legile și de a mă conforma legi-
lor întru toate și pentru toți, fără pasiune, fără
ură, fără favoare, fără considerațiune de
persoană, fără nici un interes direct sau indirect
Așa să-mi ajute Dumnezeu
Mihaiu Eminescu
Jurămîntul de față s-a săvîrșit în pre-
zența subscrisului: A. Iconom
Rectorle Universității de Iassy
Astăzi în treizeci august anul una
mie optsute șaptezeci și patru, jurămîntul
de față s-a săvîrșit în aula Universității
de Iassy
Rector Ștefan Micle

Eminescu voia să revoluționeze biblioteca cu tot dinadinsul. Având naivitatea să creadă că rostul ei este de a fi o fereastră permanent deschisă spre grădinile culturii actuale, el se pornește înflăcărat s-o sporească și s-o facă un instrument util de muncă. (George Călinescu Viața lui Mihai Eminescu)

De îndată, își îndreaptă atenția spre fondul de carte al bibliotecii, începând cu inventarierea și trierea celor peste 30000 de volume. Pentru completarea fondului de carte, cere aprobarea Ministerului Cultelor și Instrucțiunii Publice. La 15 octombrie 1874, propune achiziționarea de la anticariatul din Iași a unor manuscrise și tipărituri vechi, între care scrierile lui Dosoftei și Dimitrie Cantemir (*Divanul sau gâlceava înțeleptului cu lumea*). Erau cărți a căror valoare trece dincolo de aspectul material. Pentru a avea o reprezentare exactă a demersului bibliotecarului Eminescu, vă prezint o parte din cărțile propuse:

- *Apostol, Atârnare în loc de scrisoare asupra tarafului okellistilor pentru firea a toată lumea*
- Ioan Damaschin sntul(sfântul). *Descoperire cu ameruntul a pravoslavniciei credințe*
- *Kekragarion* (nu Kekrografion) alu Sfântului Augustinu
- Efrem Sirul. *Cuvintele și învățăturile lui*
- Vasilii cel Mare și Grigorie. *Cuvinte puține din cele multe ale lor*
- Nicodim Monahul. *Carte sfătuitoare pentru păzirea celor cinci simțiri.*
- Ilie Miniati, *Didachii (Învățăături evanghelice)*, 1837, Iași.

Teodor Nica, director în minister, aprobă solicitarea la 2 noiembrie, același an. (M. Eminescu, *Opere. Corespondența, Documentar*, Vol. XVI, Buc., Ed. Academiei, 1989, p.18.)

Examinarea listei lui Eminescu atrage atenția asupra faptului că majoritatea cărților solicitate sunt cărți bisericești, cu o circulație mare în spațiul românesc. Poetul avea o cunoaștere a acestor cărți cu mult peste curiozitățile unui intelectual creștin. O cercetare a unor titluri se arată semnificativă, deoarece, prin raportarea la operă, se demonstrează că le-a integrat unui sistem foarte bogat de înțelegere a existenței, din coordonatele căruia nu trebuia să lipsească perspectiva teologică.

Toate aceste cărți au avut un ecou în opera lui Mihai Eminescu.

De altfel, munca aceasta care-l absorbea era îndeplinită nu numai cu pricepere, dar și cu plăcere. Își închina zilele, în cea mai mare parte, îndeletnicirii cu cărțile. (Zoe Dumitrescu-Buşulenga - Eminescu. Viață, creație, cultură)

În anul 1875 este înlocuit de la conducerea Bibliotecii centrale de Dimitrie Petrino. Titu Maiorescu a fost nevoit să accepte această schimbare și la 1 iulie 1875 l-a numit pe

Eminescu revizor școlar în județele Iași și Vaslui.

Perioada de directorat se încheie abrupt, poetul fiind hărțuit cu un proces legat de directoratul lui, proces care se încheie fără urmări, nefiind găsit vinovat.

A patra oară, lucrează ca subbibliotecar, tot la Biblioteca Centrală din Iași. *Pe ziua de 24 septembrie 1884, i se dăduse lui Eminescu postul de subbibliotecar, părăsit de A. Philippide, în aceeași Bibliotecă a Universității unde cu 10 ani mai înainte fusese bibliotecar. Superiorul său era acum I. Caragiani. Aci ședea la biroul său din fund, în fața intrării și, după ce împărțea cele câteva cărți cerute, se cufunda, ca orice om cuminte, în lectură. Din scripte rezultă că funcționa mai ales la serviciul de înregistrare, îndeplinind unele mărunte sarcini birocratice. (G. Călinescu Viața lui Mihai Eminescu).* Poetul, bolnav deja, a găsit în bibliotecă, încă o dată, un liman de liniște.

Pe 19 noiembrie, I. Caragiani a cerut înlocuirea lui din postul de subbibliotecar.

Există în istoria cărții românești multe exemple de pasiune arzătoare pentru carte, dar niciunul nu întrece ardoarea și constanta iubire a bibliofilului Eminescu. În cazul lui Eminescu putem vorbi de o adevărată mistică a cărții, cu implicații deosebite în conduita și condiția poetului, prozatorului, intelectualului. Au rămas multe mărturii despre adevărata patimă a lui Eminescu pentru carte (Rosa del Conte, *Eminescu sau despre Absolut*), care se referă la fiecare din episoadele vieții sale, fie ca sufleur la Teatrul Național (1868-1869), fie ca student la Viena ori bibliotecar la Iași. În fața cărții, ca bibliotecar, Eminescu simte o responsabilitate deosebită și nu rămâne un simplu funcționar, ci are conduita unui (re)formator, năzuind să construiască o bibliotecă pe temelia vechilor cărți, păstrătoare ale filonului autentic de spiritualitate și cultură românească. În răstimpul foarte scurt cât a fost bibliotecar (1874 - 1875), Eminescu a urmărit realizarea proiectul său de întemeiere a fondului de carte pe cartea veche: *... de dorit ca, în marginile restrânselor mijloace ce s-au încuviințat bibliotecii, să se adune această literatură an cu an, însă continuu și sistematic.*

Și ca bibliotecar, și ca revizor școlar, Eminescu a fost pildă de activitate inteligentă și superior îndrumată. Lucrările lui, în ambele funcțiuni, mărturisesc despre felul luminos și personal cum înțelegea să-și facă datoria. (Gala Galaction Viața lui Eminescu)

Perioada în care a funcționat ca bibliotecar, este singura perioadă de mulțumire deplină în trudnica-i viață, perioadă proprie creației artistice. (Augustin Z.N.Pop - *Noi contribuții documentare la biografia lui Mihai Eminescu*)

Bibliotecarul Eminescu a trăit mereu în umbra cărților, ducând povara transiterii spiritului lor ca un apostol. Și n-a făcut altceva decât să confirme cele două metafore: cartea ca o lume și lumea ca o carte.

Marginalii la volumul Plumb

prof. Elena DRĂGHICEANU
Seminarul Teologic Sf.Gheorghe, Roman

George Bacovia este primul nostru mare poet modern, un antipoet (N. Manolescu), un antiromantic și "unul dintre precursorii europeni ai celor

mai noi tendințe ale literaturii universale de azi: absurdul, drama existențială, pustiul istoric al lui Eliot sau amurgul lui Trakl, negrul larvar - biologic al lui Beckett, antimetaforismul expresiei, non-figurativismul ei" (A. E.

Baconski).

Identitatea subiect - obiect a metaforismului romantic, aspirația titaniană spre absolut vor cunoaște la modernii de după Baudelaire și, deci, și la Bacovia, o fisură adâncită apoi într-o falie insurmontabilă. Poeticul, noua fascinație a noului model poetic, se va ivi din "luciditatea luminându-și mediul de trecere, configurându-se în liniile austere ale nadirului barbian" (Dinu Flămând).

Tragicul își pierde astfel sensul lui consacrat, alterare începută încă de la romantici. Sublim și eroic la aceștia, eroul romantic avea clar sensul tragediei sale, al confruntării titanice. Pentru modern, tragicul e fluctuant, subminat mereu, parazitat de cotidian și lipsit de glorie. *"Poezia captează fondul și mediocrul existenței"*. Tragicul nu mai reliefează disperarea neatingerii idealului romantic, ci se naște din *"starea comună a implicării în contingent"* și e accentuat de acuitatea *"observației domestice"*. E o risipire, o renunțare și o oboseală existențială opuse *"romanticei concentrări a energiilor volitive"* orientate dinamic, patetic și deznădăjduit spre ideal.

Pe de o parte, romanticul alegoriza drame *"proiectându-se bovaric"*. Heterocentrismul, ubicuitatea centrului din noul aethesis modern înlocuște dureros și irevocabil antropocentrismul romantic și clasic. *"Numai asimilând detașarea oferită de noul heterocentrism a putut Bacovia să pătrundă pe tărâmul, pe atunci abia întrezărit, al impersonalizării"*. Există în opera bacoviană un centru subiectiv, fără de care nu s-ar putea vorbi de lirism, dar dominantă este senzația depersonalizării, existența unui punct de fugă potențând dilatarea spre infinit a eului, a timpului și a spațiului. Eul liric fie se neantizează, fie devine generic. Impersonalizarea bacoviană e un filtru benefic pentru excesivul, pateticul, *"sentimentalismul romantic din literatura țării sale de la 1900, Bacovia situându-se într-o fecundă expectativă mediană"*, cu implicații lirice remarcabile.

Cea mai frapantă obsesie bacoviană, trăită fără escrescențele unui mimetism livresc, este aceeași cu cea a modernilor: intuiția neantului erodând formele existenței, oricât de banale ar fi ele, rezultând cel mai fantasmatic spectacol al mediocrității cotidiene (D. Flămând). Amurgul, motiv obsedant în poezia poetului român (Plumb), se subordonează temei dezagregării - marele crepuscul, *"solstițiul"* eminescian. Prin cromatica asociată, Bacovia îi valorifică diferit polivalența semantică și poetică: *argintiu (Amurg)*, *"de humă"*, *cenușiu, material - sufocant (Amurg de toamnă)*, *spectral-violet (Amurg violet, Oh, amurguri, Poemă în oglindă) hieratic - antic (Amurg antic)*, *sumbru, metalic - irizând (Amurg de iarnă)*, *însângerat, (Amurg)*. Dintre toate, mai abstract - diafană dar mai intim și mai estetic asociată marii deveniri pare a fi ipostaza *"violetă"*.

În *Amurg violet* imaginea este spectrală, îndepărtat-concretă, paradoxală. Procedul, expresionist în sine, căci stilizarea deschide nelimitat spre cosmic, este a crochiului esențializant, simbolic. Tehnica este a acumulării progresive de elemente disparate, de impresii și note rapide, asociate după o logică profundă a intuiției, nu a rațiunii discursive, selectate toate din banalul cotidian. Privit mai atent, *"Amurg violet"* e un pastel impresionist în care esențială este impresia sub imperiul luminii. Contururile estompate permit o lectură ireală - virtuală a peisajului, o estetizare subiectivă a banalului. În impersonalismul lui perfect, poemul transfigurează realul accentuând rafinat-estetic ideea tragismului alunecării în neant, sugestiile violetului, culoare complementară palorii mortuare; posibilul tragic al derizoriului, al viului insignifiant și al cotidianului; al frumuseții ca reflex diafanizat al fetidului. Tragicul captează astfel zone

extinse din arealul grotescului. Textul poetic exploatează și ceva din sugestiile regalității atât de evidente în faldurile *"violet"* ale acestei viziuni simbolist - moderne, în mișcarea lent - fascinantă a muzicalității ce-și insinuiază subtil dar irepresibil sugestiile funebre. *Amurg violet* e poemul morții impozante, al funerarului camuflat în fast cromatic - muzical.

O inteligență artistică remarcabilă, educată, după propria mărturisire, la școala franceză a simbolismului, a corespondențelor sinestezice, a analogiilor și sugestiei, oferă impresia autumnalului fastuos, filtrat de amurgul asfixiant - duminical al unei cetăți provinciale: *"Amurg de toamnă violet"*. Pe fundalul vast al violetului se conturează, eminescian, siluetele stilizate ale patronilor silențioși, martori ai unui proces ireversibil și implacabil: *"Doi ploi în fund apar în siluete"*; apostoli-profeți în *"odăjdii violet"*, emisari fantastici anticipând un inexorabil sfârșit, exfoliind mesaje oculte, inaccesibile umanității uitoare. **Violetul nu e decât percepția cromatică a intuiției autumnalului vinovat, distructiv-apocaliptic**, incluzând un trecut eroic dar receptat ca atare doar prin reminiscențe sentimentale - desuete, prezentul cochet dar anemic și un viitor incert, prelungindu-se dureros sau anesteziant în neant: *"Orașul tot e violet"*. Ideea spleen-ului, a plictisului duminical, motivul promenadei ca remediu inefficient se asociază discret cu impresia unui rafinament mic - burghez, comod și sterilizant. Insinuarea violetului e și insistență și lentă, învăluind subtil, în arabescuri complicate, rafinat-orientale, o lume înconștientă și ignorantă: *"Multimea toată pare violetă"*.

Singura referire la persoana întâi a eului liric apare în final (s.): *"Din turn, pe câmp, văd voievozi cu plete"*. Ieșit din confesiunea subiectiv-romantică, eul poetic bacovian realizează o depășire spre impersonalizare implicând arhetipicul. Poetul e un cronicar ce realizează o extensie a spațiului - timp pentru integrarea morții în existența concretă a viului dar și în arealul neantului, ca agent al acestuia în real: fantomele aeriene ale trecutului voievodal, tratate cu o oarecare condescendență de urmașul rafinat (nota e evidentă în tonul scăzut al enumerării, în detașarea eului rememorativ desprins de adorarea incomodă și depreciativă, aparținând propriei condiții, a gestului eroic), având o consistență post-mortem vizualizată în registrul spectral, trec himeric, hiperbolizate, ca pe un ecran în prim plan, prin preajma viului. Această vecinătate dă fiori: *"Multimea pare violetă"*. Imaginea pregnantă a descompunerii, explicită, este eludată, dar ea rămâne implicit în text. Bacovia operează o estetizare a urâtului, camuflându-l, dar revelându-l cu atât mai dureros cu cât e mai subtil sugerat. Motivul hoitului, cu tot cortegiul său de miasme, nu apare, dar este presupus, imaginea lui e amânată, dar niciodată definitiv eludată. **Revelarea tragicului ca asumându-și o intensitate cu atât mai mare cu cât se supune camuflării este poezia Largo**. Atomul, element de infrastructură infinitezimală, indestructibil, un fel de substrat material al ontologicului, aici metonimie a materiei în stratul ei intim, dureros dezgolit și atins, este sonorizat, supus unui proces de inserție într-o lume nespecifică, cea a spiritului.

Aici, muzica, spațiu geometric al inefabilului frumuseții absolute, operează asupra obiectului mutații genetice. Materia se spiritualizează, devine, straniu, sensibilă, animată, capabila de tresăriri somatic - senzitive la nivel subliminar. **Nu poate fi vorba de conștiință, de umanizare, ci de o plonjare a spiritului la un nivel ontologic ignobil, la limita dureroasă ce desparte Ființa de Neant, a unei sensibilități ce are percepția, la limita dintre somatic - inconștient - conștient, a confuziei sau a distincției dintre cele două regimuri ontologice.** Urâtul, materia descompusă dar nu anulată, ci redusă la ființa ei posibilă tocmai printr-un proces de neantizare, atomul, capătă atributele contrare: conștiință, sensibilitate. Sonorizată, pneumatizată, materia devine aproape conștiință: *"Muzica sonoriza orice atom"*; *"Plana / Durere fără nume pe om"*; *"Aud materia plângând"* (Lacustră). Durerea e marele catalizator al revelației esențiale a omului modern în sensul tragicului astfel definit de modernitate.

Moartea se instalează triumfal, înfăptuind regal suspendarea viului, dar **tenebrele instaurate irizează scântei de vis (Negru)**. Infernul, macabru, degenerarea, deși intuite în posibila lor duhoare (*Cuptor*), nu eliberează miasme și nu stimulează real isteria poetului. Bacovia e un ins cu sânge nordic, un izotermic la care convulsiile spaimei răzbat cu o aură diamantină. Chiar cele mai acute disperări păstrează tonul bacovian specific, o obiectivare a lirismului. Rostirea poetică, atunci când nu e poză, rămâne circumscrișă calmului. Dar tocmai lipsa patosului dă destrămării caracterul fatidic, ineluctabil. Râsul sarcastic al celor trei poeți francezi, spirite tutelare ale eliberării de spaimă prin umorul negru, oferă și soluție poetului

român. Capabil de a cosmetiza urâtul, el îl face suportabil și i se dedică.

Motivul alb-negrului, sesizabil în Decor, revine cu o forță de percuție excelentă în poemele polarizate Negru și Alb. Substanța ignică infernală consumă existența într-un incendiu universal, nu pentru reiterarea unui nou început, ci pentru absolutizarea definitiv-irevocabilă a neantului, pentru instaurarea festivă a tenebrei. **Fragile, formele existenței ("florile"), trecute prin calvarul rugurilor aprinse, își etalează negrul de cărbune, cenușa - urma perfectelor combustii ("carbonizate").** Sintagma *"noian de negru"*, prin întâiul termen creează sugestia nimicului, o simplă intuiție fugitivă a neantului înghițind totul. Nu e vorba numai de neantizarea viului, ci de integrarea morții neantului ca element unic de acțiune (*"sicrie arse de metal"*). Spuza imponderabilă, fumegândă, pune nimb ireal - tremurător, *"veșminte funebre"* cu mișcare discretă de voal și catifea peste scheletul carbonizat, fumegând, al lumii. Retina, enervată, neavând termen cromatic de comparație, sucombă: *"negru profund"*, absolut, *"noian de negru"*. **Salvate de putrefacție prin foc, lucrurile își expun carnea diafanizată, cenușa, în fragilitatea ei dureroasă, irizând ireal: "vibrau scântei de vis".**

La Bacovia e constant procedeul de a salva urâtul, hoitul. Există o oroare bacoviană de descompunerea lentă, organică. Dezastrul instituit e o trecere spre catharsis-ul care adâncește sensul tragic al dispariției. În incendiul universal e inclus și spiritul: *"carbonizat, amorul fumega"*. Arabescurile întunecate mimează elevația, fiind un fum pieziș al unei jertfe dedicate neantului. Întinzându-se copleșitor, negrul devine o hiperprezență, ar avea o ubicuitate care este, în genere, atribut al ființei: *"numai noian de negru"*. Tenebrele, salvate estetic, triumfă.

„CÂND PE SUS ȘI CÂND PE JOS”

 Gheorghe A.M. CIOBANU
publicist, Roman, Neamț

D„Dar nu-ntr-una și... frumos”. O altă zicală populară, care se potrivește de minune și la spațiul istorico-existențial, generat de ultimele două apariții editoriale ale scriitorului Mihai Știrbu: „Regăsirea înstrăinării” volumul I și „Periplu pe bicicletă”.

Autorul are o experiență îndelungată în arta condeiului, mânuind-o pe aceasta încă de pe când era și student și elev. Pixul în două culori și bicicleta pe două roți, îi sunt pe mai departe ca o a doua Patrie a sa.

Rămânând și noi pe coordonata timp, vom zăbovi, la început la cea dintâi. O dezvoltare postumă a unor notări dureroase, reținute în fuga vieții de către tatăl autorului. Un moment tragic uman și absurd istoric, amândouă fiind, parcă, un destin repetabil, tocmai apartenent unui neam, a cărei sorginte se pierde în urmă, spre rădăcina geto-dacică a poporului nostru. Un „Vă ordon” continuu, când „Pe aici nu treceți”, când „Ce-i cu voi, afară” și tot așa de la un veac la altul, fără să știi cui e de spus: „Stai” și cui un „Hai” pornit de la Focșani.

Deși de loc germanici, spre-a repeta Walkiric doar „Jawohl”!, eroul nostru tatăl, se strecoară din liniștea serală a „unei ultime nopți de dragoste pentru viață” spre-a fi pe undeva, pe unde-i bezna celei „dintâi nopți belicoase, copleșită de lehamite”. Cronica dureroasă a începutului de la origini ca un crud război, amplificată în aceste pagini, nu motivează sau prefigurează, nici „da”-uri și nici „nu”-uri, nici „Ave” și nici „Vae”, ci doar surprinde cu un ocular neutru, ce se petrece, azi din nou, cu „Sapientia” lui Homo.

Deocamdată „autorii” ne pregătesc pentru „eroisme”, deoarece acel „putregai din Danemarca” nu mai poate ființa.

De la „șenile”, să trecem pe „roți” la bicicleta zilelor noastre, căreia autorul i se dăruiește cu pasiune. E un mijloc de locomotie, ce folosește o aceeași energie nativă ca pe timpul „Războiului cu Troia” și nu pe o aceasta „din import”, prin „Cernobîl” sau „toluen-nitro”.

Acum, la orizont, orizontul, iar sub bolta cerească ozonul. Sunt notări spontane din drumețiile desfășurate de autor, nu în condiții de „confortul unic” ci doar pe pendulări. Pentru autor, „bicicleta” simplă îi este în viață ca o „soră” cu care împarte și restul de pâine și oboșala lui „nu opri” ca și bucuria, uneori postumă, de a se găsi, nu pe o „pseudo-teră”, ci într-o natură sută la sută.

Volumul cuprinde, eterogen, trei „popasuri” editoriale: un poem, alteori amar, adus celor două „cercuri alăturate și sincrone” constituind „galaxia bicicletei”, apoi „primi pași” ca evadări adolescente, spre obiective, turistice sau „foto” prin împrejurimi și în ultima plecare, manevră superlativă, bună pentru o Olimpiadă, „zborul biciclistic” al său, pe „pârta” Transfăgărășanului, la care admirăm nu că l-a „atacat”, ci, mai ales e faptul că a coborât dincolo, nu cu un Aro sau Volkswagen, ci cu un fluturaș fragil, cu aripioare din filet. Parcurgerea acestui „zid chinezesc” carpat rămâne pentru oricine și oricare, un act temerar, o performanță. Și autorul Știrbu a fost un „suis generis” olimpic temerar.

Două volume cu doi temerari, ce au luptat și au înfruntat din plin, o inerție cosmico-terestră care, ori e sublimă ori e demonism, confirmă și prin pana autorului

de-acum, că totul mișună pe lume, nu pentru faptul că orice se mișcă, ci că mișcarea duce spre altceva”.

Mihai ȘTIRBU - scriitor, jurnalist, inginer, profesor. Născut la 15 aprilie 1957, în localitatea Cârliști, județul Bacău. Membru al Ligii Scriitorilor din România, Filala Iași Moldova. Absolvent al Institutului Politehnic „Gheorghe Asachi” Iași (Universitatea Tehnică „Gheorghe Asachi Iași”) 1977-1982. Secretar de

redacție și fotoreporter la revista „Opinia studentescă”. Profesor la Liceul „Roman-Vodă” din orașul Roman 1983-1987. A coordonat activitatea unui fotocineclub, obținând trei premii întâi la nivel județean. Premiul Editurii Panteon la Concursul Național I. Creangă Iași, 1985.

Cărți publicate:

Povestea nemuritorului (Piatra Neamț, 1995, Editura Panteon);

Comoara verii (Iași, 1998, Editura Junimea);

Regăsirea înstrăinării (Iași, 2010, Editura PIM);

Periplu pe bicicletă (Editura PIM, 2010).

Culoarea lecturii în Bibliotecă (1)

Iulia STOLERIU
Biblioteca Municipală Roman

Literatura - ca artă - este o formă a conștiinței sociale, afirmându-se implicit ca o modalitate de cunoaștere a realității.

Literatura este arta cea mai complexă, în sensul că se referă la multiple aspecte ale naturii și ale vieții omenești, deși folosește materialul de construcție cel mai simplu - cuvântul. Cuvânt, formă, culoare, desen, personaj, povestire, peisaj, idee, gând, sugestie, claritate, senzație, etc. - iată câteva elemente ce compun fascinantul cosmos pe care îl realizează literatura și pictura.

Ele se completează reciproc, se armonizează, creează tabloul de viață.

Bibliotecarul recurge la „arta de a citi” pentru a întări cele scrise de autor, pictorul se explică prin re-crearea unor imagini literare, prin apelul la cuvânt.

Așa s-a născut atelierul de creație *Culoarea lecturii în bibliotecă*, gândind toate acestea.

Parteneriatul a fost încheiat între *Clubul Copiilor* din Roman și Biblioteca Municipală Roman.

A fost un parteneriat de suflet în care am colaborat cu mare drag cu d-na drd. prof. pictor Carp Monica. În acest parteneriat s-a implicat *Sala de Lectură* a bibliotecii noastre, eu fiind colaboratorul direct pe tot parcursul acestui atelier de creație.

Atelierul a fost frecventat de numeroși copii (preșcolari și școlari) însoțiți de cadrele didactice din: Șc. Nr. 5., Șc. Nr. 6., Șc. „Roman Mușat”, Șc. Cordun, Șc. Tămășeni, Șc. Nisiporești, Grăd. Gădiniți, Grăd. Ghidion-Stănița, Grăd. P.P. 1, Grăd. P.P. nr. 2, „Melchisedec-Ștefănescu”, Grăd. P.P. Nr. 6.

Parteneriatul s-a desfășurat în perioada aprilie - iulie 2009, în fiecare zi de joi a săptămânii.

În cadrul atelierului s-au realizat picturi (desene), după un fragment din povestirea *Dumbrava minunată* a cunoscutului scriitor Mihail Sadoveanu. Lectura povestirii a fost realizată de către bibliotecar Iuliana Stoleriu, iar actul creativ a fost coordonat de pictor Carp Monica.

Prin intermediul acestui atelier, copiii au intrat în biblioteca noastră cunoscând-o prin vizita lor în secțiile de împrumut și mai apoi, au pătruns în lumea poveștii și a imaginației.

Acest act cultural creativ a fost primit cu mare bucurie de către copii, care la sfârșitul orei de atelier au vrut să devină cititori permanenți ai bibliotecii noastre.

Prin acest parteneriat biblioteca și-a sporit numărul utilizatorilor, cei mici înscriindu-se în biblioteca noastră.

Desenele create în atelier au fost expuse în sala de lectură a bibliotecii, iar copiii au primit diplome de participare în acest atelier.

Copiii au făcut din „Dumbrava minunată” mai mult decât ne-am fi putut imagina legând această povestire de o temă actuală a timpurilor noastre și anume - protecția mediului înconjurător, imaginându-și lumea în care trăim ca pe o minunată dumbravă.

Pornind de la acest atelier de creație, d-na prof. pictor Carp Monica a avut ideea de a merge mai departe pe această temă (protecția mediului) selectând desenele copiilor și alegându-le pe cele mai sugestive și trimițându-le în țară, provocând pe toți cei ce-și doresc o lume mai puțin nocivă, fără poluare la un concurs de desene pe această temă.

Acest concurs este în derulare, iar finalitatea acestuia va avea loc la Biblioteca noastră în luna iunie, de Ziua Mondială a Mediului. Iată cum după o idee, vine altă idee și ce lucruri frumoase se pot face împletind cele două arte - literatura și pictura dând naștere practic, unui minunat tablou de viață

O zi... din viața de bibliotecar!

Doina ENEA

Biblioteca Municipală Roman

Zi obișnuită la Biblioteca "G. R. Melidon".

Și totuși cum spunea cineva- "fiecare zi e un nou început, o nouă provocare"...

Se apropie ora amiezii, când forfota la noi e maximă. "Categorii elevi" iese de la cursuri și vin să-și facă "plinul" pentru a doua sau următoarele zile de curs.

"Aș dori "treimăi"! vine rugămintea celui din fața mea. Secunde de tăcere, privire nedumerită, întrebări în mintea mea: "ce fac, cum răspund, cum gestionez momentul?"

Mai întâi fac o glumă, așa ca pentru vârsta lor: "Hai să alegem totuși altă zi a lunii mai!" și apoi, cu tact, întreb dacă studiază la clasă cumva Mircea Eliade și...ajungem încet-încet la Maitreyi... Destinși. Se-ntâmplă oricui. Neatenția, vremea, vremurile... Sunt copiii noștri și trebuie să-i formăm și să-i înțelegem, acum mai mult ca oricând pentru că și ei, ca și noi, sunt derutați de tot ce se-ntâmplă în jurul lor. Poate de asta mă-nduioșez când vin și cer „CARTEA”.

Mircea Eliade scria : "Cetim ca să trecem examene, ca să omorâm timpul, sau cetim de profesiune. Lectura ar putea fi un mijloc de alimentare spirituală continuă, nu doar un instrument periodic de informare."

Asta e până la urmă menirea noastră : să-i ținem aproape de noi ca instituție- și implicit de carte, pentru a le pune gândul să muncească și pentru a le da bucurie și lumină sufletului.

Și pentru că-n aer se simte miros de toamnă și de "prima zi de școală", ne așteptăm cu drag cititorii ca împreună să dărâmăm, cărămidă cu cărămidă ZIDUL IGNORANȚEI.

în spațiul cultural al bibliotecii. Iată cum, dincolo de cuvânt, imaginația ia formele cele mai diverse devenind fascinantă. Biblioteca noastră a răspuns totdeauna acestor parteneriate, respectă și acceptă pe toți acei care vor să vină spre ea.

Povești din bibliotecă

Emilia DOSPINESCU ȚUȚUIANU

Biblioteca Municipală Roman

A fost odată ca niciodată.. poveștile copilăriei fiecărui.. Biblioteca noastră e o lume plină de povești, ultima poveste ghiciți voi care e? *Internetul!*

Prietenul nostru calculatorul ne aruncă în World.Wide.Web printr-un simplu click, adică în lumea *Internetului* !..ce-i acolo așa interesant? Păi e o altă față a lumii noastre, cea virtuală - plină de fascinante povești....

O poveste de pe www.youtube.com e cu Sabin care a compus o sound meditation, o piesa muzicală, pentru care a primit aprecieri în Finlanda: Felicitări!

Mă relaxează muzica aceasta și mă face să uit cât de grea este viața de zi cu zi. Sper să mai ascult cât de curând o noua melodie. Mulțumesc pentru liniștea pe care mi-a oferit-o Sabin.

Dacă ai ceva de spus semenilor tăi din toata lumea poți cu ajutorul www.youtube.com să-ți spui povestea celor de o vârstă cu tine cu ajutorul muzicii și imaginilor !

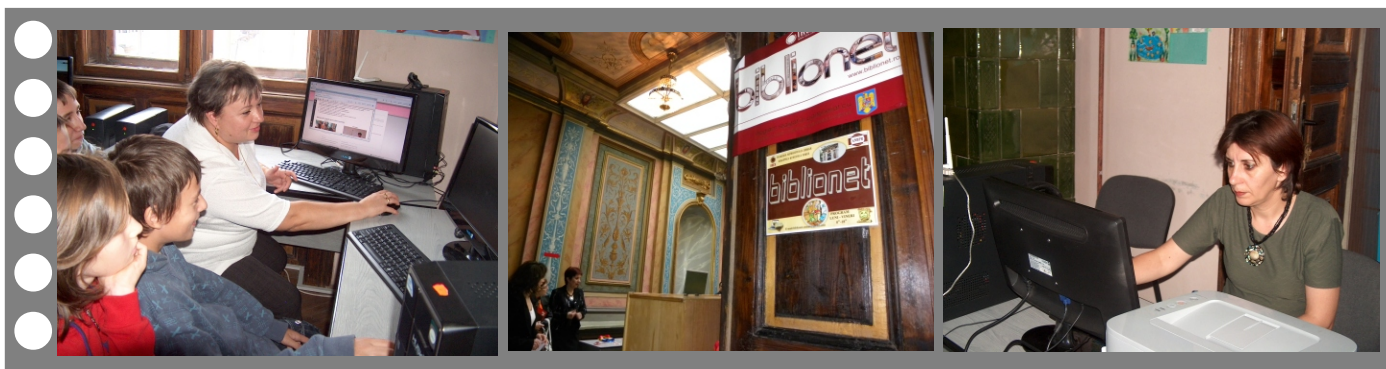
Dar și Cozmin vrea să ne spună ceva, la cei 3 ani ai lui, butonează calculatorul cu ochii curioși ai descoperitorului de lume: povești, jocuri, totul e la dispoziția lui grație *Internetului*. Jocuri! wow! și am zis bine, wow e World of Warcraft cu 11 milioane de fani în lume e în top și cred că asta spune ceva...

Bazil la cei 64 de ani ai lui nu e mai prejos, curios din fire vrea să știe cât mai multe și *Internetul* îi oferă tot ce visează: hărți geografice, comentarii istorice și chiar politice ! îi văd pe față zâmbetul!

Și multe alte evenimente ca cel de pe <http://albastru.free.fr/albastru>, unde, prietena mea Aura D. prezintă un proiect cultural ambițios ce ne poartă prin Iași, Constanța, Ungheni...Strasbourg, într-o lume de Albastru, aidoma lumii lui John Lennon în „Imagine” o singură lume pentru toți copii Domnului.

Și merită să mai reascultăm o dată această melodie în sala audio a bibliotecii *George Radu Melidon* din Roman.

DESPRE TĂCERI

Există tăceri și tăceri... Unele sunt atât de apăsătoare, încât nu reușesc decât să te inunde cu tristețe, iar altele sunt ca liniștea după furtună.

Cei mai mulți tac pentru că visează ceva mai profund decât ceea ce ar putea exprima în cuvinte; alții tac pentru că nu mai cred în nimic, nu mai cred în dragoste și se hotărăsc să uite de ea...

Tăcerea mea se naște dintr-o mare tristețe, căreia nu i-aș mai adăuga nimic..

Din când în când, caut, nu drumul de dincolo de cuvinte, ci tăcerea de dinaintea lor.

Uneori, e bine să taci...să nu mai vorbim despre noi. De ce trebuie neapărat să ne știm, să ne cunoaștem viețile ca și cum le-am expune pe o tarabă?

Cred că asta e marea greșală - de a crede că aflând viața și trăirile celui alt, îți poți construi pod de trecere pe care să poți pași în întâmpinarea lui...

Deci, când nu mai poți suporta prea multă realitate, e bine să fugi în visul tău preferat, acoperindu-te de tăcere, dar o altfel de TĂCERE!

ECHO

Strig în urma tăcerii
și ecoul devine un joc de sunete
din ce în ce mai slabe...
Străjuț de două umbre,
am înțeles încă o dată
jocul de neliniște al întinericului -
"obsedant poem al nopții"
Un joc propus de el împotriva luminii
pe care nu o mai pot alunga din privirea ta.
Străjuț era și drumul fără întoarcere al ecoului,
joc de sunete dăruit ȚIE.

REÎNTOARCEREA TĂCERII

O îmbinare perfectă cu realitatea:
vise străbătându-mi în gând visele ascunse...
O imagine reală, chiar prea reală
pentru un suflet săpat în verticala numelui devenit
univers liber ca zborul păsărilor
sau mai complex, ca geneza păsării "phoenix"

Meseria de părinte

 Cristina SORLESCU
Școala Nr. 1, Roman

Se vorbește deseori despre “meseria de părinte” ca despre o meserie ca oricare alta, o meserie ce presupune anumite cunoștințe și deprinderi care se desăvârșesc prin experiență. Dacă pentru toate meseriile practicate în zilele noastre se cere o calificare, pentru “meseria” de părinte nu există nicio perioadă de ucenicie prealabilă practicării ei.

Un bun părinte răspunde tuturor necesităților copilului său, iar nevoile copilului pe care un bun părinte este dator să le satisfacă sunt următoarele: nevoi fizice de bază (adăpost, căldură, hrană adecvată și odihnă, îngrijire și igienă, securitate fizică și emoțională); nevoi afective (admirație și tandrețe, atenție și observarea comportamentelor, aprobare, comunicare, colaborare); stimularea potențialului înăscut (încurajarea curiozității, inteligenței și creativității, asigurarea posibilităților de dezvoltare); responsabilizare, direcționare și control (disciplină și ordine); independență.

Pentru formarea caracterului copilului este nevoie de un proces continuu de durată care solicită multă pricepere, mult tact și efort, și implică respectarea unor condiții pentru conturarea unui caracter pozitiv: iubirea față de copii, exprimată în trei atitudini (apropierea sufletească, încrederea și înțelegerea); răbdarea; încurajarea; exemplul.

Să nu uităm că formarea caracterului începe din mica copilărie și chiar din viața intrauterină. Formarea caracterului copilului este influențată de trăsăturile pozitive și negative ale propriilor părinți. Trăsăturile pozitive caracteristice părinților sunt: căldura și afecțiunea, stabilitatea clară a limitelor, recunoașterea de a fi previzibil, fermitatea și stabilitatea, respectarea individualității, recunoașterea calităților. Trăsăturile tipice negative ale părinților sunt: răceala și ostilitatea, îngrijirea insuficientă, indiferență față de nevoile copilului, neglijarea și respingerea, însușirea de a fi imprevizibil, lipsa de respect, superioritatea. De la cea mai fragedă vârstă un părinte bun reușește să-i cultive copilului încrederea în forțele proprii, respectul de sine, autonomia și responsabilitatea. Indiferent de stilul educativ, unii părinți proiectează pentru copilul lor anumite aspirații și dorințe, de obicei pe care n-au reușit personal să le realizeze în viață, neținând seama de capacitățile fizice și psihice ale copilului.

De asemenea, unii părinți reiau modelul educației pe care au primit-o sau procedează exact invers, în cazul în care nu au fost mulțumiți de experiența propriilor părinți. Astfel, fiecare familie își formează propriul stil educativ care presupune unitatea (armonică sau dezarmonică) stilurilor parentale. Pentru a-și îndeplini rolul bun de părinte, el va deprinde: să asigure o autonomie proprie, fără a fi supraprotectiv; să ofere copiilor dragoste și acceptare și să fie sensibili la nevoile lor; să manifeste încredere în munca și abilitățile copiilor; să formuleze așteptările realiste; să găsească timp pentru a le împărtăși experiența sa; să ia masa împreună; să se joace, să-și petreacă cu ei timpul liber; să întemeieze un mediu sigur, stabil cu reguli

clare de respectat; să ia decizii și să accepte responsabilități; să poată stăpâni stresul și să rezolve conflictele; să nu admită pedepse dure și să încurajeze afirmarea comportamentelor pozitive.

Părinții trebuie să știe că zestrea nativă a copilului se dezvoltă cu mediul fizic activ și mediul social propice. Copilul este produsul a ceea ce învață. Inteligența, activitatea și întinderea aptitudinilor sale sunt o reflectare a mediului său.”Arată-mi părinții, să-ți spun cum sunt copii”, spune un proverb. “Înainte de a îndrăzni să concepi a forma un om, trebuie să te fi făcut tu însuși om, trebuie să găsești în tine exemplul pe care trebuie să-l dai”, spunea Jean-Jaques Rousseau.

Să nu fim deznădăjduiți, să ne vadă drepti. Cei mici observă când părintele își iese din fire, când jignește pe alții, când se lasă târât de lăcomie, când pune mai presus întresele personale, când spune una și face alta, când se prefăce, când minte sau dimpotrivă dacă vede purtări care vădese blândețe, modestie, harnicie, cumpătate, sinceritate, copilul se contaminează pozitiv. Recomandările, sfaturile părinților și toate achizițiile sunt latente, iar rezultatele se vor vedea peste ani. Copiii crescuți în violență vor fi la rândul lor violenți, crezând că aceasta este o normalitate. Copiii crescuți în familii cu posibilități materiale multiple vor fi aroganți, nu vor comunica decât cu cei din aceeași clasă socială, vor ridica pretenții la tot ce li se cumpără, dorind din ce în ce mai mult.

Exemplul personal începe de la început. Dar când se termină? Niciodată! Începe din momentul în care copilul percepe primele gesturi, încercând apoi el însuși să le imite și apoi, pas cu pas, formarea caracterului copilului este determinată mijlocit de familie, de cei mari, de mamă în special, care stă în preajma lor mai mult timp. Prin puterea propriului nostru exemplu trebuie să le fim un model, să fim curajoși, fermi, optimiști, calmi, echilibrați.

Așadar, dragi părinți, fiți răbdători cu copiii voștri ! Discutați cu ei, jucați-vă, învățați-i să gândească pozitiv! Încercați să nu faceți nimic din ceea ce v-au făcut părinții voștri și nu v-a plăcut! Introduceți în pușculița lor sentimentală bunătatea, hărnicia, dragostea, credința, iubirea, încrederea! Cultivați valorile morale creștine pentru a crea caractere! Păstrați tradițiile și experiențele pedagogilor și învățați-i pe copii să cinstească dascălii și neamul românesc, astfel încât eticheta ”cei șapte ani de acasă” să fie rostită doar pentru trăsăturile pozitive de caracter. Spre deosebire de acum o jumătate de secol, “meseria” de părinte este mult mai complexă, pentru că factorii care o determină sunt mai complecși, mai laborioși, iar procesul educațional, în sine, a devenit mai complex.

Bibliografie:

- 1.Costaforu,Xenia-Cercetarea monografică a familiei, București, Editura”Tritonic”, 2004;
- 2.Jinga Ioan-Educația permanentă, București, Editura Didactică și Pedagogică,1979;

IPOSTAZE ANTINOMICE ALE ARTISTICITĂȚII

Iosif HAIDU
artist plastic, Roman, Neamț

Există o tentație a spiritului, mai mult sau mai puțin disimulată, de a-și întrupa precaritățile ori avatarurile în forme ce țin de exterioritatea fenomenală a lumii. La o introspecție atentă, această strategie se dovedește a fi o farsă a interiorității proiective și explozive, ce sieși "și-o face", căci în eforturile ei de a-și găsi temeiurile în afară se descoperă de fapt pe sine. Presupunând această "vicienie" a spiritului și în cazul artei, vom spune că instituirea teologic-estetică pune în joc două perechi de entități: pe de o parte realitatea exterioară incitantă și subiectivitatea creatoare excitată (în procesul de creație), iar pe de altă parte obiectualitatea estetic structurată și subiectivitatea receptiv dispozițională (în procesul de receptare).

Demersul artistic, nu numai că ipostaziază o notă esențială a spiritualității din om, dar poate redescoperi sau da sens unei imediatități (inclusiv umane), care trecea până atunci neobservată. Nu numai că arta dă seamă de lume, ci lumea însăși se descoperă și se descifrează prin intermediul artei.

Realitatea, la un moment dat, se pune în rost conform paradigmei artistice. La limită, omul, comportamentul, societatea pot deveni o "artă".

Paradoxul lui Oscar Wilde, după care viața imită arta mai mult decât arta imită viața, poate deveni un loc comun dacă resemnificăm pe baza noilor date relația artă-realtate.

De fapt, entitățile evocate mai sus și raporturile subsecvente sunt mai complexe. Artistul nu este un dat imuabil, un simplu receptacul al exteriorității, ci o intersecție a determinăției eterogene, în continuă efervescență și structurare. El este, "punct de sprijin în univers" (Paul Klee) la care se relaționează caleidoscopicul ontic sau neontic. În artist se conjugă atât valențe ale eului psihologic, cât și ale individului inserat în social.

Segmentul de realitate transfigurat (în arta clasică) nu este o secvență brută, ci reprezintă acea realitate selectată, contaminată, enervată de infuziunile subiective ale creatorului. Obiectul estetic nu mai beneficiază de fixitatea și inviolabilitatea de odinioară, ci se supune acelorași legi universale ale devenirii.

El este o sugestie, un punct de pornire, o amorsă a unei comprehensiuni nelimitate, "deschise".

Opera e ceva potențial care "se face", "se re-face", sau "se pre-face" în chiar actul contemplării. Receptorul însuși este atras în sfera magică a creației, devine "co-autor", căci prin intervenții acționale în chiar structura fizică a picturii sau sculpturii colaborează la expansiunea datului optic.

Cu riscul reeditării unor truisme am aproximat o stare de fapt, în care artistul contemporan este înglobat și căreia trebuie să-i facă față și să-i aducă propriul tribut printr-un supliment de inventivitate și originalitate.

Numai că acest aport se poate prefigura în urma

străbaterii cu succes a unui câmp inerent de tensiuni antitetice, ce potențează demersul artistic și de la care artistul nu poate face rabat. Pentru explicitare, vom face apel la câteva cupluri antinomice ce funcționează în perimetrul creației artistice. De pildă, ecuația tradiție-inovație.

Pentru a se face înțeles creatorul trebuie să se folosească de anumite achiziții formale care îi premerg, dar în același timp, pentru a dobândi un statut artistic propriu trebuie să se "abată" de la repertoriul tradițional, forțând și inaugurând anumite inovații expresive. Estetica informațională a deschis acest proces ca fiind un demers comunicațional cuprins între originalitate perfectă (când nimic nu se înțelege) și banalitate perfectă (când totul este prea clar). Încât, originalitatea artistului este "frânată" de nevoia de a se face înțeles, adoptând secvențe de limbaj artistic cunoscute; dar și conformarea cu "ortodoxismul" tradiției pune la îndoială valoarea opereii ce cade în pastişă sau manierism.

Funcționarea cuplului antitetic formă-conținut, ilustrează un nou orizont limitativ, ce poate dezechilibra pe artist. Se știe că tentația formei diminuează virtuțile conținutului ideatic vehiculat, care este "eclipsat" de înzoronarea formală excesivă sau, cel puțin perturbază acuratețea și claritatea mesajului. Dar și strădania pentru descriptiv ori anecdotoc, sau aplecarea strictă asupra bagajului informațional vine în contradicție cu artificiile de ordin formal, fără de care nu ar mai fi posibilă adevărata artă.

În unele situații, cei doi poli antitetici se pot "concilia", ca în cazul relației libertate-determinism. Se cunoaște teroarea resimțită de artist în fața unei pânze albe, relativ la multitudinea de posibilități de punere în formă a conținuturilor ideatice sau emotive. Dacă orice este permis ("condamnare" la libertate!), nu se poate încheia nici un sens. Dar există un dat material fixat (culoarea) și o tehnică circumscrisă, ce propune o anumită selecție și tratare a referențialității obiectuale sau fenomenale. Apoi, vin problemele de spațializare a formelor de game cromatice, de stil personal, care direcționează impulsurile creatoare spre un câmp de experiență oarecum limitat, încât libertatea artistului este cu atât mai mare cu cât își va limita mai strict câmpul de acțiune și se va înconjura de mai multe obstacole. Se ajunge la dezideratul lui Umberto Eco: "a-ți creea legi ferme pentru a creea în libertate".

S-a profilat astfel, paradoxul că arta, cu cât este mai controlată, mai limitată, cu atât este mai liberă.

Relațiile de mai sus, precum și altele (general-particular, conștient-inconștient, conotativ-denotativ, etc.), nu sunt prin excelență și în totalitate antinomice. Antitetice pot fi anumite laturi ale ecuațiilor amintite, într-o măsură mai mare sau mai mică, în funcție de circumstanțe ce țin de personalitatea creatorului, contextul cultural și social, gen artistic, opere, etc.

În virtutea faptului aparent că prezența unui termen presupune anularea (mai precis, atenuarea) celuilalt, în artă sunt necesare manifestarea amândurora.

Am mai face observația că potențarea unei direcții în dauna celeilalte, ori exercitarea exclusivă a uneia singure, se poate justifica numai în măsura în care strategia invocată, ca atentat "sintactic" se convertește în semnificație ce suplimentează cumulusul semiotic inițial.

Uneori, dezechilibrul este aparent. Se cunoaște apetența inspirativă asupra realismului către pulsuniile inconștiente, în detrimentul instanțelor raționale.

Numai că raționalul este presupus sau recuperat în plan meta-discursiv, căci Manifestul lui Breton (o "meta-operă ce se asimilează o dată cu lucrările supra-realiste"), propune deliberat dicteul automat, inconștientul fiind conștient urmărit și profesat; el nu lipsește ci este plasat la

alt nivel.

Desigur că este absurd de asumat exhaustiv, în aceste rânduri, toate ipostazele antinomice ale artisticității. Trebuie refuzată, de asemenea, și legalizarea apriorică a unei tactici de ocolire sau abolire a tendințelor antitetice ce prezidează creația. Nu știm în ce măsură artistul le resimte sau le conștientizează în procesul creativ.

Dealtfel, menirea lui nu este de a raționa sau a teoretiza misterele artei (cu toate că numeroși artiști au fost dublați de pertinenti teoreticieni). E posibil, oare ca aceste chestiuni să fie pseudo-probleme, etalate doar de intelectul ordonator, fără un impact asupra practicianului? Înclinăm să credem că nu. Atunci poetica (de la gr.poiein=a face) ar fi fost suficientă sieși fără o poetică (teorie despre a face) implicită. S-ar fi neglijat, astfel, dimensiunea proiectivă și interogativă, funciară omului, lucru ce nu se putea admite.

Poezii

Pr. Cornel PAIU
poet, Roman, Neamț

da părinte!
doar prescura acestui trup la
proscomidar

vinul acestui trup
măinile care țin cuțitul
și pasărea sfințeniei
prescura acestui trup
din casa de carne a acestui trup
cu ferestre înalte și nori de sânge
norii de sânge ai înțelegerii
doar zidurile acestei descoperiri
și clopotele atârinate de cer domnule clopotar
clopotele tuturor ploilor și rugăciunilor
clopotele milei și îndurării
doar umbra gata să elibereze lumina
din cuști de aur și de argint

doar oasele copiilor pe care uneori
îți odihnești fruntea invocând
în tăcerea propriului tău sânge
în tăcerea propriilor tale oase
secolele iubirii secolele iertării

doar niște roți dorite de copii cumiți
pentru că doar ei le știu rostul
victoriile și înfrângerile
copiii cumiți ai îngerilor
alo!
din trupul cel mai apropiat
ai vrea să auzi un îndemn
sau o mărturisire
pe când te îndepărtezi de toate podurile
lași apele să-și atingă
să-și curgă să-și consume propriul destin
să se evapore să fie despicate
de animale marine de altădată

Doar treptele acestea din trup
în continuă sfărmară
treptele acestea ale singurătății
care înoată în propriul ei sânge
treptele acestea spălate de propriul lor sânge
doar venele acestor trepte bolnave
doar venele bolnave ale acestor trepte

se tălmăcesc oasele unele pe altele
într-o limbă doar de ele cunoscută
în limba oaselor

(suflete ce te faci cu atâtea oase
cu muntele acesta de oase?)

ce te faci suflete cu toate oasele
care ascund fiecare o criptă
un osuar de vânt și de chemare?

cartea aceasta pe care o scrii
este cartea vieții tale
așa cum este ea cu bune și rele
cu lumini și umbre

cartea aceasta ar trebui
să fie o carte simplă
ca o carte de citire ca un Abecedar
sau ca o carte de rugăciuni

în cartea aceasta n-ar trebui să fie
nimic complicat și confuz

în cartea aceasta chiar și moartea
ar trebui să fie simplă și ușoară

prin cartea aceasta pe care o scrii
curge lin peste cuvintele ei
spălându-le
fluviul conștiinței și al adevărului

aceasta este cartea vieții tale
pe care singur o scrii
la lumina aprinselor aripi ale îngerului
să nu te-ntristezi decât de soare
și de aceste ziduri înalte
peste care vestea păsărilor negre planează

să nu te-ntristezi decât de cântec
o, Doamne, să nu te-ntristezi decât de soare și
de stele
și-n apele acestui trup
să binecuvântezi arca lui Noe

să nu te-ntristezi, o, Doamne Dumnezeule
de rouă și de trecutele frunze

Pasteluri

Prof. Paul Nicolae DRAMU
poet, Roman, Neamț

Verde crud
Pofta cailor de rasă.
Albastru săgetat de negre picături.
Auriu Fierbinte,
Luminat de vorbe sau cuvinte.
Cărări de curcubeu.

Topaz
În plină divizare
Visează alb mirositor.
Sângele în primăvară
Dă culoare
Tarabelor din piața mare,
Lalelelor.

Miroase-a verde crud
A praf stropit cu lacrimi căzătoare.
Pe malul apei
Șade-va un nud,
Gândind la primăvara viitoare
Ce va veni cu verde crud
Călcăt de goalele-i picioare.

(Primăvara)

Roșu, trandafirul
Ce eu dragoste ți-l dăruiesc,
Iar sângele ce-mi curge-n vene
Ar vrea să scape din strânsoare.
Se zbuciumă-nercând să fiarbă
De fiecare dată când te întâlnesc.

Roșu, obrazul
Pe care încerc să îl sărut
Încins de dragostea-ți nemărginită,
Sau poate încăpățânat de ea.
Roșu, covorul
Ce mă duce spre inima ta,
Încerc să îl urmez, dar încă nu ajung
Căci totul e ROȘU.

(Roșu 12.02.2002)

mă transform dintr-o dată
în lespede

scrie, Doamne, zic atunci
cu aripa îngerului
scrie aici pe lespedeza asta
cele zece porunci

scrie, Doamne, zic atunci
îngerului
măcar o poruncă

Negru pământul
Ce-l calc lângă tine,
Iar cerul nopții ascunde
Atâta mister.
Negru, presărat de stele
Misterios scilipitor și adânc,
La fel ca sufletul tău.

Negru, fumul
Ce învăluie răul
Îmbrăcându-l ca o haină
Demonstrându-i calitatea.
Negru, gândul
Că te iubesc
Dar fără tine
Totul e NEGRU.

(Negru 23.02.2002)

Alb, Norul
Ce-mi pătrunde în privire,
Iar fulgerul ce îmi străbate mintea
Caută ceva umbră de dorință,
Plouă în idei,
Încercând să dizolve speranța,
Sau poate să-mi spele păcatele.

Alb, drumul
Pe care încerc să-mi croiesc o cale
Nins, acoperind urmele altora,
Sau poate înghețat pentru a păstra
Amprenta trecerii lor.

Alb, voalul
Ce-ți acoperă fața,
Încerc să te descopăr, dar încă nu ajung
Căci totul e ALB.

(Alb - 30.12.2001)

Căzu-se Soarele în mare,
Se încase-asa fierbinte
Iar apa începu să fipe,
Fierbând, valuri aruncând.
În noapte Luna începu să cânte
Jelind iubitu-i cu marea logodit,
Iar el aruncă câte-o rază
Iubita-i albă liniștind.
Căzu și Luna după Soare,
Iar stelele zăceau pe cer plângând.
Urmau și ele să se-nece
Lăsând veșnică noapte pe Pământ.

(Pseudogeneză)

Primăvara asta
Aș răsădi ghiociei
Cu miros de iarbă
Bătătorită de călăreții târzii
Pe cai de marmură, de bronz,
Obosiți după lungi călătorii.

Cu miros de iarbă
Crescută pe un mormânt
Hrănită cu ideile neimplinite ale defunctului
Descompus de secole.

Cu miros de sudoare învechită
Cu petale de marmură
Și frunze de turcoaz,
În ghivece improvizate din cranii pline de idei.

Aș pune-o vacă
Să îi pască, să simt gust de ghiociei,
În laptele ei.
Apoi să mă îmbăt.

Primăvara asta
Aș răsădi ghiociei
Lăsându-i să-nflorească
De dorul meu, de dorul ei,
În primăvara fără porumbei.

(Împrișnăvărare 06.03.1997)

Mi-au crescut unghiile.
S-au transformat în gheare.

De dor,
Mi-am scos inima din piept
Să o întreb ce are.

De furie,
Am aruncat-o în zidul suferinței.
S-a spart rămânând o pată de sânge.
Am rămas fără ea.
Am încercat să caut pietre
Să le pun în locul ei,
Colțuroase toate,
Potrivite nicăieri.
Am luat o cărămidă purpurie
Ce mi-a propus ea inima sa-mi fie.

De supărare
M-am vindecat
De supărare și furie,
Dar din dor, din suferință
Cu o cărămidă în loc de inimă,
M-am transformat în zid,
Perete de cavou,
Și-astfel voi fi
Aproape de sicriul tău
Căci te-am iubit,
Te voi iubi mereu.

(Te voi iubi mereu)

Părăsind Lumea

De Ieri,
Mormântul mi-a devenit
Casă, cantină, grădină.
Dar de-odată, simt:
Că mi-a rămas sicriul mic;
Că mi-au rămas mici încălțările;
Că hainele au devenit
Țesute din sârmă de oțel.
De-un ceas
Încerc să evadesc din lumea asta,
Respirând țărână
Dorind să păstrez căldura marmoreică
A corpului, găzduit de ieri
În cartierul cimitir.

Corpul
Un amalgam de carne, acum dură,
O împletitură de oase
Cu amar gust de fiertură.
Va rămâne înecat
În mormântul prismatic,
În porul acesta de piele al Pământului.

Sufletul
Va părăsi catedrala gândirii
Și va călători nestăvilit, apoi
Spre mașinăria norilor,
A vântului
Spre țărâmul lui Tau,
Spre viața de apoi.

Dacă aș putea

Dacă aș putea să ating Soarele cu un deget,
L-aș rostogoli până în sufletul tău
Să-ți încălzească trupul și privirea
S-au măcar să-ți spună că te iubesc.

Dacă aș putea să ating Luna cu un deget,
Aș rostogoli-o până în inima ta,
Să strălucească atât de tare
Încât să te pot vedea oriunde ai fi în noapte.

Dacă aș putea să ating măcar o stea,
Aș rostogoli-o până la tine,
Să te iubească la fel de bine
Cum pot eu să te iubesc.

Dacă aș putea să te ating măcar o clipă,
Te-aș rostogoli în sufletul meu,
Să simți cât mă gândesc la tine
Să-ți spun că te doresc aproape.

Dacă aș putea să nu mai fiu un Zburător,
M-aș rostogoli prin viață
Ca un bulgăre de gheață
Și m-aș opri doar după ce m-aș fi topit.

Daniel CORBU
poet, Iași

EONUL MARELUI DESANT

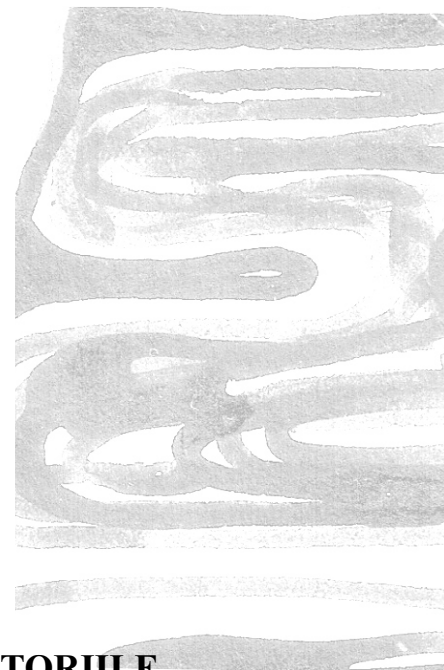
Poeme

TRANSCENDENȚA GOALĂ

*Ah, de câte ori voit-am
Ca să spînzur lira-n cui!*
Eminescu

Doamne, de vei veni mă vei găsi
ridicat din ungherele cărnii direct în rugăciune
direct în pronaosul flăcăruit de speranță.
Trec zilele și-am învățat doar prima vocală
din *Cartea morților*.
Trec nopțile pline de regi și eucalipti
privesc din nou marginea cerului
zdrențuită de nourași decadenti: nici un răspuns
la vechiul repetatul meu strigăt, Doamne,
nici un răspuns, Cerule, măreață vatră,
ani și ani ai văzut zidul încenușindu-se
ciuperca orgoliilor crescînd
drumurile din palmele mele răzvrătindu-se.
În așteptarea totemului doar în vorbe
am fost fericit.
Dar disperat ca anul acesta
ca în cel care a trecut și ca de cînd sunt
n-am fost niciodată.
Nici un răspuns, Doamne, la repetatul meu
strigăt!
Îmi fac de lucru în jurul absenței
lipăi în preajma unei fericiri iluzorii
tot mai mult cred că Moartea
e singura instituție care mai impune respect.

CĂLĂTORIILE

*Se dedică prietenilor mei Aurel,
Nicolae și Adrian*

Am îmbătrînit odată cu gîndurile noastre de fericire
zilnic sceptrele morții ne umblă prin sînge
zilnic golul stăpîn ne cere cite ceva. Astă-noapte
mi-am văzut umbra clătinîndu-se
și am tresărit și m-a cuprins frica
aici în camera mea de la etajul patru unde
doar cuvintele mă salvează unde scriu scrisori
la o adresă ce nu mai există
aici unde continui să exist ca o rană glorioasă
ca umbra morii de vînt ca zîmbetul pe gura
bufonului
mai singur ca poemul acesta care n-a plecat
încă în lume și care iată îmi cere încă un lucru
extraordinar despre mine.

Plouă pieziș plouă trist plouă cu îngeri
în camera mea de la etajul patru a unui oraș
de provincie unde doar poezia mă salvează
și unde în fiecare seară îmi pregătesc marile călătorii
printre concepte surîsuri întrebări și extaze false
gînduri de sinucidere
trandafirii de cîrpă ai veacului
pe străzile unde nu-i nevoie să fii Iisus
ca să te vîndă pe-un pumn de arginiți.

Am îmbătrînit odată cu gîndurile noastre de fericire
speranțele ne-au ținut loc de aripi
am visat mult am tăcut mult am călătorit mult.
Din mine n-a rămas decît această singurătate
care se-așterne aproape fără voia mea pe foile albe.

SCHIȚĂ PENTRU UN AUTOPORTRET

Domnilor eu pot fi și spaima voastră de moarte
din singele meu se pornesc cruciade
sunt un om extraordinar melancolia
îmi e tradusă deja în citeva limbi
nu vă luați după aspectele exterioare
nu vă luați mai ales după faptul că
la urma urmei tristețea mea e o piață
de plimbat ciinii.

Fără îndoială sunt un om extraordinar
colorez zidurile, să vi se pară false
vă întreb de ce adevărații eroi sunt puși la îndoială
cine a ucis-o pe Isolda
a cîta oară Iisus se vinde la licitație.
În veacul acesta corigent la visare
unde toamna vine cu genunchii de ceară
strig:

nu puteți baricada întîmplările mele posibile
nu puteți baricada camerele cu manuscrise
buletinele de știri ziarele de seară
o, voi nu puteți iubi chiar într-atît
calculatorul.

SUNT UN OM EXTRAORDINAR ȘTIU
ATÎTEA LUCRURI DESPRE VOI!

POFTIȚI, DOMNULE KAFKA!

S-ar cuveni un imn pentru
alunecarea-n abis
s-ar cuveni o dovadă!
Și pe cînd se desface-n bucăți zeul tău protector
și înflorește văzînd cu ochii labirintica civilizație
metatextuală
iar miracolul dezgolirii de sine atinge apogeul
cu aceeași febrilitate cu care neofiții
își împart Paradisul
nu dispera! LUCRUL ÎN CARE NIMENI NU CREDE
SE-NFOMETEAZĂ ÎN SINE
și totul e salvator
pînă și această peticită speranță
pînă și acest vis amputat
și chiar această dimineată în care
stai și privești picurii ploii pe un mormînt nou.
Cineva mătură curtea abatorului
cineva spune: poftiți domnule Kafka!
S-ar cuveni un imn pentru
alunecarea-n abis
s-ar cuveni o dovadă!
Nu departe: o trompetă rezemată de zid.
Mîna clipocind ușor înspre inimă.

Irina Brândușa IRIMESCU

27 aprilie 1949, Piatra Neamț- 9 iunie 1970, București

„Irina Brândușa Irimescu, plecată la 21 de ani - această vârstă de bronz, pe pragul căreia a rămas ca o emblemă și trupul zdrobit al lui Labiș - era prea sensibilă și prea fragilă, poate, pentru ceea ce în viață ar fi putut s-o aștepte. Poet și pictor de tulburător talent, a fost, prea tânără pentru ca succesul să se intereseze de ea, iar acum e prea departe pentru a se interesa de succes.

Sub paradoxurile acestui contratimp a rămas numai creștetul ei de copil cu plete lungi peste care continuă să ningă inefabilul pur”.

ANABLANDIANA- volumul „Versuri”, Ed.Litera, București, 1971

SUNT PASĂRE

Sunt o pasăre
cu picioarele smulse
și n-am de ales,
zbor.
Primul meu popas
va fi ultimul
zbor
și n-am de ales.
Sorb apa fântânilor
și zbor răsând
și zbor plângând
și blândul meu sânge
sărută
interzisul pământ.

RĂMÂN TÂNĂRĂ

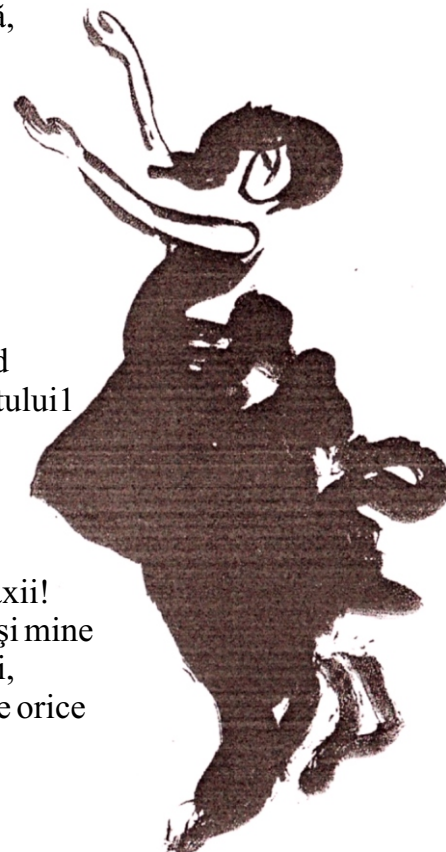
Mor...
e simplu...
El n-o să plângă.
Voi curge...
îmbăiată în sângele meu
voi fi mai întreg!
De asta, pomule,
mor...
Aș fi vrut niște lucruri prea sus...
Le-a tăiat buza cerului,
gura lui le-a zdrobit...
Vecia mea se termină aici!
Rămân tânără,
Iată!

EXIST

Plata morții mele
e clipa aceasta în care sânt
Dumnezeu
atunci când creez
smulgându-mă din mine
din strâmta cușcă
a nesfârșitului ce sunt...
Mă zvârcolesc,
Mă războiesc cu toate hățișurile și
Stelele
ca să-mi dau seama
sugerând zâmbitor
că exist,
exist,
Exist!

CÂNT

Cânt
pentru toți cei care au iubit
vreodată
și care au smucit spumegând
Gratiile cerului și ale pământului
Pentru toți cei care au dorit
dureros
să fie mai mult decât
o umbră mișcătoare
strivită de miliardele de galaxii!
Pentru voi care sângerați ca și mine
ca să spulberați lacătele artei,
pentru voi care mai presus de orice
vreți să fiți oameni!
Pentru voi cânt!

MOARTEA PESCARULUI CU OCHI ALBAȘTRI

Mi-au povestit cât era de frumos
pescarul
ce se topise cu lotca-n furtună...
Valuri vibrau
iar ochii albaștri
urlau în lotca-necată.
Scrâșnită, spuma hohotea printre stânci.
Uitându-și brațu-întins
deasupra mării
fără ochi privea bătrâna aceea
foști umeri de granit
ce undeva, în adânc,
mai tresăreau.

PENTRU BĂRBATUL...

Te-a admirat secole-ntregi
fără tutun și fără legi,
bărbat grozav gemând de haos,
iatac, chilie și pronaos.
Biserică cu sfinți bețivi
beci cast de idoli primitivi.
Cu barba ta de stele bete
ai desfetit atâtea fete
care au plecat, râzând năuc
să fete cântecul de cuc.
Ai spart pocalul sub călcâi
și nimeni nu ți-a spus rămâi.
Frumos și mârșav împărat
de clopot nedesferecat,
cum călăreai pe Dumnezeu
cu capul de blesteme greu,
cum te-ntorceai cu nara-n vânt
beat de un nor ori de cuvânt...
Adânc ca moarte unui zeu
frumosul meu, sufletul meu...

LA 20 DE ANI

Fiecare an, un strămoș...
sunt douăzeci
cu lancea întinsă
ce așteaptă gravi la poala stâncii
sângele meu,
sângele vesel!

PENTRU DRAGOSTEA MEA

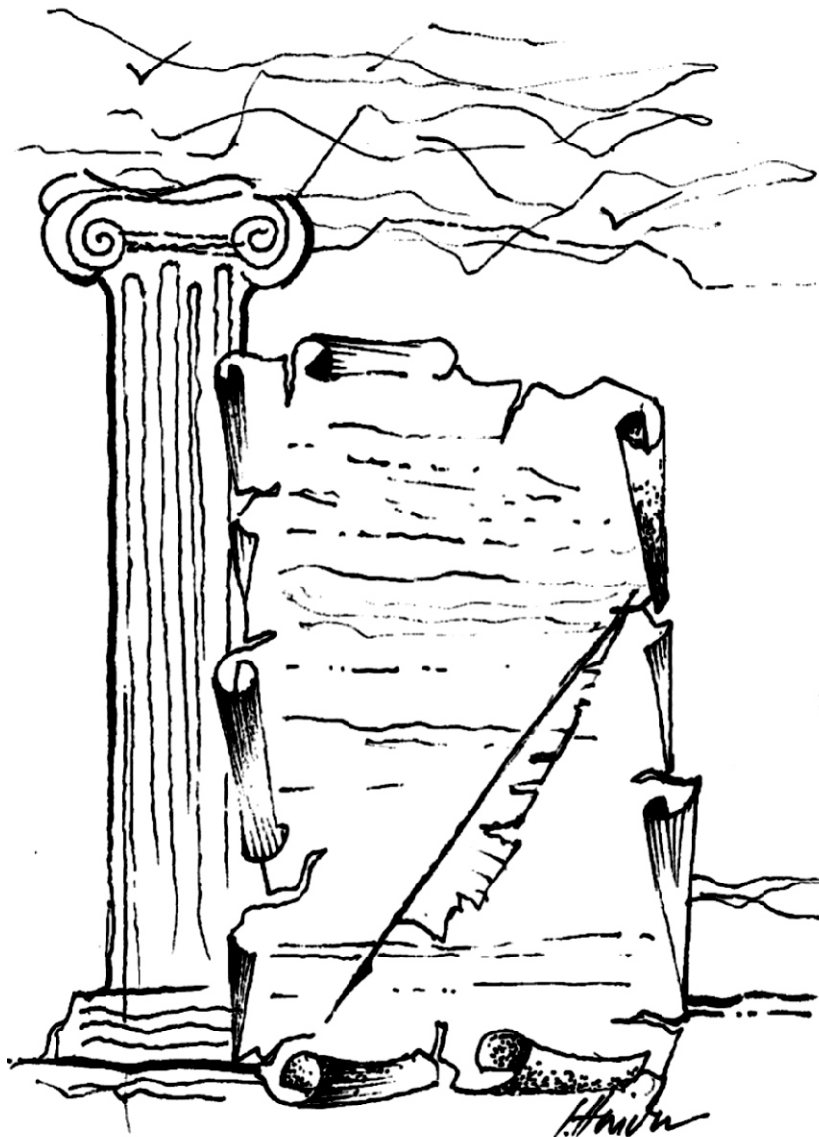
Pentru dragostea mea
mi-ar fi trebuit o melodie
lungă
de moarte înceată.
În jur pământul era ucigător de
frumos.
Oamenii mergeau
neclintii
mai departe
și oriunde,
zădarnic sublimi
ca albastrul fantastic
al ochilor mării...

PĂSĂRILE

Păsările, lipite câte două în zbor
nu mai sunt păsări când
lunecă și mor...
Trupuri zvârle
amurgul de mal
și le spală viermii milos...
Ca un semn, câte-un val...
Dragostea nu-i pentru păsări!
Lor
li se permite câteodată un nor.
Viermii sunt calmi și bătrâni;
mănâncă și caută din nou
Fără grabă
încă și înc-o pereche răstignită pe
scoici
celestă și slabă...

DINCOLO DE MINE

Un strop de moarte
mi se strecoară în nervuri albastre,
cu vag ecou de cosmice dezastre
făcând frunzele să spere,
c-un zâmbet ca un abur, de durere...
Treci dincolo de mine
și de clipă.
N-am timp
să te adun în pripă
din tot ce-ai fost
și tot ce știu că vine.
Ești dincolo de clipă
și de mine.

*Responsabilitatea asupra opiniilor exprimate
de autorii articolelor aparține exclusiv acestora*

Sediul redacției: Str. Nicolae Titulescu, nr. 5, Roman
cod 611002, Tel/Fax: 0233.74.46.28

Tel. 0740484241

E-mail: asociatia.grmelidon@yahoo.com

SOCIETATEA CULTURALĂ
"George Radu Melidon"
&
revista

Melidonium

ADRESA:

Str. Nicolae Titulescu nr.5
Biblioteca Municipală Roman
jud.Neamț, cod. 611002

CONT: RO87BRDE280SA29292912800
BRD Roman

Email: asociatia.grmelidon@yahoo.com

CONSILIUL DE ADMINISTRAȚIE
AL SOCIETĂȚII CULTURALE

George Radu Melidon

Președinte:

prof.univ.dr. Tudor GHIDEANU

Vicepreședinte executiv:

Emilia Țuțuianu DOSPINESCU

Manager:

ing. Doru Mircea MĂNDĂȘESCU

Coordonatori Secția Culturală:

prof. Cecilia PAL

prof.dr.Mihaela BĂLTOI

Coordonator Secția Religie:

arhid. Ciprian Ioan IGNAT

Coordonator Secția Știință:

dr. Vasile URSACHI

Coordonator Secția Artă:

pictor: Iosif HAIDU

Secretar:

Felicia DUMBRAVĂ

Revista *Melidonium* publică
materiale de factură culturală,
științifică și spirituală.

Autorii de pretutindeni pot deveni
colaboratori ai acesteia, cu mențiunea
responsabilității asupra opiniilor,
argumentelor sau părerilor exprimate.

Manuscrisele reținute se publică
în ordinea necesităților redacționale.
Materialele nepublicate nu se restituie.

Mulțumim doamnei notar Luminița Tănase,
doamnei Carmen Jora, doamnei Magdalena Avădanei,
domnului Vasile Morărița,
domnului notar Florin Gârbea,
pentru sprijinul financiar
acordat la tipărirea acestei reviste.

Preț: 10, 00 lei

Revistă de cultură
editată de Editura MUȘATINIA

Biserica Romano-Catolică Coborarea Sfantului Duh, Adjudeni

Muzeul Diecezan al catolicilor din Moldova, Săbăoani

**Director
fondator-realizator
Emilia Țuțuianu DOSPINESCU**

